

Verneplan for utvidelse av tidligere Hjerkinnskytefelt

Forslag om utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilgrensende nytt Hjerkinnskytefelt, samt utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde i Dovre og Lesja kommuner, Oppland fylke

Oppsummering av høring og tilrådning om vern fra Fylkesmannen i Oppland, 30. juni 2017

Innhold

Innhold	2
1 Forslag	5
1.1 Hjemmelsgrunnlag	5
1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II	7
1.2.1 Kunnskapsgrunnlaget	7
1.2.2 Effekten av vernet	7
1.3 Verneverdier.....	8
1.3.1 Naturmiljø.....	8
1.3.2 Villrein.....	8
1.3.3 Landskap og geologi	9
1.3.4 Kulturmiljø og kulturminner	9
1.4 Trusler mot verneverdiene.....	10
1.5 Brukerinteresser	10
1.5.1 Landbruk.....	10
1.5.2 Reiseliv.....	11
1.5.3 Annet næringsliv.....	11
1.5.4 Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet	12
1.5.5 Jakt, fiske og friluftsliv	12
1.5.6 Veger, masseuttak og annen infrastruktur	13
1.5.7 Bygninger og anlegg	14
1.5.8 Motorferdsel	15
2 Saksbehandling	17
2.1 Bakgrunn	17
2.2 Saksgang, organisering og medvirkning	17
2.3 Vurderinger av konsekvenser	18
2.3.1 Merknader til konsekvensvurderingene	18
2.4 Planstatus	19
2.4.1 Regionale planer.....	19
2.4.2 Kommuneplaner.....	19
2.4.3 Naturrestaureringsprosjektet og kommunedelplaner	20
2.4.4 Reguleringsplaner.....	20
2.4.5 Forvaltningsplan for eksisterende verneområder på Dovrefjell	20
3 Viktige endringer under verneplanprosessen	22
3.1 Avgrensning	23
3.2 Verneformer	23
3.3 Forskrifter	24

4	Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	25
5	Høring av verneforslaget.....	26
6	Merknader til verneforslaget	28
6.1	Generelle merknader	28
6.1.1	Vernealternativer	31
6.1.2	Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie.....	34
6.1.3	Fjerning av bygningene i Vesllie	39
6.1.4	Tilbakeføring av Einøvlingsdammen.....	41
6.1.5	Forslag om å fjerne Reinheim turisthytte.....	42
6.1.6	Restrisiko og annet vedrørende tilbakeføring av og opprydding i det tidligere skytefeltet.....	42
6.2	Navn.....	46
6.3	Saksgang og prosess	47
6.4	Merknader til valg av verneformer og grenser	47
6.5	Merknader til forskrifter.....	51
6.5.1	Avgrensning (eiendomsforhold).....	51
6.5.2	Verneformålet	51
6.5.3	Inngrep	52
6.5.4	Planteliv	56
6.5.5	Dyreliv.....	57
6.5.6	Kulturminner	57
6.5.7	Ferdsel	57
6.5.8	Motorferdsel	68
6.5.9	Forurensning.....	77
6.5.10	Generelle dispensasjonsregler	77
6.5.11	Generelle merknader til verneforskriftene og forvaltningen av dem	77
6.6	Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark – merknader til endringer fra gjeldende verneforskrift.....	78
6.6.1	Generelle merknader til ny verneforskrift for nasjonalparken	78
6.6.2	Avgrensning (eiendomsforhold).....	79
6.6.3	Verneformålet	79
6.6.4	Inngrep	80
6.6.5	Planteliv	84
6.6.6	Dyreliv.....	84
6.6.7	Kulturminner	84
6.6.8	Ferdsel	84
6.6.9	Motorferdsel	88
6.6.10	Forurensning.....	90

7	Forvaltning av verneområdene	91
7.1	Forvaltningsplan	91
7.2	Forvaltningsmyndighet.....	92
7.3	Oppsyn.....	92
7.4	Informasjon	93
7.5	Erstatning og økonomisk kompensasjon.....	93
8	Forslag til videre arbeid	95
9	Vedlegg	96

1 Forslag

Fylkesmannen i Oppland legger med dette fram forslag om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt. Fylkesmannen tilrår:

- Utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med ca. 128,6 km², Dovre og Lesja kommuner
- Opprettelse av nytt Hjerkinnskytefelt på ca. 48,0 km², Dovre kommune
- Utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde med ca. 0,77 km², Lesja kommune

Forslaget innebærer at et område på 0,80 km² i Fokstugu landskapsvernområde inngår i utvidelsen av nasjonalparken og et område på 1,35 km² i Fokstugu landskapsvernområde inngår i nytt Hjerkinnskytefelt.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Bakgrunnen for denne verneplanen er Stortingets vedtak fra 1999 om å nedlegge Hjerkinnskytefelt, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder. Stortingsvedtaket i 1999 ble gjort i forbindelse med opprettelsen av Regionfelt Østlandet og nedleggelse var et viktig avbøtende tiltak. Opprettelsen av Regionfelt Østlandet innebar et svært stort naturinngrep, og tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell:

“Hjerkinnskytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92).”

Områdene foreslås vernet som nasjonalpark og landskapsvernområde med hjemmel i hhv naturmangfoldloven § 35 og § 36.

Av § 35 fremgår at som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep. Av § 36 fremgår at som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, jf. naturmangfoldloven § 46.

Den foreslåtte utvidelsen av nasjonalparken vil bl.a. bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33 ved å bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- d) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- f) natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt,

h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Det foreslåtte Hjerkinnskytefelt vil bl.a. bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33 ved å bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- d) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- f) natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt.

Den foreslåtte utvidelsen av Fokstugu landskapsvernområde sees i sammenheng med eksisterende Fokstugu landskapsvernområde og vil bl.a. bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33 ved å bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- d) større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelig for enkelt friluftsliv,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- f) natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- g) økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt.

Vern av områdene vil bidra til å oppfylle det nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, jf. Prop. 1 S (2015-2016), under resultatområdet Naturmangfold: «Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner», i verdens naturvernunion (IUCN) og Biomangfoldkonvensjonen (CBD), jf. naturmangfoldloven § 40.

Det foreslåtte vernet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, blant annet nedfelt i Biodiversitetskonvensjonens artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g. Verneområdene bidrar også til at det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold oppfylles, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Av de norske villreinstammene står villreinen i Dovre-Rondane-regionen (inkludert Dovrefjell) i en særstilling, da denne regnes som de siste bestandene av den mest opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Gjennom Bern-konvensjonen og den internasjonale konvensjonen om biologisk mangfold har Norge forpliktet seg til å ta vare på sin opprinnelige flora og fauna. Det foreligger videre en rekke stortingsdokumenter fra de siste årene der villrein er omtalt som en norsk ansvarsart, blant annet St.meld. nr. 21 (2004-2005) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (RM)*, St. meld. nr. 26 (2006-2007) *RM* og de årlige budsjettproposisjoner for Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet).

1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

1.2.1 Kunnskapsgrunnlaget

Det foreligger mye kunnskap om naturmiljøet i og rundt tidligere Hjerkinn skytefelt, blant annet fra det samordnede planarbeidet mellom kommunene, Forsvarsbygg og Fylkesmannen i perioden 2001-2003. Fagrapportene fra den perioden omfatter bl.a. økosystem med dyre- og planteliv, geologi, vann, forurensning, revegetering og landskap, hvor også eldre rapporter er gjennomgått. Rapportene er tilgjengelig på [Forsvarsbygg sine nettsider](#). Her finnes også nyere fagrapporter om naturmiljø, overvåkingsrapporter og årsrapporter om gjennomføring og om miljø for perioden 2006-2016. I perioden 2009-2013 ble det gjennomført et stort forskningsprosjekt på villrein, ferdsel og samfunnsforhold, med flere delrapporter og hvor resultatene er oppsummert i sluttrapporten [«Horisont Snøhetta»](#) fra NINA. I 2014 ble det startet opp et 4-årig oppfølgende overvåkningsprosjekt, hvor en [rapport om kunnskapsgrunnlaget](#) for Snøheimvegen kom i 2017. Hovedrapporten for hele overvåkningsprosjektet 2013-2017 vil foreligge i 2017/2018. Videre er det utarbeidet [fagrapporter](#) under verneplanprosessen med oppdatert kunnskap om naturtyper, flora og fugleliv og om landskap i 2014. Fylkesmannen viser for øvrig til omtalen av verneverdier og trusler mot verneverdiene nedenfor.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologiske tilstand i denne saken vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter, jf. naturmangfoldloven § 8. Det vil være behov for videre overvåking som grunnlag for en best mulig forvaltning av områdene, men det legges til grunn at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om verneverdiene til at det kan treffes vedtak om vern.

1.2.2 Effekten av vernet

Forslag til verneforskrifter åpner for at pågående aktiviteter i all hovedsak kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige nye inngrep i områdene. Fylkesmannen legger til grunn at det i forbindelse med forvaltningsplanen utarbeides bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. Fylkesmannen har utarbeidet utkast til forvaltningsplan som en del av denne verneplanen. Fylkesmannen vurderer det slik at vern av områdene med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for økosystemene, naturtypene og artene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Naturmangfoldloven § 10 setter krav om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Hjerkinn-området er spesielt i verneplan-sammenheng da dette omfatter naturrestaurering av et tidligere skytefelt hvor et viktig delmål var å bedre forholdene for villreinstammen i Snøhetta. Dvs. at en del tidligere påvirkninger nå fjernes eller reduseres. Samtidig er det slik at det totale omfanget av ferdsel i områdene er utfordring for verneverdiene, særlig villrein. For omtale av påvirkning områdene utsettes for i dag, se kapittel 1.4 og 1.5. Når det gjelder fremtidig belastning, innebærer forslag til verneforskrifter forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Virksomhet det åpnes for i

verneforskriftene, er vurdert til å ikke medføre økt belastning så fremt dette følges aktivt og forsvarlig opp i den videre forvaltningen. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven. Gjennom den overvåking som det legges opp til, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning ved behandling av dispensasjonssøknader. Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, jf. naturmangfoldloven § 11. Forslaget til vernevedtak i seg selv medfører ikke miljøforringelse. I verneforskriftene er det gjort generelle unntak fra forskriftenes forbudsbestemmelser. For enkelte av disse unntakene er det satt vilkår for å hindre miljøforringelse, og dersom disse vil være fordyrende, dekkes dette av tiltakshaver. Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er vektlagt i verneprosessen i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Prinsippene i naturmangfoldloven vil også bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriftene og i det videre arbeidet med forvaltningsplan for områdene.

1.3 Verneverdier

1.3.1 Naturmiljø

Skytefeltet har store naturverdier, ikke minst knyttet til kalkrike fjellområder, herunder rike lesider og rabber spesielt. Men de store åpne sandområdene i Grøndalen er kanskje enda mer unikt for fjellområdet i nasjonal sammenheng. I tillegg finnes mange og store rikmyrer, samt en rekke rikkilder og kildemyrer. Det er to palsmyrer i området. Det er til sammen kartlagt 61 verdifulle naturtypelokaliteter som ligger helt eller delvis innenfor tilrådde verneområder. Karplantefloraen er særdeles artsrik, noe som skyldes forekomster av kalkholdige bergarter, næringsrikt jordsmonn og stor variasjon i klimatiske og hydrologiske forhold. Det er registrert ca. 360 ulike karplanter i området. Femten plantearter er truede og derfor oppført på Norsk rødliste for arter. Noen ytterst få arter er endemiske for Dovrefjell.

Fuglefaunaen i området er rik til å være et fjellområde. Det er tidligere registrert 59 arter i skytefeltet hvorav 30 med sikkerhet hekket i området og ytterlige 18 som trolig hekket. Områdets betydning for fugl er særlig viktig i sammenheng med andre områder på Dovrefjell, spesielt de rike områdene mot Fokstummyra i sør. Det er grunn til å framheve områdets betydning for jaktfalk, myrhauk og trane.

Bestanden av jerv i Rondane, Dovrefjell og Sølnekletten er de eneste i Europa som lever i et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem sammen med villrein og fjellrev. Det er stor tetthet av gamle fjellrevhi i store deler av det tidligere skytefeltet og området har historisk sett vært et viktig fjellrevområde. Dovrefjell huser i dag Norges største fjellrevbestand. Bestanden på Snøhetta/Dovrefjell ble ansett for å være utdødd da utsetting av fjellrev startet i 2007, men utgjør nå en av tre kjernebestander i Skandinavia. Etter 2010 er det registrert mange ynglinger i det fri på Dovrefjell. Dette gir håp om at det er mulig å reetablere en levedyktig bestand av fjellreven her. Selv om moskus er en introdusert art i Norge er det et mål å beholde den etablerte stammen på Dovrefjell. Bestanden var lav fram til 80-tallet, men har vokst jevnt siden og er nå på opp mot 300 dyr. Ettersom bestanden har vokst fra 80-årene og fram til i dag, er skytefeltet i økende grad blitt tatt i bruk som beite- og leveområde og utgjør nå en del av det definerte kjerneområdet.

1.3.2 Villrein

Av de norske villreinstammene står villreinen i Rondane, Sølnekletten og på Dovrefjell i en særstilling, da den utgjør de siste restene av den mest opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Villreinen her

viser markerte genetiske forskjeller fra villreinen som lever i Langfjella, noe som tyder på en annen innvandringsveg etter siste istid. Villreinen i Dovre-Rondane-regionen (inkludert Dovrefjell), herunder villreinstammen i Snøhetta, er med andre ord svært verdifull både i et arts- og økosystemperspektiv.

I historisk tid hadde hovedmengden av villreinen i dette området trolig sine vinterbeiter østover og sørover i Rondane, Sølnekletten og Knutshø, mens bestanden vandret vestover og inn i Snøhettaområdet for å finne kalvingsområder og sommerbeiter. Et stort helhetlig leveområde er nå splittet opp i fire til seks delområder. Tidligere Hjerkinnskytefelt har en nøkkelfunksjon for villreinbestanden i Snøhetta (østområdet), både som beiteområde (helårs beitekvaliteter, men særlig viktig vinterbeite) og som vandringsrom når flokkene beveger seg rundt Snøhettamassivet. Reinens trekk rundt Dovremassivene og dermed utnyttelsen av de rike beiteområdene i skytefeltet og Grøndalen er av svært stor verdi for Snøhetta-reinen. I Snøhettaområdet er fordelingen av årtsidsbeiter mer ujevn enn i Knutshøområdet. I Snøhetta utgjør vinterbeitet minimumsfaktoren, mens sommerbeitet har større utbredelse og lang vekstsesong. Det er i områdene «lengst øst mot Dovreaksen», det vil si i dette området, at de største vinterbeiteressursene finnes.

Det viktigste trekket inn i dette området i dag går på ettersommeren gjennom Kolldalen (mellom Kolla og Sletthøi), forbi «Stridå-krysset» og videre på nordsida av Svånådalen. Men flokkene runder også øst- og videre sør for Kolla og inn Svånådalen (tidligere det viktigste trekket inn i området). Videre trekker også flokker opp langs Einøvlingbekken, inn i Einøvlingmassivet og videre ned i Grisungdalen, alternativt mot Vålåsjøhøa. Hovedtrekket om sommeren og høsten er med sola rundt Dovremassivene, men det skjer også at trekkene kan gå motsatt noen dager, på grunn av vær og vind, for så å snu igjen når været endrer seg. Dette «rotasjonstrekket» rundt Snøhetta og fjellmassivene rundt varer til etter at jakta er ferdig. Når brunsten starter, endres trekkmønsteret igjen, og flokkene beveger seg mer uavhengig av rotasjonstrekket. Kart med alle GPS-data og Sett Rein-observasjoner viser for øvrig at villreinen bruker hele området i denne verneplanen over tid.

1.3.3 Landskap og geologi

Generelt er det store fjellområdet som skytefeltet ligger i, unikt som et av de få gjenværende sammenhengende intakte høyfjellsøkosystemer i Europa. Nærhet til landskapsvernområder og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark gir området en spesiell betydning og verdi. De sentrale fjellområdene i skytefeltet har relativt lav konsentrasjon av inngrep, og framstår som urørte og intakte naturområder.

De vanligste bergartene innen feltet er fylitt, glimmerskifer, grønnstein, øyegneis og feltspatholdig kvartsitt og helleskifer.

Dersom en også regner med nærområdene rundt skytefeltet (f.eks. Stropsjødalen, Grøndalen og Fokstummyrin), utgjør området et av de mest formrike områdene i hele sørlige Norge når det gjelder morener og spor etter smeltevann fra slutten av siste istid. Løsavleiringer og formelementer i områder av naturfaglig verdi er drumliner, gamle elveløp, terrasser, spylerenner, morenerygger, israndavsetninger, palsmyrer, meandrer og kroksjøer.

1.3.4 Kulturmiljø og kulturminner

Tre kulturmiljøer er vurdert å ha stor verdi; «Grisungvatna, Buahøin, Storslågan, Bekkeslågan og Einøvlingseggen», «Einøvlingvatna» og «Vålåsjøhøi og Grisungknatten». I disse tre områdene er det registrert et stort antall automatisk fredete kulturminner knyttet til jakt og fangst, som er godt bevart både som enkeltminner og som kulturmiljøer.

Ca. 240 kulturminner fra førreformatorisk tid er registrert. Det kanskje mest spennende funnet i skytefeltet ligger på Vålåsjøhøi – et stort massefangstanlegg for villrein, bestående av steinsatte stolpefester i ruseform. Anlegget stammer fra 1200-tallet. Jakt og fangst er den eldste og mest omfattende næringsvirksomheten som har funnet sted i regionen. Det er mange spor i terrenget som vitner om ulike jakt- og fangstmetoder, særlig fangstanlegg med fangstgraver og fangstgroper for villrein. Bogasteller med spyd- og pilefunn samt spor fra styrtfangst og fangstfeller i terrenget viser andre jaktformer.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Den generelle fragmenteringen av reinens leveområder i Dovre-Rondane i moderne tid er dramatisk, ettersom et stort helhetlig leveområde nå er splittet opp i fire til seks delområder. Det tidligere veldokumenterte trekket mellom Snøhetta og Knutshø og mellom Snøhetta og Rondane har opphørt på grunn av barriereeffekten av jernbanen og E6 over Dovrefjell. Villreinbestandene i disse områdene er derfor avhengig av å finne årstidsbeite innenfor fragment av det som før var et større og sammenhengende leveområde for reinen. Videre har vannkraftreguleringen av Aura- og Litledalsvassdraget og tilhørende veganlegg og senere kraftlinjer og hyttebygging splittet Snøhettaområdet i to.

Villreinen er i dag sterkt presset av ferdsel og bruk i Snøhetta- og Hjerkinnområdet. Dette gjelder spesielt i siste halvdel av sommeren og utover høsten. På den tiden av året er det mye folk langs Snøheimvegen og mye villrein som skal krysse denne. Villreinen er helt avhengig av å krysse over to ferdselsårer fra siste halvdel av sommeren, både Snøheimvegen og Stroplsjødalen fra Kongsvoll og innover mot Reinheim turisthytte, Snøheim turisthytte og Snøhetta, for å komme til de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet. Trekket over de to barrierene er avgjørende for å opprettholde det såkalte rotasjonstrekket rundt Snøhettamassivet. Dette er en forutsetning for at villreinens funksjonelle bruk av dette nå begrensede villreinområdet, til kalving, sommerbeite og vinterbeite, kan bevares. For mye ferdsel ellers i området, herunder Vålåsjøhøvegen og veien inn til Vesllie, kan også utgjøre en trussel mot villreinen. Siden dette området utgjør en svært viktig del av vinterbeiteområdet og vinterbeitet er minimumsfaktoren for denne villreinstammen, kan ferdsel vinterstid også utgjøre en trussel.

Inngrep er på sikt en trussel mot verneverdiene, også ut over villrein, i de områder som foreslås vernet. Bl.a. kan hyttebygging, nye veger, masseuttak, økt motorisert ferdsel, kraftutbygging, kraftlinjer, bygging av telekommunikasjonsmaster nevnes. Aktivitet som forstyrrer dyrelivet, herunder fjellrev og enkelte fuglearter, i sårbare perioder kan også være en trussel mot verneverdiene.

1.5 Brukerinteresser

1.5.1 Landbruk

Tidligere ble området brukt som beite for storfe, både besetninger fra bygda og for fedrifter. De som lå med buskap i området hadde behov for steder å overnatte. Det er nevnt opp til ni felægre i området. Vesllie var opprinnelig et felæger. I hhv. 1870- og 1930-årene ble det etablert to setre her. De ble begge avhendet til Forsvaret i 1960.

I dag brukes de aktuelle områdene i landbrukssammenheng utelukkende til beite, i hovedsak sauebeite. I tillegg er det noe storfe på beite ved Grisungen. Hjerkinnskytefeltet hadde i 2015 seks-sju hester som beitet i Stroplsjødalen (nord for tilrådde verneområder) som en del av den organiserte hestebeitingen der. Noen av disse hestene trakk inn i skytefeltet. Mattilsynet anbefaler fortsatt bruk av magnet i vomma på alle individ av storfe som skal beite i området, av hensyn til metallfragmenter.

Jora beitelag har ingen egne faste samlekvæver i området. De bruker de inngjerdede arealene ved Rollstadsætri (i Vesllie) samt mobile lemmer og gjerder. Ved Grisungen ble det fra og med 2014 satt opp et provisorisk samlekvæve som har vært svært nyttig under sanking. I tillegg lastes det opp dyr ved Tverrfjellet, Maribu og Midtre Grøndøl bru og sporadisk andre steder ved behov.

Jora beitelag har ingen buer i området som kan benyttes ved tilsyn. Flere har imidlertid private buer/hytter ved Grisungen som kan brukes. Videre er Maribu (nå kalt Svånåbu) overtatt av Lesja fjellstyre, og Dovre fjellstyre og Jora beitelag skal ha en begrenset bruksrett i forbindelse med tilsyn og sanking av bufe.

Jora beitelag har tilgang til dagens vegnett i forbindelse med tilsyn og sanking. Hovedtrenden er at vegstrekningen fra Hjerkinnskytefeltet inn til Grisungen (Vålåsjøhøvegen) er den mest trafikkerte. Strekingen inn til krysset til Rollstadsætri er mye brukt. I forbindelse med tilsyn er det mange som kjører rundt hele Store ringveg (Vålåsjøhøvegen, Grøndalen og Svånådalen, samt Snøheimvegen mellom Hjerkinnskytefeltet og Stridåbrua). Lille ringveg og vegen inn til Rollstadsætri (Vesllie), samt vegen inn til HFK-sletta er de minst brukte vegstrekningene. Snøheimvegen videre innover mot Snøheim fra Stridåbrua har ikke blitt brukt i forbindelse med beitebruk.

1.5.2 Reiseliv

I reiselivssammenheng er tidligere Hjerkinnskytefeltet en del av Dovrefjell, og skytefeltets influensområde i denne sammenhengen kan knyttes til overnattingsbedrifter på aksene Dombås - Kongsvoll og aktivitetsbedrifter som tilbyr aktiviteter i skytefeltet. Overnattingsbedriftene på Dovrefjell retter seg mot ulike markeder; pilegrims-markedet, campinggjester, aktivitetsturisme, fjellvandrere og gjennomfartsturister. En bedrift profilerer seg særlig på matopplevelser. Eksternt organiserte kurs og seminarer har betydning for et par av bedriftene. Organiserte grupper på bussturer har stadig mindre betydning. De årlige hundeprovøene på Dovrefjell gir overnattingsgjester til de fleste bedriftene. Moskussafariene er en viktig attraksjon for alle bedriftene og to bedrifter har organiserte rideturer inn i dette området. Reiselivets bruk av skytefeltet er tredelt:

- Individuell bruk av turister som overnatter på bedriftene. Spesielle attraksjoner innenfor de aktuelle verneforslagene her er moskus og Snøhetta, og Viewpoint Snøhetta og Pilegrimsleden i nærheten.
- Transittområde til Snøhetta/indre deler av Dovrefjell. På skyttelbussen til Snøheim har det siden oppstarten i 2012 blitt solgt 18-19 000 billetter årlig. Den nest viktigste innfallsporten til Snøhetta er stien fra Kongsvold fjellstue/stasjon gjennom Stroplsjødalen nord for området.
- Område for organiserte aktivitetstilbud. De organiserte aktivitetene er særlig moskussafari, samt rideturer, kjøring med hundespenn og fotosafarier/-turisme.

1.5.3 Annet næringsliv

Det har vært gruvedrift på Tverrfjellet fra 1960-tallet til slutten av 1980-åra. Da ble det ikke gjort flere funn av betydning og gruvedriften ble lagt ned.

1.5.4 Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet

Gjennomføring av naturrestaureringsprosjektet

Fylkesmannen har hatt en løpende og tett dialog med Forsvarsbygg om gjennomføringen av naturrestaureringsprosjektet både før og under verneplanarbeidet. Det videre naturrestaureringsarbeidet som skal gjennomføres fra sommeren 2016 til 2020 omfatter fortsatt eksplosivrydding, gjenstående arbeider på Haukberget og HFK-sletta, fjerning og tilbakeføring av veger samt avslutning av masselagrene på Storranden. En ammunisjonsiglo på Storranden brukes som sorteringsanlegg under eksplosivryddingen og vil bli revet når dette arbeidet er avsluttet. Sambandsinstallasjon på Tverrfjellet vil også bli fjernet ved prosjektets slutt. Kraftledningen fram mot Snøheim og blenderingene ute i feltet blir værende. Fase 2 kan teoretisk være «så lenge som nødvendig», men det er lagt opp til at arbeidene skal avsluttes i 2020. Det er eksplosivrydding som antas å kreve lengst tid, og ferdigstillelsen av denne aktiviteten avhenger av fastsettelse av endelig ryddenivå og restrisiko. Eksplosivryddingen er også sterkt koplet til fjerning av vegnettet, og disse to prosessene avhenger av svært god koordinering i tiden framover. Eksplosivryddingen foregår i all hovedsak ved bruk av manngard. Ved eventuelle funn av eksplosivrester i området etter 2020, må såkalte lensmannsoppdrag kunne gjennomføres.

Forsvarets virksomhet forøvrig

Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta («Snøhetta-linken») ligger i eksisterende Dovrefjell-Sunddalsfjella nasjonalpark. Adkomsten dit går gjennom det aktuelle verneforslaget. Områder i skytefeltet er viktig som reserveområde for Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) på Dombås når det ikke er brukbare forhold i primærområdene utenfor. Det er i all hovedsak snakk om ferdsel på ski gjennom Grisungdalen, opp mot Einøvlingen, langs Vålåsjøhøe og videre sørvestover, samt nødvendig bruk av et fåtall beltekjøretøy. Forsvarets vinterskole har brukt terrenget til vintertrening av samme karakter som HVSKS.

I tillegg har det foregått noe annen øvingsvirksomhet med snøskuter i regi av lokallag av Røde Kors, de siste årene er dette begrenset til en enkelt kjentmannstur gjennom både deler av eksisterende nasjonalpark og dette området.

1.5.5 Jakt, fiske og friluftsliv

Tradisjonene knyttet til høsting av naturressursene, som jakt, fangst og fiske, står sterkt i området. Skytefeltets hovedfunksjon for friluftslivet sommerstid (fram til villreinjakta) er i stor grad som transittområde inn til Snøheim turisthytte og Snøhettamassivet, og den friluftslivmessige bruken av selve feltet er begrenset. Det er ingen merka stier i området med unntak av en nokså lite brukt sti mellom Snøheim og mot Reinheim sør for Sletthøi, og stien mellom Snøheim og Stortstyggsvånådalen, som går nord for Heimaste Svånåkollen og har noe større ferdsel. Ferdselen i hele Snøhetta-området er samlet sett på et lavt nivå sammenlignet med internasjonale verneområder og andre norske nasjonalparker. Ferdselen er imidlertid svært ujevnt fordelt. Hjerkinnsplataet, som dekker 10 % av arealet, står alene for mer enn 70 % av alle besøk. Trafikken inn mot Snøheim og Snøhetta utgjør en vesentlig andel av dette. De telte turene for hele Snøhetta-området totalt har variert mellom 40 000 og 50 000 (antall passeringer forbi tellere) i løpet av sommersesongen i 2009-2012, noe som gir til sammen 20-25 000 turbesøk inn fra de mest brukte innfallsportene. Trafikken innover Snøheimvegen til Snøheim alene har ligget nokså stabilt på ca. 9-10 000 turbesøk gjennom sommersesongen, både da vegeen var åpen for biltrafikk og etter at det ble innført forbud mot privatbiler og bruk av skyttelbuss mellom Hjerkinns og Snøheim ble innført i 2012. Ferdselen inn til Snøheim har etter gjenåpning av hytta i 2012 og innføring av skyttelbuss forandret

karakter, fra mye parkering, stopp og opphold i terrenge langs Snøheimvegen med privatbil, til at hele trafikken ble forskjøvet inn til bussens endestasjon ved Snøheim. Derfra går de aller fleste besøkende oppover mot Snøhetta. Ferdsele fra Snøheim mot Snøhetta økte kraftig, fra 4-5 000 passeringer sommerstid i perioden 2009-2011, til over 15 000 i 2012. Det ble også observert noe større ferdsel fra Snøheim mot Svånådalen, samt en økning inn Ringvegen ved Stridåbrua. Bruksmønsteret i skytefeltet er ustabil etter at Snøheim åpnet og skyttelbussregimet ble innført. Fortsatt er det restriksjoner på ferdsel i skytefeltet i lengre perioder om sommeren pga. Forsvarets opprydding. Det er derfor vanskelig å si om den bruk en ser av skytefeltet i dag vil endres når oppryddingen er ferdig. Overnattingstall fra DNT Oslo og omegn viser jevnt synkende tendens for Snøheim, fra 5 782 overnattinger i 2012 til 4 827 overnattinger i 2015.

Ferdsele opp mot Viewpoint Snøhetta på Tverrfjellet kommer i tillegg til ovennevnte tall. Fra åpningsåret 2011 til 2012 økte antall passeringer på gangvegen opp dit fra nesten 12 000 til i overkant av 25 000 passeringer gjennom høysesongen (juli, august, september). Ferdsele opp til Viewpoint Snøhetta har siden fortsatt å øke til i overkant av 33 000 passeringer i 2015.

Den øvrige ikke-motoriserte ferdselen i området er langt mindre og i stor grad kanalisert til Snøheimvegen og Store ringveg, samt noe ferdsel fra Gardsenden og Nysætra, samt fra Grønnebakken inn mot Storranden. Store ringveg benyttes av gående, men er også populær blant syklistene som sykler hele eller deler av runden. Beregninger som er gjort for hele Dovrefjell-området viser at inntil 20 % ferdes hovedsakelig utenom merkede stier og veger. Denne ferdselen kommer i tillegg til tallene over. Siden hovedparten av ferdselen i området er turisttrafikk mellom Hjerkinnskytefeltet og Snøheim, er andelen som går utenom merkede stier og veger i området trolig mindre. Likevel bidrar villreinjegere og særlig fuglehundmiljøene til en god del ferdsel utenom stier. Fuglehundmiljøene bruker i hovedsak to avgrensede områder til hundepøver og dressurtrening.

Når det gjelder jakt, fangst og fiske står villreinjakta i området sentralt. Den foregår i perioden 20. august – 22. september. Kvoten for Snøhetta-området har variert mellom ca. 800 og 1 700 dyr de siste ti årene, hovedparten i Snøhetta Øst som omfatter skytefeltet. Antall felte dyr har i samme periode variert mellom ca. 350 og 850. Villreinjegerne går inn i området fra mange kanter, blant annet fra Hjerkinnskytefeltet mot Vesllie, Grisungen og Einøvlingen, samt inn fra Gardsenden, Dovregubben, Lisspynten og Geitberget. En del villreinjegerne benytter skyttelbussen mellom Hjerkinnskytefeltet og Snøheim.

Elgjakta i området er svært begrenset. Det er rike muligheter for småviltjakt, blant annet fjellrype. En stor andel av småviltjegerne er utenbygdsboende. Populære områder er Vålåsjøhøe, området innover mot Kolla og områdene mot Vesllie og Grisungen.

Fiske med stang og håndsnøre er tillatt i elver og bekker i hele området i perioden fra isgang til og med 14. september. Det selges også kort for fiske med garn i Einøvlingvatnet og Veslevatnet på Einøvlingen. Fiske i disse vannene er imidlertid av svært lite omfang. Fisket i Grisungvatna er forbeholdt Grisungen sameie og her fiskes det aktivt med både oter og garn. Sameiet setter ut ørret i Holken og Storvatnet i Fokstugu landskapsvernområde, og det er tidligere satt ut fisk i Simontjørnin. De fleste av medlemmene i sameiet har naust og båt i Grisungen. Ved Einøvlingvatnet er det to naust, ett eies av fjellstyret og ett er privat.

1.5.6 Vegar, masseuttak og annen infrastruktur

E6 og jernbanen over Dovrefjell går gjennom det foreslåtte Hjerkinnskytefeltet fra Hjerkinnskytefeltet til fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag. Tidligere Hjerkinnskytefeltet har et vegnett som i hovedsak er lagt av Forsvaret. Forsvarets vegnett består foruten Snøheimvegen, i hovedsak av Store ringveg (Geitberget – Grisungen – Maribu – Stridåbrui), Lille ringveg (Storrandsvegen), vegen inn til de

tidligere setrene i Vesllie og videre innover Grisungdalen, samt adkomstveger til HFK-sletta og Haukberget I og II. Alle veger i Hjerkinnskytefelt er planlagt og vedtatt tilbakeført som en del av naturrestaureringen Forsvarsbygg gjennomfører, med unntak av Snøheimvegen som er gjenstand for egen prosess i Stortinget. Gamle Snøheimveg fra Hjerkinnskytefelt til gamle Reinheim (som lå noe nærmere Snøhetta enn der Snøheim turisthytte ligger i dag) er ikke et sammenhengende kjørespor. Det er brutt opp av nyere vegstrekninger anlagt av Forsvaret og som skal tilbakeføres. Det er ikke planlagt noen tiltak på de opprinnelige delene av Gamle Snøheimveg gjennom naturrestaureringsprosjektet. Det er også planlagt at det gamle kjøresporet på strekningen fra brua ved Haukberget til Einøvlingdammen revegeteres naturlig. Det går en gangveg opp til Viewpoint Snøhetta i det foreslåtte Hjerkinnskytefelt som Fylkesmannen har definert som traktorveg.

Det går en 22 kV-luftledning over Hjerkinnskytefelt mot Kongsvoll. Den ligger innenfor det tilrådde Hjerkinnskytefelt langs jernbanelinja og E6, på nordvestsiden av disse. Det går videre en 22 kV ledning i luftlinje fra denne mot Veslfallbrui, der strømmen føres videre i kabel mot Snøheim (22 kV). En ny strømkabel ble lagt ned i Gamle Snøheimvegen på begynnelsen av 2000-tallet. Strømmen føres via denne til Snøheim og videre derfra til Forsvarets anlegg på Snøhetta. I tillegg til dette går det en strømkabel fra Viewpoint Snøhetta langs kanten av HFK-sletta og videre fram til Vesllie, dvs. innenfor det tilrådde Hjerkinnskytefelt.

På Geitberget, innenfor det tilrådde Hjerkinnskytefelt, står det en basestasjon som eies av Norkring. De leier ut plass på basestasjonen til Nødnett, Jernbaneverket (GSM-R), Telenor mobil, Netcom, ICE, Eidsiva bredbånd og kringkastingstjenestene DAB og FM. Det går et kjørespor på ca. 400 m fra Vålåsjøhøvegen opp til basestasjonen.

Alle grus-/massetak i skytefeltet er i dag nedlagt og omfattes av naturrestaureringsprosjektet.

1.5.7 Bygninger og anlegg

Det er til sammen 25 bygninger innenfor verneforslaget som ikke er omfattet av naturrestaureringsprosjektet. Delvis er dette små buer/hytter med eventuelle uthus og naust i privat eie, delvis hytter/buer som eies av fjellstyrene. I tillegg kommer utsiktspaviljongen på Tverrfjellet – Viewpoint Snøhetta (med en mindre bygning med toalettanlegg ved siden av), samt bygningsmassen på de to tidligere setrene i Vesllie. De to tidligere setrene i Vesllie (Rolstadsetra og Bentalsetra) har vært i Forsvarets eie siden 1960. Her er det totalt fem bygninger. Jora beitelag benytter eksisterende inngjerdinger ved Rolstadsetra (i Vesllie), jf. kap. 1.5.1. Inngjerdningene er også benyttet under beiteforsøket med storfe som Dovre fjellstyre har gjennomført i samarbeid med Forsvarsbygg (2012-2014).

Maribu, som har skiftet navn til Svånåbu, er overdratt fra Forsvaret til Lesja fjellstyre. I endelig vedtak om fradeling av festetomt til Maribu i 2010 ble det presisert at bua kun kan benyttes til oppsynsvirksomhet og for tilsyn med beitedyr. Det ble satt vilkår om at både Dovre fjellstyre og Jora beitelag skal ha betinget bruksrett. Maribu kan verken leies ut eller lånes ut til andre formål, heller ikke i forbindelse med jakt og fiske. Lesja fjellstyre fikk i mai 2016 tillatelse til å rive eksisterende bu og bygge opp igjen tilsvarende bygg på eksisterende ringmur, samt å rive eksisterende utedo og bygge tilsvarende utedo nærmere bua. Fylkesmannen hadde ingen innvendinger til tiltaket forutsatt ovennevnte vilkår. Tiltaket er gjennomført.

Øvrige bygninger i skytefeltet er Bandbui (innenfor foreslått nasjonalpark), en bu på Haukberget (innenfor foreslått Hjerkinnskytefelt), fire buer/hytter og to naust ved Einøvlingen (innenfor foreslått nasjonalpark), to buer ved Svånålægeret (innenfor foreslått nasjonalpark) og en bu ved Tjørnhøi (falleferdig og ikke i bruk, innenfor foreslått nasjonalpark). Ved Grisungen ligger det

to buer med naust i sørenden av Storslågvatnet (innenfor foreslått utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde). De øvrige buene og hyttene ved Grisungen ligger i eksisterende Fokstugu landskapsvernområde. Dovre fjellstyre eier den ene av hyttene ved Einøvlingsvatnet som ligger med et naust nærmest dammen, samt Svånålægeret. Fjellstyrehytta ved Einøvlingsvatnet står åpen for villreinjegere under jakta og leies ut ellers i året. Svånålægeret benyttes bare som oppsynsbu, både av Dovre fjellstyre og andre fjellstyrer. De andre bygningene er i privat eie.

I 1969 bygde Folldal Gruver Einøvlingsdammen, som demmer opp Einøvlingsvatnet med ca. 1 meter. Dammen er en fyllingsdam med en ca. 150 meter lang damkone. Den ble bygd for vannforsyning til Hjerkinnsgruver, men har aldri vært i bruk. Nåværende eier er Statskog. Siden dammen er et sivilt anlegg, omfattes den ikke av naturrestaureringsprosjektet. Så lenge dammen blir liggende, har Statskog ansvar for damsikkerheten. Det innebærer ansvar for jevnlig tilsyn og eventuelle tiltak dersom det skulle være nødvendig. Dammen ligger innenfor foreslått nasjonalpark.

Det vil forøvrig bli liggende 32 blenderinger (små skuddsikre rom i betong) igjen ute i terrenget etter bruken av området som skytefelt. Ut fra størrelse og beliggenhet, samt de terrenginngrep som arbeidet med å fjerne disse ville ha medført, er det avgjort at blenderingene blir liggende.

1.5.8 Motorferdsel

Motorferdsel i forbindelse med gjennomføring av naturrestaureringsprosjektet

I forbindelse med naturrestaureringsarbeidet benytter Forsvarsbygg/Forsvaret både helikopter, bandvogner og biler (kun i barmarksesongen). I tillegg kommer noe motorferdsel i forbindelse med anleggstrafikk og nødvendige befaringer. All denne motorferdselen vil opphøre når naturrestaureringsprosjektet er gjennomført i 2020.

Forsvarets motorferdsel for øvrig

Forsvaret har unntak fra motorferdselsforbudet i eksisterende nasjonalpark for «bruk av beltekjøretøy på snødekt mark og helikopter til nødvendig transport til og fra Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta». Bruken av helikopter berører ikke verneforslaget forutsatt at eventuell losseplass/startsted for flygingen ligger utenfor. Forsvaret har videre i praksis hatt tilgang til nødvendig motorferdsel på Snøheimvegen fram til Snøheim. Forsvaret gjennomfører øvelser med lavflyging over området. Slik lavflyging er ikke tillatt i eksisterende Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Under vinterøvelser benytter Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) og Forsvarets vinterskole 1-2 bandvogner i området Grisungdalen, opp mot Einøvlingshøe og langs Vålåsjøhøe.

Sivil motorferdsel sommer

Stortinget vedtok i desember 2013 å videreføre forbudet mot privatbiler, men fortsette bruk av skyttelbuss mellom Hjerkinnskytefelt og Snøheim i perioden 2014-2017. Bruken av det øvrige vegnettet ble strammet inn på initiativ fra blant andre fjellstyrene i 2013, gjennom en «avtale om sivil motorferdsel på veger i Hjerkinnskytefelt med unntak av Snøheimvegen og Einøvlingsvegen». Den generelle regelen i henhold til avtalen er at all sivil motorferdsel på veger i skytefeltet er forbudt. Det er følgende unntak:

- Bruksrettshavere som er medlem i Jora beitelag og som har beitedyr i skytefeltet
- Beitetilsyn som er engasjert av Jora beitelag
- Offentlig forvaltning
- Forskning
- Fjelloppsyn, Statens naturoppsyn, politi og redningspersonell på oppdrag

- Medlemmer av Grisungen sameie og andre bueiere kan få inntil to turer på strekningen bom Geitberget – bom Grisungvatna pr. år, men kan søke om flere turer dersom det er nødvendig på grunn av vedlikeholds-/byggetiltak
- Grunneier.

Etter at verneplanarbeidet var kunngjort og igangsatt, overlot Forsvarsbygg til Fylkesmannen å forvalte den sivile ferdselen på vegene, dvs. fra og med 2014-sesongen. Fylkesmannen la Stortingsvedtaket fra 2013 og ovennevnte avtale om sivil motorferdsel til grunn for nærmere ferdselsregler for vegene i skytefeltet. Fylkesmannen behandler søknader om kjøring på vegene i skytefeltet for de øvrige med utgangspunkt i ferdselsreglene. Det har stort sett vært søknader fra type aktører som er omfattet av avtalen om sivil ferdsel, blant annet forskere som har pågående prosjekter i området og offentlig forvaltning. Det er også gitt noen andre typer enkelttillatelser. For alle dispensasjoner om kjøring på Snøheimvegen fram til Snøheim er det satt vilkår om i størst mulig grad å kjøre rett etter skyttelbussen begge veger. I 2014 var det likevel bare i 19 % av alle passeringene med annet kjøretøy at skyttelbussen ble fulgt. Blant annet var store deler av transporten til og fra Snøheim turisthytte ikke koordinert med skyttelbussen. Registreringer viser at sivil motorferdsel på Snøheimvegens indre del fra Stridåbrua først og fremst er knyttet til DNT (håndverkere/service, bestyrer, frakt av varer og søppel, driftspersonell ifm. både Snøheim og Reinheim). Andre som har kjørt er NINA, Cyberforsvaret, fjellstyrene, forvaltning, SNO, Dombås fjellskole, Meteorologisk institutt og enkelte andre.

Motorferdsel langs kjøresporet opp til Einøvlingsdammen regnes som motorferdsel i utmark. Dovre kommune har hatt praksis på å gi dispensasjon etter motorferdselloven til én tur pr. bu/hytte pr. år med bil/traktor for nødvendig transport av varer og utstyr langs kjøresporet fram til demningen. Dovre fjellstyre har kjørt til sin hytte på hjemmelen de har for motorferdsel i utmark i forbindelse med oppsyn.

I forbindelse med drift og vedlikehold av installasjoner på basestasjonen på Geitberget, kjører en rekke aktører opp dit langs dagens vegtrase og kjørespor med henholdsvis bil, ATV og snøskuter.

Sivil motorferdsel vinter

DNT Oslo og omegn har hatt dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre for vinterkjøring til Reinheim for transport av varer, samt ettersyn med Snøheim og evt. utbedringer av skader/sikring av anlegget. Forsvaret har tilgang til anlegget på Snøheim pga. felles vannanlegg og etterser bygningene når de er der. Meteorologisk institutt har også dispensasjon fra nasjonalparkstyret for bruk av snøskuter vinterstid fram til Snøheim. Kristiansund og Nordmøre turistforening (KNT) har dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre til bruk av snøskuter eller helikopter for transport av varer til Åmotdalshytta. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har dispensasjon fra Dovrefjell nasjonalparkstyre for bruk av snøskuter i forbindelse med oppfølging av fjellrev som er satt ut på lokaliteter i Dovrefjell.

I tillegg til ovennevnte har det dukket opp et fåtall andre søknader om bruk av snøskuter til ulike formål, bl.a. ulike film- og tv-prosjekter.

2 Saksbehandling

2.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for denne verneplanen er Stortingets vedtak fra 1999 om å nedlegge Hjerkinn skytefelt, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder. Stortingsvedtaket i 1999 ble gjort i forbindelse med opprettelsen av Regionfelt Østlandet og nedleggingen var et viktig avbøtende tiltak. Opprettelsen av Regionfelt Østlandet innebar et svært stort naturinngrep, og tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell:

“Hjerkinn skytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92).”

Skytefeltet var på dette tidspunktet i praksis omsluttet av eksisterende og planlagte verneområder jf. nasjonalparkplanen (NOU 1886:13 og St.meld. nr. 62 (1991-92)). Verneplanene for Dovrefjell og Rondane ble så vedtatt henholdsvis i 2002 og 2003 slik at skytefeltet i dag er omgitt av verneområder på alle kanter unntatt mot jernbanen og E6 i sør.

I prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet lå det opprinnelig inne at alle veger i området skulle fjernes, inkludert Snøheimvegen. I ettertid er spørsmålet om Snøheimvegen imidlertid skilt ut i en egen prosess etter vedtak i Stortinget. Endelig avgjørelse om Snøheimvegen skal tas i 2017, jf. Prop 1 S (2013-2014) Miljøverndepartementet. Videre ba Klima- og miljødepartementet i brev av 2. juli 2015 om at det i et av høringsalternativene åpnes for at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvevegen og veien frem til Vesllie/Rolstadsætra består.

2.2 Saksgang, organisering og medvirkning

Verneplanen

Fylkesmannen i Oppland fikk i oppdrag å starte opp verneplanprosessen av Klima- og miljødepartementet / Miljødirektoratet gjennom embetsoppdraget for 2013, jf. kap 2.1.

Før kunngjøring av verneplanarbeid og utsendelse av oppstartmelding inviterte Fylkesmannen berørte aktører, herunder Dovre og Lesja kommuner og fylkeskommunen til innledende møter våren 2013, for informasjon og drøftinger om prosessen, herunder avgrensning av utredningsområdet og utredningstemaer.

Melding om oppstart av verneplanarbeid for tidligere Hjerkinn skytefelt ble sendt ut 1. juli 2013. Fylkesmannen opprettet på den tida en egen nettside for verneplanarbeidet. Innspillene til oppstartsmeldingen med oppsummering ble lagt ut på nettsida og sendt ut til de som hadde gitt innspill.

Fylkesmannen opprettet samtidig en bredt sammensatt rådgivende referansegruppe. Medlemmene i referansegruppa har vært representanter fra Dovre kommune, Lesja kommune, Forsvarsbygg, Statskog, Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, Snøhetta villreinutvalg, Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, Jora beitelag, Grisungen sameie, reiselivsbedriftene på Dovrefjell, DNT Oslo og omegn, Forum for natur og friluftsliv, Bevar Dovrefjell mellom istidene, nasjonalparksekretariatet (observatør) og sekretær for regional plan for Dovrefjellområdet (i perioden 2013-2014).

Referansegruppas oppgave har vært å gi opplysninger om lokale forhold og ulike brukerinteresser, gi råd om verneform, avgrensning, verneregler og å drøfte konsekvensene for lokal bruk og næringsliv. Gruppen har i tillegg vært et viktig bindeledd til ulike interessegrupper og befolkningen i området. Fylkesmannen har i tillegg vært i dialog med en rekke andre aktører. Ved oppstart av verneplanarbeidet ble det i tillegg opprettet et kontaktutvalg for å samordne ulike planprosesser som berørte området, med representanter for Dovrefjell nasjonalparkstyre, Statskog, Forsvarsbygg og politisk ledelse i begge kommuner, samt fylkeskommunen. Fylkesmannen har også gjennomført befaringer i området med aktuelle aktører. Fylkesmannen har videre holdt åpne møter i kommunene både i forbindelse med oppstartmelding og høring, samt andre møter med berørte aktører mer enkeltvis.

Verneforslaget på ca. 180 km² med konsekvensutredning ble sendt på lokal og sentral høring 1. februar 2017, med høringsfrist 7. april 2017.

Ny nasjonalparkforskrift

Verneforslaget innebærer bl.a. en utvidelse av eksisterende Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og at verneforskriften for nasjonalparken fornyes. Forslaget til ny nasjonalparkforskrift for hele Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ble derfor sendt på parallell høring med verneforslaget for det tidligere skytefeltet 24. februar 2017 med høringsfrist 24. april 2017.

2.3 Vurderinger av konsekvenser

Størrelsen på utredningsområdet (ca. 179 km²) utløste ikke krav om konsekvensutredning av et vern etter naturmangfoldloven. Fylkesmannen har likevel tidlig i verneplanprosessen imøtekommet lokale ønsker om å få en full konsekvensutredning med eksterne utredere for reiseliv og landbruk, som begge er viktige næringer i Lesja og Dovre kommuner og berørt av verneplanprosessen. Fylkesmannen har selv belyst konsekvensene for naturmiljø, villrein, landskap, kulturmiljø, Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet, motorferdsel og øvrige temaer opplistet i oppstartmeldingen for verneplanarbeidet. Det kom ingen innspill til oppstartmeldingen om andre temaer som burde ha vært belyst.

2.3.1 Merknader til konsekvensvurderingene

Landbruksdirektoratet mener konsekvensvurderingene gir et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere de ulike forslagenes eventuelle påvirkning på landbruket.

Folldal Vekst AS har sendt inn høringsuttalelse på vegne av Hjerkinnskytefelt og fjellridning, Kvistli islandshester, Dahlen husky og Savannah AS (Folldal Vekst AS brukes ellers i dokumentet). Folldal Vekst mener at konsekvensene som ligger i vernealternativene 1 og 2 er såpass store at man også bør utrede 0-alternativet.

Folldal kommune tar til etterretning Stortingets vedtak om innlemming av tidligere Hjerkinnskytefelt i eksisterende verneområder, men mener at 0-alternativet burde vært viet større oppmerksomhet i utredningen. Kommunen begrunner dette med at området har en fortid som skytefelt og relativt stor ferdsel gjennom hele året. En opprettholdelse av dagens situasjon, der det aller vesentligste av trafikken kanaliseres til Viewpoint Snøhetta eller med skyttelbussen til Snøheim, gir begrenset belastning for villreinen og naturen for øvrig. Etablering av verneområder og da spesielt nasjonalparker, vil etter all sannsynlighet i seg selv trekke en god del besøkende og dermed kunne gi en økt belastning i forhold til om områdene ikke blir vernet.

Fylkesmannen viser til at Stortinget vedtok i 1999 å legge ned Hjerkinnskytefelt, tilbakeføre det til naturen og utvide vernet på Dovrefjell. Vedtaket var et viktig avbøtende tiltak ved opprettelsen av Regionfelt Østlandet, som innebar et svært stort naturinngrep. Tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell. I etterkant av stortingsvedtaket fikk Forsvarsbygg i oppdrag å gjennomføre norgeshistoriens største naturrestaureringsprosjekt. På grunnlag av dette fikk Fylkesmannen i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet å følge opp Stortingsvedtaket fra 1999 ved å utrede vern av det tidligere skytefeltet. Fylkesmannen viser til beskrivelsen av konsekvensvurderingene i kapittel 2.3. De foreslåtte verneområdene inneholder store naturfaglige og landskapsmessige kvaliteter og kulturminner/-miljøer, som kvalifiserer for vern, jf. naturmangfoldloven §§ 33, 35 og 36 og kap. 1.2. Fylkesmannen mener det foreliggende verneforslaget med grenser, verneformer og verneforskrifter vil bidra til å sikre verdiene, og der det samtidig er tatt hensyn til reiseliv og annen bruk. Fylkesmannen viser i den forbindelse også til de justeringer av forslaget som er foreslått på bakgrunn av høringsinnspill. Dette er nærmere omtalt og vurdert i kap. 6.

2.4 Planstatus

2.4.1 Regionale planer

Regional plan for Dovrefjellområdet

Planen er en rullering av gjeldende fylkesdelplan for Dovrefjellområdet. Formålet er å ivareta fjelløkosystemet med villreinen som nøkkelart og samtidig legge til rette for bærekraftig næringsutvikling som ikke reduserer verneverdiene. Planområdet omfatter areal i ti kommuner og ansvarlig planmyndighet er fylkeskommunene i Oppland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Hedmark. Skytefeltet utgjør kun en liten del av planområdet og er vist sammen med verneområdene som «Verneområder – eksisterende og planlagt». Forslaget til vern ligger også i sin helhet innenfor det som er avsatt som «nasjonalt villreinområde» (NVO). Planen ble lagt ut på 2. gangs høring høsten 2015. På grunn av ulike vedtak i fylkestingene og innvendinger fra fylkesmannsnivået, ble planen i juni 2016 oversendt Kommunal- og regionaldepartementet (KMD) for avgjørelse. Det er ikke gjort endringer i retningslinjer eller avgrensninger fra det opprinnelige forslaget som berører det foreslåtte vernearealet. Regional plan vil være retningsgivende for kommunal planlegging og gi føringer for statlig og fylkeskommunal sektorplanlegging. Det kan antas at områder som eventuelt ikke blir vernet, blir forvaltet som LNFR-områder, og etter retningslinjer for nasjonalt villreinområde i regionalplanen.

2.4.2 Kommuneplaner

Dovre kommune

Gjeldende kommuneplan for Dovre er fra 2002. Skytefeltet er i denne planen vist som båndlagt område for Forsvaret. Den delen av området som ligger utenfor skytefeltgrensa i sør, er i hovedsak vist som LNF-sone 1 (med følgende bestemmelser: «ikke tillatt å oppføre eller fradele bolig-, ervervs- eller fritidsbebyggelse, forbudet gjelder ikke bolig og driftsbygning til stedbunden landbruksnæring»). Et mindre areal ved Geitberget omfattes av kommunedelplan for Hjerkinnskytefelt fra 1999 og er der vist som LNF-område med byggeforbud. Kommunen sendte ut varsel om oppstart og høring av planprogram for kommuneplan for Dovre 2012-2022 den 28. april 2010. Samfunnsdelen ble vedtatt september 2015. Kommuneplanens arealdel ble sendt på førstegangs høring 22. desember 2015. Utredningsområdet for verneplanarbeidet for tidligere Hjerkinnskytefelt er også her vist som båndlagt.

Lesja kommune

Gjeldende kommuneplan for Lesja er fra 2013. I denne planen er Lesja sitt areal i skytefeltet vist som LNFR-område. I plankartet er det innenfor dette området angitt en hensynssone for bevaring av naturmiljø, i området Einøvlingseggen-Buahøin (naturtypelokalitet med verdi A). Området langs vegen til Grisungen er angitt som hensynssone med særlig hensyn til friluftsliv. Det er i den forbindelse vist til at visjonsplanen opprettholdt vegen som turveg inn i området.

2.4.3 Naturrestaureringsprosjektet og kommunedelplaner

FBT Region Østlandet fikk etter Stortingsvedtaket i 1999 i oppdrag å iverksette intern planlegging og gjøre nødvendige avklaringer overfor sentrale aktører for utfasing av militær aktivitet og tilbakeføring av Hjerkinn skytefelt. Deretter var det møter mellom Forsvarsbygg og berørte kommuner/fylkesmyndigheter. På grunnlag av dette lagde Forsvarsbygg i 2000 en situasjonsanalyse og strategi for plan- og prosjektarbeidet. I mars 2001 ble det sendt en felles oppstartmelding for arbeidet med kommunedelplan etter plan- og bygningsloven, verneplan etter naturvernloven og Forsvarets planlegging for sanering og opprydding.

Lesja og Dovre kommuner utarbeidet en felles kommunedelplan for Hjerkinn skytefelt («Hjerkinn skytefelt – tilbakeføring til sivile formål, Visjon- og tilbakeføringsplan»). Denne planen er en visjons- og tilbakeføringsplan og det framgikk ved kommunenes behandling av planen at den ikke har juridisk binding.

I august 2003 var det felles høring av plandokumentene «Visjons- og tilbakeføringsplan for Hjerkinn skytefelt: Kommunedelplan for Lesja og Dovre kommuner» og «Naturrestaurering av Hjerkinn skytefelt: Vurdering av muligheter for framtidig vern etter naturvernloven» (Fylkesmannen i Oppland). De to plandokumentene stiller samme krav til opprydding av rester etter skyting, overvåking og bedring av forurensningssituasjonen, fjerning av anleggene ved Haukberget (skytebaner og målområder) og HFK-sletta, samt at kjøresporet til Einøvlingdammen skulle revegeteres naturlig. Planene er derimot ulike når det gjaldt tilbakeføring av Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til de tidligere setrene i Vesllie. Etter høringsrunden av kommunedelplanen utarbeidet Fylkesmannen i Oppland en oppsummering med anbefalinger. Denne ble oversendt til Direktoratet for naturforvaltning i oktober 2004, som så sendte sin faglige tilråding til Miljøverndepartementet i august 2005. Samme høst anbefalte Miljøverndepartementet overfor Forsvarsdepartementet at tilbakeføringen av skytefeltet skulle skje i samsvar med naturrestaureringsplanen og med de merknader som Fylkesmannen ga i sin oppsummering.

2.4.4 Reguleringsplaner

I forbindelse med planlegging av tilbakeføringsprosjektet ble det utarbeidet reguleringsplaner for noen spesielle områder i Dovre kommune. Kommunen vedtok reguleringsplan for tilbakeføring for tre nærmere avgrensede anleggsområder i de sentrale delene av skytefeltet (Haukberget, Storranden og HFK-sletta) i 2008.

2.4.5 Forvaltningsplan for eksisterende verneområder på Dovrefjell

Dovrefjell nasjonalparkstyre vedtok i mai 2013 å starte revisjon av forvaltningsplanen for eksisterende verneområder. Styret reviderte framdriftsplanen i 2015 slik at den skulle falle sammen med framdriftsplanen for verneplanprosessen for skytefeltet, men dette revisjonsarbeidet er fortsatt i startfasen. Et eventuelt nytt nasjonalparkareal er tilrådd som en utvidelse av eksisterende

Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Forvaltningen av eventuelt nytt verneområde vil måtte henge sammen med forvaltningen av omkringliggende verneområder. Verneplanarbeidet er derfor koordinert så langt det lar seg gjøre med forvaltningen av eksisterende verneområder på Dovrefjell og arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen.

3 Viktige endringer under verneplanprosessen

Det ble lagt fram to vernealternativer til høring. Avgjørelsen om hvorvidt Snøheimvegen skal bestå eller tilbakeføres er tidligere er skilt ut i en egen prosess i Stortinget som har bedt om å få saken tilbake for endelig vedtak høsten 2017. Stortinget har for øvrig sluttet seg til prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet gjennom tidligere budsjettvedtak, og presiserte sist i forbindelse med behandlingen av Snøheimvegen høsten 2013, at de øvrige vegene skal tilbakeføres i tråd med denne prosjektplanen. Klima- og miljødepartementet ba imidlertid i brev av 2. juli 2015 om at det ene høringsalternativet skulle åpne for at også Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie skal kunne bestå. Å beholde Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie vil derfor kreve at Stortinget fatter et nytt vedtak. Fylkesmannen tilrår at alle de tre vegstrekningene består og vår tilråding om grenser, verneformer og bestemmelser gjenspeiler dette. Med bakgrunn i Stortingets kommende behandling av Snøheimvegen har vi lagt ved et alternativt vernekart uten Snøheimvegen, men med et kjørespor mellom Hjerkinns og Snøheim for det tilfellet at Stortinget vedtar at vegen skal tilbakeføres. For det tilfellet at Stortinget skulle fastholde at Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie også skal tilbakeføres, tilrår Fylkesmannen grense mellom nasjonalpark og landskapsvern i området rundt disse strekningene som i vernealternativ 1 til høring. Tilsvarende har Fylkesmannen utarbeidet et eget alternativt sett med verneforskrifter som tar høyde for at Stortinget kan vedta at vegstrekningene skal tilbakeføres.

Det viktigste delformålet med Stortingets vedtak i 1999 om vern av Hjerkinnskytefelt var å bedre situasjonen for villreinstammen i Snøhetta. Det er siden gjennomført et omfattende, tverrfaglig forskningsprosjekt om villrein, ferdsel og samfunn i dette området. Hovedutfordringene er ferdselen gjennom Stroplsjødalen og ferdselen på Snøheimvegen, som utgjør to lineære barrierer på tvers av det viktige villreintrekket inn på Hjerkinnsplatået. Villreinen er helt avhengig av å krysse over Snøheimvegen (og Stroplsjødalen) for å komme til de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet. Trekket her er viktig for å opprettholde rotasjonstrekket rundt Snøhettamassivet slik at villreinens funksjonelle bruk av landskapet i villreinområdet (kalving, sommerbeite, vinterbeite) kan bevares. Hovedgrepet for å ivareta villreinen er å sikre trekket inn i foreslåtte verneområder. I den forbindelse er også områdene rundt Kolla viktige, herunder trekket sørøst for Kolla forbi Storranden og videre inn i området. Området er også et viktig vinterbeiteområde, der vinterbeite er minimumsfaktoren for denne villreinstammen. Dette har således vært sentrale utgangspunkt for Fylkesmannens tilråding. Anbefalingene fra FoU-prosjektet 2009 – 2013 var klare på at det ikke må etableres lineære barrierer på Hjerkinnsplatået. Dette kan f. eks oppstå som en følge av økt aktivitet på Vålåsjøhøvegen. Villreinen har en omfattende bruk av hele områder fra sensommeren og utover høsten og vinteren, og den må kunne trekke gjennom disse områdene dersom det i et langsiktig perspektiv skal være mulig å reetablere opprinnelige sesongtrekk til og fra Rondane villreinområde. Fylkesmannen tilrår at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie får bestå. Vi har derfor lagt opp til at ferdselen avgrenses mest mulig slik at de ikke skal utgjøre for store negative lineære barrierer. Det er viktig at antall gående og syklist langsgående Snøheimvegen, samt bilkjøring utenom busstidene holdes på et lavt nivå, slik at villreintrekket ikke forstyrres unødige. Det er helt avgjørende for Fylkesmannens tilråding om å beholde Snøheimvegen at skyttelbussregimet fungerer i overskuelig framtid. Det er også avgjørende å begrense ferdselen på de to øvrige vegene, samt i andre viktige funksjonsområder.

En annen sentral tilnærming i tilrådingen er å skjerme den indre delen av området av hensyn til villreinen, mens det åpnes noe mer opp for bruk av den ytre delen av området gjennom forslaget om landskapsvern her. Viktige fjellrev- og rovfugllokalteter blir med dette også liggende i nasjonalpark med et sterkere vern.

3.1 Avgrensning

Verneforslaget som ble sendt på høring omfatter et litt større areal enn utredningsområdet ved melding om oppstart. Utredningsområdet var på ca. 179 km², mens det samlede arealet i verneforslaget på høring var ca. 180 km². Det utvidede arealet er to mindre områder som i dag ligger i Fokstugu landskapsvernområde, utenfor utredningsgrensa, på til sammen ca. 2,1 km². Randsonen i ytterkant av utredningsområdet i sør, langs jernbanen fra Vålåsjøen over Geitberget, Tverrfjellet, forbi det sentrale Hjerkinnsområdet fram til Grisungbekken, ble utelatt underveis i verneplanprosessen. Etter høring tilrår Fylkesmannen at Hjerkinns landskapsvernområde reduseres ytterligere ved Tverrfjellet på bakgrunn av innspill i høringen, nærmere beskrevet i kap. 6. Det tilrårde vernet omfatter en utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med 128,6 km² og nytt Hjerkinns landskapsvernområde på 48,0 km², mens arealet av Fokstugu landskapsvernområde, etter grensejusteringer mellom tilrårde verneområder og dette landskapsvernområdet, er redusert med 1,4 km². Nytt verneareal (innenfor utredningsområdet) utgjør til sammen 175,2 km².

3.2 Verneformer

To alternative verneforslag ble sendt på høring. Alternativ 1 innebar utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, nytt Hjerkinns landskapsvernområde og en mindre utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde. Alternativ 2 innebar utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, nytt Snøheimvegen biotopvernområde, nytt Hjerkinns landskapsvernområde og en mindre utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde. Begge alternativene innebar også at to mindre områder i Fokstugu landskapsvernområde inngikk i hhv. utvidelsen av nasjonalparken og i nytt Hjerkinns landskapsvernområde. De to alternativene omfattet det samme arealet.

Fylkesmannen anbefaler at områdene vernes som nasjonalpark og landskapsvernområder. Fylkesmannens tilråding etter høring har tatt utgangspunkt i alternativ 2. Dette innebærer mer landskapsvern framfor nasjonalpark enn i vernealternativ 1. Sammenlignet med alternativ 2 innebærer tilrådingen at deler av områdene foreslått i høringen som nasjonalpark ved Vålåsjøen i stedet vernes som landskapsvernområde og at områder ved Vesllie og vestover vernes som nasjonalpark. Sistnevnte område vernes da som i alternativ 1. Et smalt belte opp mot Kolla ved Storranden (ca. 0,3 km²) tilrås vernet som nasjonalpark, og ikke landskapsvern som foreslått i høringen. Fordelingen av arealet til nasjonalpark og landskapsvernområder er foreslått med bakgrunn i inngrepsstatus og egenskaper ved landskapet, og at det er behov for strengere bestemmelser i de områdene som tilrås vernet som nasjonalpark på grunn av verneverdiene – særlig villreins funksjonsområder, samt andre verneverdier som fjellrev. I de fremre områdene er det ikke behov for like strenge bestemmelser, og tilrås vernet som landskapsvernområde. Det er også gjort en mindre justering i grensa mellom nasjonalpark og landskapsvern ved Grisungen for å åpne for at Vålåsjøhøvegen kan forlenges med ca. 750 meter sammenlignet med alternativ 2 i høringsforslaget og gå over våtmarksområdet mellom Storslågåvatnet og Simontjønnin her.

Fylkesmannen tilrår at verneformen biotopvern ikke benyttes, og at Snøheimvegens første del ligger i landskapsvernområdet og at den indre delen av vegen ligger i nasjonalparken. Dette vil gi færre verneområder og en bedre arrondering. Dette er lettere å forholde seg til for brukere av området og andre, og i den løpende forvaltningen av verneområdene. Fylkesmannen vurderer det også slik at biotopvern ikke er en egnet verneform langs Snøheimvegen ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser. I.h.t. naturmangfoldloven § 38 skal et biotopvernområde utgjøre et økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter, i dette tilfellet villrein. Snøheimvegen biotopvernområde i høringsforslagets alternativ 2 ligger imidlertid som et smalt areal på tvers av

trekkorridorene for villrein og utgjør kun en liten andel av helårs beiteområder. Det bør i utgangspunktet ikke ligge veier i nasjonalparker, jf. naturmangfoldloven § 35. Det finnes imidlertid noen unntak fra dette, som i Jotunheimen og Rondane nasjonalparker. Fylkesmannen mener det ikke skal gi uheldige presedensvirkninger om deler av Snøheimvegen blir liggende i nasjonalpark, ut fra at det er en eksisterende vei og ut fra den helt spesielle forhistorien til veien i denne verneplanen.

Vurderingene er nærmere beskrevet i kap. 6.

3.3 Forskrifter

Siden det var to alternative verneforslag som ble sendt på høring innebar dette også at det var to alternative sett med forskrifter på høring.

Fylkesmannen har etter høring gjort endringer i forskriftene knyttet til vedlikehold og bruk av Snøheimvegen, Vålåsjøvegen og veien fram til Vesllie, da Fylkesmannen tilrår at disse tre vegene kan bli værende.

Fylkesmannen tilrår i tillegg følgende endringer i verneforskriftene:

- Det tas inn en hjemmel i verneforskriftene om at det kan gis tillatelse etter søknad til oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk.
- Verneforskriftene tilpasses tilrådingen om å tilbakeføre Einøvlingsdammen.
- Ferdseksreguleringene forenkles, slik at dette også innebærer mindre restriksjoner på ferdsel.
- Det tas inn hjemmel for nødvendige motorferdsel til Forsvarets anlegg ved Snøheim.
- Det åpnes for Forsvarets nødvendige lavflyging, med unntak for nasjonalparken i den sårbare kalvingsperioden for villrein.
- Noen endringer knyttet til datoer for ferdsel og motorferdsel.
- Overføring av hjemler fra biotopverneforskriften om motorferdsel på Snøheimvegen.
- Mindre justering av bestemmelse om motorferdsel for transport til andre turisthytter enn Snøheim.
- Det tas inn flere formål i hjemmelen som åpner for kjøring på kjøresporet fram til Nedre Vårstigseter.
- Det tas inn en ny hjemmel som åpner for nødvendig motorferdsel ifm. brannforebyggende tiltak i regi av offentlig myndighet.
- Det tas inn en hjemmel om motorferdsel for transport av båt i landskapsverneforskriften.
- Hjemmelen for motorferdsel ifm. snømålinger fra gjeldende nasjonalparkforskrift beholdes (var utelatt ved en inkurie under høringen av verneforslaget for tidligere Hjerkinnskytefelt).
- Bestemmelsene knyttet til vedlikehold mv. av jernbanen justeres.
- Det tas inn nødvendige bestemmelser for videre drift av målestasjonen ved Svåni.
- Mindre språklige presiseringer.

Disse endringene er nærmere omtalt under kapittel 6.

Fylkesmannen tilrår at Snøheimvegen beholdes jf. anbefalingene fra overvåkingsprosjektet i Snøhetta og jf. tilrådingen fra Miljødirektoratet av 22. februar 2017. Siden spørsmålet om Snøheimvegen skal avgjøres i Stortinget høsten 2017, har vi også utarbeidet et sett med verneforskrifter som tar høyde for at Stortinget eventuelt kan vedta at Snøheimvegen skal tilbakeføres. Det alternative settet tar også høyde for at Stortinget kan fastholde vedtaket om at alle øvrige vegstrekninger skal tilbakeføres.

4 Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Dovrefjell nasjonalparkstyre har forvaltningsmyndighet for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og tilliggende mindre verneområder. Fylkesmannen legger til grunn at det lokale nasjonalparkstyret får myndighet for den foreslåtte utvidede delen av nasjonalparken og den utvidede delen av Fokstugu landskapsvernområde, og Fylkesmannen anbefaler at de får tilbud om å ha forvaltningsmyndighet for det foreslåtte nye Hjerkinns landskapsvernområde.

I de foreslåtte verneforskriftene er det en bestemmelse om at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen, for å legge til rette for bred medvirkning. Det er allerede opprettet et rådgivende utvalg for de eksisterende verneområdene på Dovrefjell. Det bør vurderes hvorvidt det er behov for å supplere dette etter et vernevedtak.

Fylkesmannen har utarbeidet et utkast til forvaltningsplan som utdyper de foreslåtte verneforskriftene i høringsforslaget. Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Dette vil skje i regi av nasjonalparkstyret gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1420 post 33. Utarbeiding av forvaltningsplaner, etablering av oppsyn og skjøtsel vil dekke innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjetttrammer.

Opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessen, tilsier at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende og planlagt bruk. Når det gjelder konsekvenser for andre interesser, vises det til den områdevis gjennomgangen i kapittel 6.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal kunne iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

5 Høring av verneforslaget

Verneplanen

Forslaget om vern ble sendt på høring 1. februar 2017 til følgende nasjonale, regionale og lokale høringsinstanser:

Dovre kommune, Lesja kommune, Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, Norsk Villreinsenter Nord, Hjerkinns hotell, Hjelleseter, Hjerkinns fjellstue & fjellridning, Kongsvold fjeldstue, Fokstugu fjellstue, Snøheim turisthytte, Hageseter turisthytte, Dovregubbens hall, Furuhaugli turisthytte, Trolltun gjestegård, Dombås fjellskole, Dombås hotell, Pilegrimssenteret Dovrefjell, Bjorli Lesja næringslag, Dovre næringsforening, INARDO, Nasjonalparkriket Reiseliv AS, Magalaupe camping, Oppdal safari, Moskus safari Dovrefjell, Trollstua, Jan Åge Olsen-Bye, Kvistli islandshester, Funkibator, Dahlen Husky, Moskusstuggu overnatting og Kultursenter, Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, Snøhetta villreinutvalg, Lesja beitesamlag, Jora beitelag, Allmenningstyret i Dovrefjell, Grisungvatnet sameige, Dombås Røde Kors hjelpekorps, Lesja Røde Kors hjelpekorps, Lesja sau og geitalslag, Lesja bondelag, Lesja og Dovre bonde og småbrukerlag, Dovre sau og geitalslag, Dovre bondelag, Jora beitelag, Dovre beitelag, Joramo bygdealmening, Dovre jeger- og fiskerforening, Statskog SF, Hans Nørstebø, Bjørn og Snefrid Ødegård, Jon Nørstebø, Laurits Sønstebø, Anne Elisabeth Sønstebø og Tore Amundgård, Ola John og Ragnhild Brækken, Per og Kari Oddveig Nørstebø, Irene og Endre Amundgård, Ola Sønstebø, Lasse G. Sønstebø, Hildegunn Berg-Domå, Ola Bergeton Killi, Per G. Lund Larsen, Asbjørn Bentdal, Ola Jo Botheim, Arild og Marit Rolstad, Thomas Kronberget, Ola Rolstad, Mari Solberg Scott, Geir Lae Solberg, Ronny Tennfjord Stette, Torbjørn Moen, Arne Ekren, Emil Ola Taarud, Håkon Furuhovde, Dovrefjell nasjonalparkstyre, Statens naturoppsyn, Oppland fylkeskommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Oppdal kommune, Follidal kommune, Tynset kommune, Sunndal kommune, Rauma kommune, Nesset kommune, DNT Oslo og Omegn, Mjøsen Skog, Statens vegvesen Region øst, Opplandskraft, Eidefoss AS, Statkraft Energi Region Midt-Noreg, Oppland Energiverk, Folkeaksjonen Redd Dovrefjell, FNF Oppland, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk ornitologisk forening Oppland, Hedmark og Oppland fuglehundklubb, Fuglehundklubbenes forbund (FKF), John Berge, Dovrefjell fuglehundklubb, Norsk hundekjørerforbund, Oppland bondelag, Oppland bonde- og småbrukerlag, Oppland sau og geit, Bevar Dovrefjell mellom Istidene, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Forsvarsbygg, Framtiden i våre hender, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanelivet, Kjemisk Forbund, Kommunesektorens organisasjon (KS), Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for Kulturminneforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS), Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB, NTNU, Riksantikvaren, SABIMA, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Utmarks kommunenes sammenslutning, Vegdirektoratet, Villreinnrådet i Norge, WWF, Arbeids- og sosialdepartementet, Forsvarsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Kommunal- og Regionaldepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Samferdselsdepartementet.

Det kom inn totalt 50 høringsuttalelser til verneforslaget.

Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Forslaget om ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ble sendt på samtidig høring 24. februar 2017 til kommuner, fylkeskommuner, grunneiere og rettighetshavere innenfor foreslåtte verneområder, samt til lokale, regionale og nasjonale organ, og organisasjoner som er berørt av verneforskriften for eksisterende nasjonalpark og/eller kan ha interesse i saken. Det kom inn totalt 22 høringsuttalelser til endringsforslaget til ny nasjonalparkforskrift.

6 Merknader til verneforslaget

6.1 Generelle merknader

Dovre kommune støtter opp om å skjerme de innerste arealene med hensyn til naturverdiene i området. Kommunen peker på at særlig villreinen er en sårbar art for forstyrrelser og at det derfor er en gjennomgående tankegang å tenke «sum-virkninger» i verneplanforslaget og for øvrig i hele miljøforvaltningen. Kommunen peker videre på at det er flere hekkende arter i området som det er viktig å ta ekstra omsyn til rundt hekking og leveområdet til fuglene.

Lesja kommune mener det er viktig at leveområdet og de spesielle trekkområdene for villrein sikres. Kommunen støtter opp om å skjerme de innerste områdene med hensyn til villrein og naturverdiene, men mener det er urimelig at storsamfunnets aktivitet og tiltak øker ferdsele i vesentlig grad, samtidig med en betydelig innskrenking av handlingsrommet for tradisjonell lokal bruk av fjellet. Kommunen uttaler videre at det er viktig for bygdesamfunnene at reiselivet i området får sikret et tilstrekkelig areal (brukssone) og tidsrom for sine aktiviteter, slik at de fortsatt kan ha en aktiv næringssetning som er lønnsom og bærekraftig..

Forsvarsbygg er ansvarlig for tilbakeføringen av tidligere Hjerkinnskytefelt gjennom prosjektet Hjerkinnskytefeltet PRO, men ivaretar også Forsvarets arealbruksinteresser i saker som behandles etter naturmangfoldloven. Når det gjelder tilbakeføringen av skytefeltet har Forsvarsbygg behov for snarlig avklaring av hvilke vegger som eventuelt skal bli liggende igjen i et framtidig verneområde. Forsvarsbygg viser i den sammenheng til at Snøheimvegen skal avklares i egen prosess, og at verneplanprosessen skal avdømme konsekvensene av at også vegen over Vålåsjøhø til Grisungen og vegen inn til Vesllie/Rollstadseter, eventuelt blir liggende.

Møre og Romsdal fylkeskommune er positiv til at en nå har landet et verneforslag som sikrer at det gamle skytefeltet blir forvaltet som en del av nasjonalparken og det samla høyfjellsområdet.

DNT Oslo og omegn er generelt godt fornøyd med at et så viktig område er endret fra skytefelt til naturområde og berømmer arbeidet som er gjort med oppryddingen, men mener det er grunn til å vurdere om det generelt sett blir lagt opp til for strenge restriksjoner på bruken.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen innvendinger mot foreslått verneplan, men trekker fram at utredningsområdet har en forholdsvis stor forekomst fra NGUs grusdatabase som er vurdert til å være viktig. DMF gjør også oppmerksom på at bruk av masser fra steintipp ved Tverrfjellet til vegvedlikehold innebærer forurensningsfare.

Landbruksdirektoratet mener høringsdokumentene er omfattende og gir et godt bilde av hvordan området benyttes i landbrukssammenheng. Landbruksdirektoratet mener videre at forslagene til forskrifter ivaretar landbrukets interesser på en god måte.

Statskog peker på at de bruksberettiges rettigheter etter fjelloven vil kunne påvirkes selv om det gis åpning for utøvelse av landbruksaktivitet og jakt/fiske og at dette i hovedsak gjelder fjerning av vegger.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre peker på at det meste av arealene som nå skal vernes ligger i statsallmenning og at fjellstyrenes forvaltning av området er grunnlaget for det som i dag framstår som verneverdig, blant annet når det gjelder villrein. Fjellstyrene påpeker også at høringen som er sendt ut er omfattende og uoversiktlig og viser til at det høres på to forskjellige forslag, med og uten

veier. Hadde en ventet til etter at veispørsmålet var avklart hadde verneforslaget vært mer konkret å forholde seg til uten så mange eventualiteter.

Bevar Dovrefjell mellom istidene (BDMI) viser til at store deler av et av landets største og flotteste natur- og villmarksområder ble vernet gjennom opprettelsen av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med omkringliggende verneområder i 2002. De viser videre til at det under verneplanprosessen og i begrunnelsen for vernevedtaket den gang ble spesielt påpekt at vi innenfor dette område har et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem med jerv, fjellrev og villrein – som det eneste i landet. Villreinen er genetisk påvist å være den siste rest av den opprinnelige ville fjellreinen som fantes i Europa for mange tusen år siden. BDMI peker på at tidligere Hjerkinnskytefelt, som nå skal vernes, er meget viktig – en nøkkelfaktor – for villreinstammen i Dovrefjellene. Verneverdiene er av så vel nasjonal som internasjonal karakter, da Norge er ansvarsnasjon for den unike villreinen, og det arbeides med å få kulturminnene etter jakt og fangst på UNESCOs verdensarvliste. BDMI mener de store verneverdiene må sette sitt preg på verneplanen i den forstand at det ved konflikt mellom verneverdiene med særlig villreinen i sentrum, må lokale/regionale nærings- og fritidsinteresser vike. BDMI viser også til at villreinen i Dovrefjellene har fått redusert sine leveområder kraftig over svært mange år gjennom inngrep fra vei- og jernbanebygging, kraftbygging og hyttebygging, og at det nå må være slutt på kompromisser og overdreven hensyntagen til særinteresser som medfører ytterligere fragmentering av villreinstammen, ødeleggelse av trekkruiter og beiteområder.

Norges naturvernforbund påpeker også at villreinen er en norsk ansvarsart som vi har et europeisk hovedansvar for å bevare, men at vår forvaltning kun har handlet om å stykke opp leveområdene og splitte opp populasjonen i mindre og mindre enheter. Naturvernforbundet peker på at vi nå har en enestående mulighet til å sammenføre tidligere oppsplittede arealer til beste for en større og mer levedyktig populasjon.

Forum for natur og friluftsliv Oppland (Oppland orienteringskrets, Oppland jeger- og fiskerforbund, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk ornitologisk forening Oppland, samt Vestoppland krets og Gudbrandsdal krets av Norges speiderforbund) er positive til verneplanarbeidet for tidligere Hjerkinnskytefelt og mener det er avgjørende at hensynet til villreinens nåværende bruk i tillegg til framtidig potensielle områdebruk vektlegges ved fastsetting av vernetyper, vernegrensener og for forvaltningen av områdene. Organisasjonene peker på at vernevedtaket også må ivareta utfordringene vi står foran ved klimaforandringer for villreinen og fjelløkosystemet på en tilstrekkelig måte, og påpeker at større sammenhengende og lite påvirkede naturområder vil være mer robuste i den sammenheng. Organisasjonene peker også på at det er vesentlig at naturens tåleevne legges til grunn for forvaltningen av de framtidige verneområdene jf. målsetningene i naturmangfoldloven. Ved vektning mellom lokale og nasjonale hensyn, er det utfra ivaretagelse av verneverdiene og stortingsvedtaket fra 1999, avgjørende at nasjonale hensyn prioriteres høyest. Områdevernet må ha som mål å bidra til at tilbakeføringsprosjektet fører til en forbedring av det sårbare økosystemet vi her snakker om. Eiendomsforhold og historisk relasjon bør ikke være styrende for denne vurderingen, men faglig integritet knyttet til biologisk verdi. Organisasjonene ber om at områdevernet bidrar til reetablering av trekk mellom Snøhettaområdet, Rondane og Knutshø, og peker på at et vesentlig tiltak vil være utredning av aktuelle områder for en tunnel for jernbane og E6 (det vises til rapporten «Villrein og ferdsl i Rondane», NINA rapport 1013, som definerer et slikt tiltak som av nasjonal betydning med verdi A).

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund støtter forslaget om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt i en felles høringsuttalelse, og viser til at hensynet til villreinen har vært et sentralt element i hele prosessen rundt avviklingen av Forsvarets virksomhet på Hjerkinnskytefelt og i prosessen med tilbakeføring av skytefeltet og utvidelsen av verneområdene på Dovre. De mener at målsettingen med vernet må være å sikre at villreinens rotasjonstrekk rundt Snøhetta opprettholdes og at

villreinen kan krysse Snøheimvegen og Stropsljødalen slik at den får tilgang på de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet, samtidig som det tas hensyn til friluftslivets interesser i området.

Folldal Vekst AS har sendt inn høringsuttalelse på vegne av Hjerkinnskjellstue og fjellridning, Kvistli islandshester, Dahlen husky og Savannah AS (Folldal Vekst AS brukes ellers i dokumentet). Folldal Vekst peker på at verneforslagets sentrale premisser bygger på påstanden om at presset på villrein i området er økende, og mener at Fylkesmannen ikke har vært i stand til å underbygge dette med fakta. Folldal Vekst viser til at det gjennom rapporten Horisont Snøhetta er behørig dokumentert at trafikken i området mellom Hjerkinnskjellstue og Snøheim naturlig nok har minnet i stor grad etter overgang til bussregime i 2011 og mener å kunne dokumentere at Fylkesmannens forslag bygger på feilaktige premisser og at det preges sterkt av mangel på dokumentasjon.

Folldal kommune mener at et vern vil kunne gi en økt belastning i forhold til om områdene ikke blir vernet (se kap. 2.3.1). Kommunen mener videre at næringsinteressene i området ikke er tilstrekkelig ivare tatt og kommer med konkrete endringsforslag til regulering av organisert ferdsel (se under kap. 6.6.8).

Sør-Trøndelag fylkeskommune anser samlet sett at det er utarbeidet et verneforslag med to gode alternativer, men peker på at alternativ 2 vil gi størst spillerom for utvikling av bærekraftig reiseliv i regionen.

Norges fjellstyresamband ber forvaltningsmyndighetene legge stor vekt på uttalelsene fra Dovre og Lesja fjellstyrene.

Kartverket viser til Fylkesmannens oversendelse av 24. februar 2017 (høring vedr. endringer i verneforskriften for Dovrefjell-Sunddalsfjella nasjonalpark) og peker på at datasett for naturvernområder og forslag til verneområder fra 1. januar 2014 inngår i det offentlige kartgrunnlag, jf. plan- og bygningsloven (pbl) § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Kartverket viser videre til at det offentlige kartgrunnlaget skal danne kunnskapsgrunnlag for avgjørelser etter pbl. Kartverket forutsetter at kartet over verneområdet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon raskest mulig, slik at de respektive kommunene kan ta hensyn til det foreslåtte vernet ved sine avgjørelser etter pbl.

Fylkesmannen slutter seg til viktigheten av at verneforslaget bidrar til å ta vare på leveområdet til villreinen i Snøhetta og Knutshø villreinområder, og at det samtidig åpner for ferdsel og annen bruk som ikke skader verneverdiene. Fylkesmannens anbefalinger om endringer etter høring er nærmere omtalt videre i kapittel 6. Rekkefølgen og premisset for verneplanarbeid og naturrestaureringen er besluttet av overordnede myndigheter. Dette innebærer bl.a. at avgjørelsen om å tilbakeføre Snøheimvegen eller ikke er skilt ut i en egen prosess som skal behandles av Stortinget i løpet 2017. Videre ba Klima- og miljødepartementet i brev av 2. juli 2015 om at det i et av høringsalternativene åpnes for at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvevegen og veien frem til Vesllie/Rolstadsætra består. Fylkesmannen har siden planlegging og oppstart av tilbakeføringsarbeidet hatt en tett dialog med Forsvarsbygg, særlig under planleggingsfasen og etter oppstart av verneplanarbeidet.

Innspillene fra Direktoratet for mineralforvaltning om grusforekomst og steintipp er omtalt i hhv kap. 6.5.10 og 6.5.9.

Fylkesmannen har lagt vekt på de miljørettslige prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven, jf. § 7, både i saksforberedelsen og i avveiningene i tilrådingen. Dette innebærer at best tilgjengelig kunnskap er benyttet, herunder fagrapporter og konsekvensutredninger. Fylkesmannen betrakter kunnskapsgrunnlaget som godt og at det har gitt tilstrekkelige forutsetninger for tilrådingen i saken, med bl.a. et stort forskningsprosjekt på villrein, ferdsel og samfunnsforhold, jf. kap. 1.2.

Fylkesmannen har utarbeidet kart over foreslåtte verneområder i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon som er vedlagt tilrådingen, og tar sikte på å revidere disse raskt etter vernevedtak om det vedtas endringer fra Fylkesmannens forslag.

6.1.1 Vernealternativer

NTNU Vitenskapsmuseet anbefaler vernealternativ 1 ettersom dette klart best sikrer de store naturfaglige verdiene som inngår i premissene for vernet av det aktuelle området, uavhengig av hvilken løsning som blir fremmet for Snøheimvegen. Vitenskapsmuseet er spesielt negativt til vernealternativ 2 sin fortsatte bruk av Vålåsjøvegen (inkludert sykling), da aktiviteter langs denne lett kommer i konflikt med villreinsens bruk av arealene rundt Vålåsjøen om seinsommeren og ut over høsten, i tillegg til at denne vegtraseen berører en rekke verdifulle vilthabitater og naturtyper, samt flere store kulturminner. Når det gjelder Snøheimvegen synes Vitenskapsmuseet det er vanskeligere å konkludere og viser til at det generelt er kjent at vilt reagerer mindre på motorisert ferdsel etter faste leder enn om det ferdes folk til fots (eller sykkel) i området. Dess mer spredt ferdselen er, større er de negative konsekvensene for viltet. De påpeker at organisert skytteltrafikk med buss derfor gjennomføres med god suksess i mange nasjonalparker rundt om i verden. De påpeker at det også er en kjensgjerning at skytteltrafikken inn til Snøheim åpner for mer ferdsel i nærområdene rundt Snøheim og at noen av disse er viktige for flere viltarter som er sårbare for ferdselsforstyrrelser særlig i ynglesesongen. På den andre siden tror Vitenskapsmuseet at langt flere vil ta seg til fots opp mot Snøheim (og Snøhetta) dersom skytteltrafikken med buss opphører og mener dette vil føre til langt mer alvorlige forstyrrelser for villreinen.

Bevar Dovrefjell mellom istidene (BDMI) går inn for vernealternativ 1 og samtidig beholde Snøheimvegen, og viser i den forbindelse til at forskerne har konkludert at det tross alt er bedre å organisere et strengt bussregime for frakting av turister enn å slippe løs trafikken av gående. BDMI peker imidlertid på at det i utgangspunktet var en stor feil å tillate reetablering av Snøheim i etterkant av vedtak om verneplan for Dovrefjell i 2002. Foreningen mener at før ellers siden må Snøheim fjernes, jo før jo bedre, og at inntil videre må alle krefter settes inn på å begrense skadevirkningene. Videre peker BDMI på at Ringvegen er besluttet fjernet for lenge siden og går sterkt mot at deler av vegen fra Hjerkinnskytefeltet til Grisungvatnene (dvs. Vålåshøvegen) skal få ligge til bruk i forbindelse med gjeting/sanking av sauer og kjøring inn til hyttene ved Grisungen. Foreningen viser til at det av utredningen framgår at det knytter seg store verneinteresser av forskjellig art langs vegen, herunder knyttet til beite og trekkruter for villreinen.

Forum for natur og friluftsliv Oppland (FNF Oppland) ber om at vernealternativ 1 blir det endelige vernevedtaket, men med Snøheimvegen biotopvernområde (fra vernealternativ 2) jf. Miljødirektoratets sin tilråding om å beholde Snøheimvegen og at trafikken inn til Snøheim ivaretas med skyttelbuss. Ut over dette går organisasjonene imot øvrige deler av vernealternativ 2 av hensyn til villreinen.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund støtter vernealternativ 1, men med Snøheimvegen liggende forutsatt skyttelbuss og strenge reguleringer av øvrig ferdsel, og gir samtidig sin støtte til egne organisasjoners uttalelse gjennom Forum for natur og friluftsliv Oppland (FNF Oppland).

Norges naturvernforbund ber om at vernealternativ 1 vedtas, men støtter Miljødirektoratets tilråding om å beholde Snøheimvegen. Naturvernforbundet påpeker at arealene er særlig viktig for å bedre leveområdene for villrein og mener derfor at det er avgjørende at det øvrige vegnettet tilbakeføres og gjøres økologisk funksjonelle for områdets flora og fauna, og støtter også høringsuttalelsen til FNF Oppland.

Statskog har ingen innvendinger til at vegstrekninger blir liggende, men mener det må være et strengt regime for bruk slik det er skissert i forslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ingen spesielle preferanser for noen av vernealternativene.

Villreinemnda for Snøhetta og Knutshø uttaler at vernealternativ 1 er det ideelle ut fra hensynet til villreinen, men mener ut fra realitetene i området – både med Snøheim, Snøheimveg, jernbane og E6 at vernealternativ 2 vil være et bedre alternativ.

Dovre kommune går inn for vernealternativ 2 og mener vernealternativ 1 ikke er et akseptabelt vernealternativ for situasjonen i området i dag eller for fremtiden, med hensyn til naturmangfold, vegetasjon og arter, og interessene i området, særlig beitenæring og reiseliv. Kommunen peker på at beitenæringen er helt avhengig av veinettet (slik det framstår i vernealternativ 2 med noen små korrigeringer) for å kunne drive utmarksnæring i området, samt at reiselivet også i stor grad er avhengig av særlig Snøheimvegen inn til DNT-hytta Snøheim for transport av folk, varer, søppel og utstyr etc. Kommunen viser også til FoU-prosjektet som har konkludert med at Snøheimvegen med et skyttelbusregime vil være det beste for forvaltningen av reinen i området. Kommunen peker også på hytter og buer ved Grisungen og Einøvlingsvatnet, samt Maribu, og at dersom vegnettet fjernes, vil det medføre mange motorferdselssøknader til ulike tider av året og søknader fra ulike startsted. Når det gjelder landbruket viser kommunen til at det er utarbeidet en egen konsekvensutredning som viser positive konsekvenser av vernealternativ 2. Tross dette ser kommunen at for enkelte sauebesetninger og brukere som har sauene sin lengst inn i området der all veg blir fjernet, vil det være store negative konsekvenser ved at tilsynsoppgavene og sankingen blir mer krevende. Etter en samlet vurdering mener Dovre kommune likevel at vernealternativ 2, med noen små justeringer, er akseptabelt for de fleste av landbruksinteressene. Øvrige merknader fra Dovre kommune tar utgangspunkt i vernealternativ 2.

Lesja kommune ønsker vernealternativ 2 med veger og en større andel landskapsvern. Kommunen mener at vernealternativ 1 ikke er et alternativ som er tilrådelig for å kunne utvikle bygdene med beitenæring, reiseliv med mer. Ifølge kommunen kan vernealternativ 1 i ytterste konsekvens føre til reduserte muligheter for lønnsomme arbeidsplasser innen reiseliv og primærnæring, og færre innbyggere for bygdene.

Snøhetta villreinutvalg går inn for vernealternativ 2, men med enkelte ekstra restriksjoner for å ivareta hensynet til villreinen.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener vernealternativ 2 er å foretrekke fordi fjerning av vegsystemet vil føre til en stor omlegging av beitebruken. Selv om trafikken til Snøheim og Snøhetta vil reduseres sterkt hvis vegen fjernes, vil antall personer som kommer inn til Snøheim fortsatt være stor nok til å hindre villreintrekk ifølge fjellstyrene. De peker også på at Snøheimvegen vil ha stor betydning for utnyttelse av bruksretter og jakt/fiske (se også under kap. 6.5.7 og 6.5.8). Begge fjellstyrene mener at den gamle adkomstvegen fra Gardsenden/Nysetra til Grisungen bør opprustes til en farbar traktorveg som et avbøtende tiltak dersom vernealternativ 1 blir valgt og/eller Vålåsjøhøvegen fjernes.

Norges fjellstyresamband foretrekker også vernealternativ 2 av hensyn til bruksrettene i området.

Oppland fylkeskommune, Oppdal kommune og Furuhaugli turisthytter AS mener vernealternativ 2 er mest fornuftig / vil gi det beste vern for området. For Oppdal kommune er det svært viktig at Snøheimvegen blir værende. Oppland fylkeskommune mener vernealternativ 2 med foreslåtte justeringer balanserer bruk og vern på en bedre måte enn vernealternativ 1. Fylkeskommunen peker

spesielt på at Snøheimvegen bør bestå under forutsetning om at bussregimet videreføres og praktiseres strengt og at Vålåsjøhøvegen bør bestå for å ivareta både beite- og villreinhensyn i området.

Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler også vernealternativ 2, men anbefaler generelt at retningslinjene for organisert ferdsel endres slik at de vil kunne ta høyde for en ønsket utvikling med bruk av kvalifiserte guider.

Dovrefjell fuglehundlubb mener vernealternativ 2 er det beste med tanke på vern opp mot bruken av området ved at aktiviteten kanaliseres til Hjerkinnplatået og ferdsel inn i nasjonalparken reduseres.

Grisungen sameie går også inn for vernealternativ 2, herunder at Vålåsjøhøvegen skal bestå helt fram til Buahøa.

Landbruksdirektoratet mener at det ut fra konsekvensvurderingen vil være naturlig å anbefale at man går videre med vernealternativ 2, sett fra deres ståsted. Direktoratet har likevel forståelse for at det kan være andre tungtveiende hensyn å ta i vurderingen som gjør at vernealternativ 1 foretrekkes, og vil i så henseende presisere at det vil være svært viktig at de lokale næringsutøverne inkluderes i den videre prosessen for å sikre at forutsetningene for å drive landbruk i området blir best mulig innenfor de gitte rammene.

Jora beitelag viser til at det i konsekvensutredningen for landbruket (KU) går klart fram at vernealternativ 1 uten veger vil ha store negative konsekvenser for beitebruken. Beitelaget peker på at tilgjengeligheten for å drive beitebruk i et moderne landbruk med lovpålagte krav, utfordringer knyttet til rovvilt og skadedokumentasjon vil bli en enorm utfordring, og som i verste fall kan føre til at beitebruken forsvinner. Vernealternativ 1 er for beitelaget ikke noe alternativ og vernealternativ 2 legges til grunn for resten av høringsuttalelsen.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja (Oppland sau og geit, Dovre sau og geit, Lesja sau og geit, Oppland bondelag, Dovre Bondelag, Lesja og Lesjaskog bondelag, Oppland bonde- og småbrukarlag, Lesja og Dovre bonde- og småbrukarlag, Dovre beitelag og Lesja beitesamlaget) sier mye av det samme og påpeker i tillegg at området som skal vernes er et prioritert område for jerv. Faglagene påpeker at vegene er svært viktig for å møte kravene som er satt til å føre tilsyn, sanking og gjennomføre fellingsaksjon. Faglagene mener at vegstrekningene ikke bør fjernes før avklaringer er tatt gjennom verneplanen, med referanse til at Forsvarsbygg planlegger å tilbakeføre vegen gjennom Grøndalen sommeren 2017 (jf. tredje avsnitt side 29 i utkast til forvaltningsplan).

AS Eidefoss viser til at da det ble opprettet nettstasjon på Snøheim turisthytte i 1987 til erstatning for aggregat, var det forutsatt tilgang med stor lastebil med kran også for drift og vedlikehold. Eidefoss vil vurdere å søke NVE om frafall av leveringsplikten dersom Snøheimvegen fjernes, noe som eventuelt også vil få følger for Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta.

Fuglehundklubbenes forbund og en privatperson i fuglehundmiljøet mener at verneperspektivet er overdimensjonert og at vernealternativ 2 med ytterligere tilpasning til brukernes interesser og en «mildere» forvaltningsplan bør bli resultatet.

Folldal Vekst mener at dersom man til slutt velger vern, bør det skje etter vernealternativ 2. Folldal kommune mener også at dersom områdene skal vernes, må det skje etter vernealternativ 2, men med minst mulig ferdselsbegrensninger i bruksområdet og korridoren inn til Snøheim.

Dovrefjell nasjonalparkstyre (mot 1 stemme) går inn for vernealternativ 2, med noen justeringer. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 6.4.

NVE foretrekker vernealternativ 2 av hensyn til at en del av Lille Ringvei fra Snøheimvegen parallelt med E6/jernbanen er adkomstvei for målestasjonen deres 109.21 Driva v/Svåni.

Fylkesmannen anbefaler at områdene vernes som nasjonalpark og landskapsvernområder. Fylkesmannens tilrådning etter høring har tatt utgangspunkt i alternativ 2. Dette innebærer mer landskapsvern framfor nasjonalpark enn i vernealternativ 1. Sammenlignet med alternativ 2 innebærer tilrådingen at deler av områdene foreslått i høringen som nasjonalpark ved Vålåsjøhø i stedet vernes som landskapsvernområde og at områder ved Vesllie og vestover vernes som nasjonalpark. Sistnevnte område vernes da som i alternativ 1. Et smalt belte opp mot Kolla ved Storranden (ca. 0,3 km²) tilrås vernet som nasjonalpark, og ikke landskapsvern som foreslått i høringen. Fordelingen av arealet til nasjonalpark og landskapsvernområder er foreslått med bakgrunn i inngrepsstatus og egenskaper ved landskapet, og at det er behov for strengere bestemmelser i de områdene som tilrås vernet som nasjonalpark på grunn av verneverdiene – særlig villreins funksjonsområder, samt andre verneverdier som fjellrev. I de fremre områdene er det ikke behov for like strenge bestemmelser, og tilrås vernet som landskapsvernområde. Det er også gjort en mindre justering i grensa mellom nasjonalpark og landskapsvern ved Grisungen for å åpne for at Vålåsjøhøvegen kan forlenges med ca. 750 meter sammenlignet med alternativ 2 i høringsforslaget og gå over våtmarksområdet mellom Storslågavatnet og Simontjønnin her.

Fylkesmannen tilrår at verneformen biotopvern ikke benyttes, og at Snøheimvegens første del ligger i landskapsvernområdet og at den indre delen av vegen ligger i nasjonalparken. Dette vil gi færre verneområder og en bedre arrondering. Dette er lettere å forholde seg til for brukere av området og andre, og i den løpende forvaltningen av verneområdene. Fylkesmannen vurderer det også slik at biotopvern ikke er en egnet verneform langs Snøheimvegen ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser. I.h.t. naturmangfoldloven § 38 skal et biotopvernområde utgjøre et økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter, i dette tilfellet villrein. Snøheimvegen biotopvernområde i høringsforslagets alternativ 2 ligger imidlertid som et smalt areal på tvers av trekkorridorene for villrein og utgjør kun en liten andel av helårs beiteområder. Det bør i utgangspunktet ikke ligge veier i nasjonalparker, jf. naturmangfoldloven § 35. Det finnes imidlertid noen unntak fra dette, som i Jotunheimen og Rondane nasjonalparker. Fylkesmannen mener det ikke skal gi uheldige presedensvirkninger om deler av Snøheimvegen blir liggende i nasjonalpark, ut fra at det er en eksisterende vei og ut fra den helt spesielle forhistorien til vegen i denne verneplanen.

Tilrådingen om enkeltelementer i dette er nærmere beskrevet videre i kap. 6.

6.1.2 Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie

Forsvarsbygg peker på at de aller fleste vegstrekningene innenfor skytefeltet er Forsvarsbyggs eiendom og at de ligger på leid grunn der Statskog er grunneier, og videre at verken Statskog eller Forsvarsbygg ønsker å overta eller sitte igjen med noe ansvar for gjenliggende veger etter 2020. Forsvarsbygg påpeker at det derfor er helt nødvendig med en ansvarsoverdragelse til tredje part for de vegstrekninger som eventuelt måtte bli liggende og at denne må godkjennes av både Forsvarsbygg og Statskog. Videre vil Forsvarsbygg vurdere behov for tiltak med hensyn på sikkerhet for veger som eventuelt skal bli liggende. De kan gjennomføre visse tiltak gjennom Hjerkinnskytefeltet slik at det skal være trygt med normal drift og vedlikehold i fremtiden, men forbeholder seg likevel retten til å legge til grunn visse retningslinjer og premisser for hvordan drift og vedlikehold kan gjennomføres av sivile etter 2020. Forsvarsbygg har registrert flere uformelle henvendelser om det kan overføres midler fra Hjerkinnskytefeltet til nye ansvarlige aktører til framtidig drift og vedlikehold av gjenliggende veger, som følge av at Forsvarsbygg som et utgangspunkt sparer disse midlene i

prosjektet og at disse da kan avsettes. Forsvarsbygg gjør oppmerksom på at dette ligger utenfor Hjerkinns PROs mandat.

Statskog viser til avtaler med Forsvaret som gjelder statsallmenningene og skriver at de har valgt å være åpen og godta de forslag til tilbakeføringer som framkommer i prosjektplanen for tilbakeføringsarbeidet og i forslaget til verneplan, men også godtatt at enkelte veger kan bli liggende om de kan ha betydning for bruksrettshavere og hytteeiere. Statskog har i samband med spørsmålet om Snøheimvegen stilt krav til Miljødirektoratet om at de ikke vil overta ansvar for vegstrekninger, men gitt åpning for at andre, (dvs. de som har bruk for vegene), kan inngå avtale med Statskog om å ha vegkroppen med tilhørende installasjoner liggende på statens grunn.

DNT Oslo og omegn viser til at «Horisont Snøhetta» anbefaler å beholde Snøheimvegen som den beste løsningen for villreinen, noe som betyr at vegen har en betydning utover at den fysisk gir anledning til å kjøre til Snøheim og at vegen er mer eller mindre å betrakte som et pålegg fra det offentlige. Isolert sett er det derfor gode grunner for at nasjonalparkforvaltningen e.l. tar ansvaret for både vegen og bussen. DNT er likevel villige til å overta ansvaret for skyttelbussen og vedlikeholdet av vegen fra bommen på Hjerkinns og inn til Snøheim, under forutsetning om at detaljene drøftes før de overtar ansvaret formelt sett. DNT er enig i at overskuddet fra bussdriften må gå til driften av vegen. Samtidig er det viktig at bussbilletten ikke blir for dyr, for å unngå at mange går eller sykler istedenfor å ta bussen og at økonomien for bussen på den måten svekkes. DNT peker videre på at de største truslene mot økonomien i veg- og bussdriften er større vedlikeholdsarbeider på vegen, f.eks. utbedringer av skader etter snøsmelting eller ekstremnedbør. De har tro på at hvis det bevilges et større engangsbeløp som kan fungere som en buffer for enkelthendelser, kan overskudd fra bussdriften og bidrag fra andre brukere dekke årlige kostnader til vegen over tid. DNT er åpne for å vurdere flere løsninger, herunder etablering av et veglag, men er villig til å ta eneansvaret for organiseringen hvis det peker seg ut som den beste løsningen. De mener også det er viktig at Hjerkinns PRO avslutter med å ruste opp vegen og utbedrer eventuelle skader eller svakheter på bruer og konstruksjoner slik at den som overtar ansvaret for Snøheimvegen ikke overtar et etterslep på vegvedlikeholdet.

Interimstyret for overtakelse og drift av Vålåsjøhøvegen og Vesllievegen (som består av to personer fra Jora beitelag, en fra Grisungen sameie, en fra øvrige hytteeiere, en fra hvert av fjellstyrene i Lesja og Dovre og en fra Statskog) bekrefter at nevnte interessegrupper tar ansvaret for å overta disse to vegene. Det vises til opplysninger Forsvarsbygg har kommet med i et møte når det gjelder forhold til drift og vedlikehold av Vålåsjøhøvegen. Hvilken organisasjonsform vegselskapet skal ha, vedtekter og om det skal være et eller to vegstyrer, vil en komme tilbake til når det er mer avklart med vegen.

Dovre kommune og Lesja kommune mener verneplanen bør avklare hvor veger skal være, og ikke drifts- og vedlikeholdsansvar. Dovre kommune ser det likevel som positivt at Jora beitelag og DNT tar hovedansvaret for vegene i vernealternativ 2 og peker på at vegene er viktige for mange interesser, men at det kan være ulike tilnærminger for partene i forhold til deltakelse i veglag eller om en ønsker å støtte vegdriften på annen måte. Når det gjelder Snøheimvegen mener Dovre kommune at miljøforvaltningen bør delta i drift og vedlikehold av vegen på grunn av vegens betydning for reinen. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie peker kommunen på landbruksinteressene og støtter forslaget om et strengt ferdselsregime. Lesja kommune ser også flere interessenter og flere som har behov for vegene, og nevner Grisungen sameie og øvrige hytteeiere, beitenæring, Lesja og Dovre fjellstyre, DNT Snøheim, Statskog, miljøforvaltningen, Forsvarsbygg med flere.

Grisungen sameie går også inn for at Vålåsjøhøvegen skal bestå helt fram til Buahøa, og har en nærmere gjennomgang av sin begrunnelse for dette (blant annet redusert snøskuterkjøring, at tilbakeføring vil medføre nye og omfattende sår i naturen, vegen vil kunne virke kanaliserende, vegen vil avlaste trafikk fra Gardsenden og Nysetra, samt at trafikken vil være ubetydelig i forhold til

trafikken i de sentrale og mer sårbare deler av verneområdet). Sameiet mener også at tilbakeføring av vegen over «Storslågåmyra» vil være ødeleggende for gytebekkene i området. De gjør videre oppmerksom på at dersom de skal gå inn i et ansvarsforhold med overtakelse og drift av Vålåsjøhøvegen, må bestemmelsen i verneforskriften for landskapsvernområdet § 3 punkt 6.3 bokstav d gi rom for kjøring til hytter og buer i Grisungen til og med første helg i oktober jf. kjøring til Snøheim, med unntak av reinsjakta (f.o.m. 20. august t.o.m. 22. september), og ikke begrenset til 15. august slik det er foreslått. (Se ytterligere merknader fra sameiet om motorferdsel på Vålåsjøhøvegen under kap. 6.5.8 nedenfor.)

Jora beitelag mener det vil være positivt for villreinen om Vålåsjøhøvegen bevares, ved at ferdsel styres her og hindrer ferdsel til indre områder. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen og inn til Vesllie opplyser beitelaget at det har vært avholdt møte der konklusjonen ble at det både var interesse for og realisme i å drifte og vedlikeholde veiene lokalt. Dette som et samarbeid mellom beitelaget som den største aktøren, sameiet i Grisungen og fjellstyrene i form av støtte/tilskudd. Når det gjelder Snøheimvegen viser beitelaget til drøftingsmøte 29. mars 2017, hvor det ble konkludert med at det er realisme i lokal drift og vedlikehold av Snøheimvegen. DNT ønsker å ta hovedansvaret, men det vil bli flere aktuelle parter i veglaget, der beitelaget blir den ene.

Jora beitelag viser til at det i alternativ 2 er det lagt opp til å avslutte Vålåsjøhøvegen før Grisungvatna, av hensyn til et våtmarksområde. Beitelagete uttaler at behovet for veien over våtmarksområdet er svært viktig for å kunne drive beitebruk. De viser til at veien har vært der i over 60 år og at myra og fuglelivet trolig har tilpasset seg denne situasjonen. De mener myra må ses i sammenheng med et større område og synes dette delområdet blir en bagatell sammenlignet med Fokstugu landskapsvernområde som grenser til utredningsområdet. De ønsker derfor at landbrukshensynene skal vektlegges fremfor verneverdiene for myrområdet. De opplyser videre at med at beitedyrene har tilpasset seg den «nye» passasjen for å komme til sine respektive beiteområder. En fjerning av denne passasjen vil være svært uheldig for beitemønster og sanking av beitedyrene, og dette er beskrevet nærmere. Beitelaget gjør også oppmerksom på at å fjerne vegen vil føre til uro i besetningene.

Statskog mener også at vegen fram til Grisungen bør gå over våtmarksområdet mellom Simontjønnin og Storslågåvatnet for å lette arbeidet med beitebruken og tilkomsten til buene/hyttene. Etter Statskog sin oppfatning faller mye av hensikten med å beholde Vålåsjøhøvegen bort dersom strekningen over våtmarksområdet fjernes.

BDMI går sterkt imot å opprettholde Vålåsjøhøvegen og peker på at det under enhver omstendighet ikke er akseptabelt at naturkvalitetene over myrområdene med den ekstremrike myra i Grisungen «ofres» for beiteinteressene. BDMI mener at den ekstremrike myra rundt Grisungvatna bør restaureres, og at dette også har en viss betydning for villreinen.

Moskusstuggu overnatting og kultursenter og Moskusgrenda aktivitetssenter (heretter kalt Moskusstuggu og Moskusgrenda) ønsker at vegsystemene inn til Snøheim får bestå, og vedlikeholdes og brukes i den form som er i dag med bruk av busstransporter inn og ut av området. For å løse problemet med transport av andre enn de som benytter bussen mener de at man heller bør innskrenke eksisterende regler enn å innføre biotopvern.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger om bl. a. Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og kjøresporene til Einøvlingsdammen. Der anbefales det at Miljøverndepartementet bør bevilge et årlig beløp til drift og vedlikehold av Snøheimvegen, eller bidra med en årlig underskuddsgaranti, og at det er et eget veilag for Snøheimveien. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie anbefales det opprettes ett eller to veilag for de som har behov for å bruke disse veiene og at veien til Vesllie bør være stengt med bom der den tar av fra

Snøheimveien. Forvalter uttaler at hvis Vålåsjøhøveien skal beholdes fram til Grisungen, bør den beholdes så langt det er behov for den, for bruken av hyttene og for beitenæringen. I den forbindelse ønskes det at det anlegges en parkeringsplass og snuplass/rundkjøring ved enden av Vålåsjøhøveien, samt noen andre snuplasser langs Vålåsjøhøveien mellom Hjerkinnskytefeltet og Grisungen. Det foreslås å bedre vannhusholdningen i ekstremrikmyra ved Grisungen ved å legge rør der veien går over myra.

Norges fjellstyresamband uttaler at vegene har vært utgangspunkt for bruken av områdene og at fjerning av vegsystem vil føre til stor omlegging for beitebruken av i dag, samt for framtidig bruk.

Dovrefjell fuglehundklubb har i utgangspunktet ingen interesser i veisystemene, men ønsker likevel at foreslåtte veisystemer både på Vålåsjøhø, Snøheimveien og til Rolstadsætra blir beholdt dersom det er grupperinger som vedlikeholder og forvalter dette innenfor økonomiske rammer. Fuglehundklubben peker på at veisystemer vil kunne bringe både småvilt- og reinsjegere lettere ut i terrenget, både til fots og på sykkel hvis det åpnes for det, og at større spredning av jegere vil gi økt sikkerhet.

Fylkesmannen er enig med kommunene i at verneplanen primært bør avklare hvor vegger skal være, men viser også til kunnskapsgrunnlaget, særlig *Horisont Snøhetta* og *Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen* som sier at det er helt avgjørende, og en betingelse for å beholde Snøheimvegen, at et eventuelt bussregime institusjonaliseres på en måte som forplikter alle aktører i et langsiktig perspektiv. Det er to vesentlige forutsetninger for å beholde Snøheimvegen:

- For det første må det sikres en stabil drift av skyttelbussen i overskuelig framtid. Dette vil si at for eksempel eierforhold til vegen, utgifter til vegvedlikehold og drift av bussen må være helt avklart. Hvis man får en situasjon der skyttelbussen blir nedlagt, vil man fort kunne havne tilbake til det verste scenariet for villreinen i området. Fylkesmannen ser derfor positivt på at DNT Oslo og omegn har gitt tydelige signaler på at de kan ta på seg hovedansvaret for både drift og vedlikehold av vegen og drift av skyttelbussen. Fylkesmannen har innledet en prosess med DNT, Forsvarsbygg, Statskog og andre sentrale aktører på oppdrag fra Miljødirektoratet og har et klart inntrykk av at det er stor enighet om hovedprinsippene rundt videre ansvars-, drifts- og eierforhold, samt god dialog rundt de problemstillinger DNT har tatt opp. Videre ser Fylkesmannen også behovet for å ha en økonomisk buffer for år der vedlikeholdsutgiftene kan bli større enn overskuddet fra bussdriften og støtter DNT på at det bør bevilges et større engangsbeløp som kan fungere som en buffer, ev. at det innvilges en årlig underskuddsgaranti, fra sentrale myndigheter jf. også forslag fra kommunene og nasjonalparkstyret om at miljøforvaltningen bør bidra.
- For det andre er det viktig at antall gående og syklister langs Snøheimvegen, samt bilkjøring utenom busstidene holdes på et lavest mulig nivå, slik at bussregimet har den ønskede effekten og villreintrekket ikke forstyrres unødig. Jf. kunnskapsgrunnlaget er det tegn som tyder på at villreintrekket er truet i turistsesongen allerede med dagens ferdselsnivå på Snøheimvegen (og i Stroplsjødalen). Fylkesmannen viser i den sammenheng foreslåtte bestemmelser om ferdsel og motorferdsel jf. kapittel 6.5.7 og 6.5.8.

Med utgangspunkt i at Snøheim turisthytte er gjenåpnet og fordi Snøhetta og de andre 2000 meters toppene i området alltid vil trekke folk inn i området, er det grunn til å anta at en tilbakeføring av Snøheimvegen vil kunne medføre større og mer kontinuerlig ferdsel langs traseen mellom Hjerkinnskytefeltet og Snøheim, med økt barriereeffekt for villreinen på tvers av det viktige trekket inn i området, tilrådning også Fylkesmannen at Snøheimvegen beholdes jf. tilrådingen fra Miljødirektoratet i brev av 22. februar 2017.

Det er helt avgjørende for Fylkesmannens tilråding om å beholde Snøheimvegen at skyttelbussregimet fungerer i overskuelig framtid. Dersom noe skulle oppstå slik at skyttelbussen ikke lenger bidrar til å redusere barriereeffekten av Snøheimvegen for villreinen, må det gjøres en ny

vurdering der det å fjerne hele Snøheimvegen må være et alternativ. I den sammenheng bør også videre drift av Snøheim turistrytte vurderes opp mot villreinhensynet.

Fylkesmannen viser videre til at det er det samme kunnskapsgrunnlaget om villreinen som er bakgrunnen for at Stortinget høsten 2013 stadfestet at «*dei andre vegane i området skal sanerast som føreset, i tråd med prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet*». Kompromisset om å bevare Snøheimvegen med et strengt skyttelbusregime forutsatte at en ikke etablerer bruk eller andre lineære inngrep som gir barrierer eller vesentlig negativ påvirkning på villreinen. En tilrådning om å også opprettholde Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie er i motstrid med hensynet til villreinen jf. kunnskapsgrunnlaget. Å beholde Vålåsjøhøvegen vil videre ha store negative konsekvenser for naturmiljøet fordi den planlagte tilbakeføringen av vegen med gjenoppretting av naturlige dreneringsmønster ville hatt en positiv påvirkning for en rekke verdifulle naturtypelokaliteter nær eller inntil denne vegstrekningen. En tilbakeføring av Vålåsjøhøvegen er også sterkt ønskelig av landskapshensyn. Fylkesmannen ser på den annen side det behovet særlig beitenæringen har for å beholde denne vegstrekningen, for å gjennomføre tilsyn og sanking i dette området på en rimelig effektiv måte. Tall fra kjørebøker viser også at Vålåsjøhøvegen benyttes i langt større grad i forbindelse med beitebruken i området enn både Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie. Fylkesmannen registrerer at Jora beitelag, Grisungen sameie og øvrige hytteeiere, og fjellstyrene er villige til å overta ansvaret for drift og vedlikehold av vegen. Fylkesmannen tilrår derfor, etter en grundig vurdering og avveining mellom ulike hensyn, at Vålåsjøhøvegen blir liggende. Fylkesmannen vil i den sammenheng peke spesielt på at det er ønskelig å gjennomføre avbøtende tiltak i form av at det legges ned nye rør/stikkrenner under veglegemet på aktuelle plasser for å gjenopprette en mer naturlig vannhusholdning i de mest verdifulle naturtypelokalitetene som ligger nær eller inntil denne vegstrekningen.

Videre har Fylkesmannen også gjort en ny avveining av hensynet til naturmiljøet og landskapet opp mot hensynet til brukerinteressene i spørsmålet om hvor Vålåsjøhøvegen bør avsluttes i Grisungen. Her veier argumentene for å beholde vegen over vassdragsområdet betydelig tyngre enn argumentet for en lettere adkomst inn mot Grøndalen (jf. konsekvensutredningen for landbruket). Fylkesmannen kan derfor tilrå et kompromiss der Vålåsjøhøvegen blir liggende over våtmarksområdet og fram til det første parkeringsområde der også stien mot Grisungvatna tar av. Hvorvidt det er behov for en parkeringsplass og snuplass/rundkjøring ved enden av Vålåsjøhøveien, og ev. andre snuplasser langs Vålåsjøhøvegen kan vurderes nærmere i samråd med framtidig forvaltningsmyndighet. Det er imidlertid uaktuelt å forlenge Vålåsjøhøvegen helt opp til Buahøin av landskapshensyn og av hensyn til intensjonen bak Stortingsvedtaket i 1999 om å tilbakeføre området til naturen. Fylkesmannen peker også på at det er ønskelig med tiltak for å bedre vannhusholdningen i våtmarksområdet mellom Grisungvatna der vegen blir liggende, herunder også naturtypelokaliteten med ekstremrik myr, som foreslått av blant annet Dovrefjell nasjonalparkstyre.

Ut fra både villreinhensyn, men også landskapshensyn, bør vegen inn til Vesllie fjernes. Området rundt Vesllie er viktig for villreinens trekk sørøst for Kolla og videre innover i Grisungdalen og mot Vålåsjøhø. Det er derfor svært viktig å unngå en økning i ferdsele her jf. også tilrådingen om å fjerne alle bygninger i Vesllie i kap. 6.1.3. Ved Vesllie er det imidlertid inngjerda områder med overflatedyrka mark, som benyttes av beitelaget i forbindelse med sanking. Disse kvea vil også være verdifulle i situasjoner med tap av beitedyr til jerv, dersom det oppstår behov for å ha beitedyra gående på inngjerda areal over lengre tid for bl.a. å vurdere skadeomfang. Denne nytten vil være avhengig av om det er veg de ca. 4 km inn dit fra Snøheimvegen, for nødvendig tilsyn ved slike tilfeller. Fylkesmannen har gjort en helhetsvurdering av hensynet til verneverdier og hensynet til videre beitebruk i dette området, og med bakgrunn i at dette også er jerveprioritert område, tilrår Fylkesmannen å beholde vegen inn til Vesllie. Det vil i den forbindelse være svært viktig å begrense bruken av vegen til det aller nødvendigste i forbindelse med beitebruk. Fylkesmannen tilrår derfor at det skal være bom ved starten av vegen der den tar av fra Snøheimvegen, som for de andre to

vegstrekingene. Det er videre viktig å unngå at den samlede belastningen i dette området blir for stor. Det er svært viktig å ha muligheten til å styre ferdselen i dette området. Fylkesmannen tilrår derfor at nasjonalparken utvides helt ned til kvea ved Vesllie. Selve kveene og vegen må bli liggende i landskapsvernområdet ut fra inngrepsituasjonen samlet sett. Det er avgjørende for denne løsningen at alle bygningene fjernes og at det heller ikke i framtiden blir gitt noen tillatelse til å sette opp tilsynsbu i dette området jf. kap. 6.1.3.

6.1.3 Fjerning av bygningene i Vesllie

Dovre fjellstyre viser til at Vesllie/Rolstadsetra ligger i Dovrefjell statsalmenning og mener at seterkveene må beholdes som et minimum for å forenkle sanking av beitedyr. Men fjellstyret ønsker også å overta bygningene i Vesllie til bruk i forbindelse med ivaretaging av bruksrettene og ser behovet for at bygningene i avgrensede perioder også kan nyttes av næringslivet i Dovre. Statskog mener at Jora beitelag / Dovre fjellstyre bør få beholde én bygning i Vesllie som tilsynsbu på de vilkår som går fram av fjelloven og viser til at Vesllie med eksisterende kve ligger godt til i forhold til samling og slipp av beitedyr og er viktig for kulturlandskapet. Lesja fjellstyre mener at Vesllie/Rolstadseter bør bevares som et kulturminne og at Dovre fjellstyre bør få overta bygningsmassen hvis de ønsker det.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener det er viktig at setrer og kve ved Rolstadsetra består fordi det nå blir frigitt store områder som på nytt kan brukes til storfebeite slik som det ble benyttet fra gammelt av, og mener det også er aktuelt å gjenoppta seterdriften i Vesllie. Faglagene er videre uenige i konklusjonen om at setrene er et lite viktig kulturminne og påpeker at ei seter er en naturlig del av kulturhistorien vår, en naturlig del av landbrukets historie og en naturlig del av skjøtsel og forvaltning av kulturlandskapet. De påpeker også at utmarksbeite representerer en vesentlig ressurs når en økende befolkning i verden har behov for mat.

To tidligere eiere av landbrukseiendommer som setrene tidligere tilhørte, gjør Fylkesmannen oppmerksom på at de allerede i 2012 gjorde Forsvarsbygg og Statskog m.fl. kjent med at de var interessert i å få setrene tilbakeført til gardane og at nåværende eigarar deler deres synspunkt. De to tidligere eierne av disse landbrukseiendommene mener at seterkveene og bygningene i Vesllie er et taust, men lett synleg element i kulturlandskapet som viser kor viktig seterkulturen og beitebruken var i eldre tider, og er innstilt på å restaurere, skjøtte og verne om disse verdiane gjennom aktiv bruk av setrene så langt det er mogleg, gjerne i samarbeid med FM si landbruksavdeling. Etter deres syn finst det ingen fornuftlig grunn til å rive ned bygningane i Vesllie av omsyn til villreinen og heilt feil å seia at den kulturelle verneverdien av setrene er middels eller liten. De mener verdien er stor og spør hvor ellers i landet det finst eit slikt anlegg så høgt over havet.

Dovre kommune viser til at Dovre fjellstyre ønsker å ta over ett av seterhusene i Vesllie og at bygningen er tenkt brukt i forbindelse med oppsyn, beitebruk og til bruk i annen næring (f.eks. hvileplass på rideturer etc.). Kommunen er enig i Fylkesmannens vurdering i at bruk av bygningene som rene utleiehytter/fritidsboliger ikke er ønskelig og mener at det derfor må settes vilkår ved overtakelsen om hvilken bruk som er godkjent

Lesja kommune mener at seterhusene må bestå fordi seterområdene er et viktig lokalt kulturminne og området kan være aktuelt for organisert storferbeiting. Kommunen peker også på at fjellstyret og beitenæringa har meldt sin interesse og at beitenæringen har behov for sankekve ved Vesllie slik som det er foreslått i verneplanforslaget.

Snøhetta villreinutvalg går inn for at en bygning i Vesllie beholdes til bruk ved tilsyn av beitedyr og av fjellstyret til oppsyn, uansett vernealternativ.

BDMI støtter forslaget om å fjerne de tidligere seterbygningene i Vesllie, men at kvea beholdes.

Forsvarsbygg registrerer at det gjennom verneplanen foreslås å tilbakeføre strømløsningen fra Viewpoint Snøhetta til Vesllie og påpeker at en vesentlig forutsetning for dette er at alle bygg i Vesllie rives. Forsvarsbygg gjør videre oppmerksom på at det vil utgjøre et betydelig naturinngrep å fjerne hele kabelen.

Jora beitelag mener det beste alternativet hadde vært om setrene hadde blitt tilbakeført til landbruksformål, og beskriver Rolstadsetra som et viktig kulturminne, en viktig del av landskapsbildet og en del av identiteten for folk i området. Pr i dag har beitelaget et samlekvæ i tilknytning til setra. De peker også på muligheten til å benytte Rolstadsetra i felleskap med reiseliv og evt. andre brukerinteresser.

Moskusstuggu og Moskusgrenda ønsker at Rolstadsetrene får bestå, og etterlyser forskning som underbygger forslag om fjerning av disse bygningene. De uttaler at bygningsmassen er et alternativ som kan nyttes både av primærnæring og turistnæring for å både ha som informasjonspunkt, samt at de kan benyttes som overnatting.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger om bl.a. seterbygningene i Vesllie. Forvalter anbefaler at Dovre fjellstyre får mulighet til å ta stilling til hva som skal skje med setrene i Vesllie, hvor dette bør avklares gjennom bruk av fjelloven og seterforskriften. Dvs. at det bør avklares om det er gårdsbruk i Dovre eller Kjøremsgrenda i Lesja som har behov for seter eller tilleggsjord, og/eller om Jora beitelag har behov for hus til tilsyn med beitedyr og kvee i forbindelse med slipp og sanking.

Fylkesmannen viser til at de tidligere setrene ved Vesllie har vært i Forsvarets eie siden 1960, at bygningsmassen hovedsakelig er i ganske dårlig forfatning og at de ikke benyttes til tilsyn av beitedyr. Dersom én eller flere bygninger beholdes forventer vi at ferdselen i området vil øke. Fylkesmannen bemerker at det er viktig å sikre villreintrekket fra Kolla og videre innover Grisungdalen og mot Vålåsjøhø. I den sammenheng må ferdselen i områdene ved Vesllie være begrenset. Som omtalt ovenfor tilrår Fylkesmannen at vegen inn til Vesllie består for at beitebrukere skal ha tilgang til de to overflatedyrkede kvea der. Jora beitelag bruker i dag kvea i forbindelse med sanking av dyr, og Fylkesmannen anbefaler at kvea kan bestå. Området med samlekvæ og veg må inngå i landskapsvernområdet ut fra inngrepsituasjonen. En forutsetning for at vi tilrår at vegstrekningen består er at alle bygningene på Vesllie fjernes slik at det ikke tilrettelegges for annen bruk enn i forbindelse med samlekvæ, jf. vurdering av samlet belastning. Fylkesmannen viser i den sammenheng til at vi også tilrår at Vålåsjøhøvegen får bestå. Vi bemerker også at forvaltningsmyndigheten ikke kan styre bruk av bygninger i landskapsvernområder.

Fylkesmannen har merket seg at flere høringsinstanser mener bygningene på Vesllie har kulturhistorisk verdi. Fylkesmannen er enig i at bygningene forteller om tidligere tiders bruk, men vurderer at den kulturhistoriske verdien ikke er av så stor betydning at de bør bevares, jf. også hensynet til villrein. Fylkesmannen viser for øvrig til at det er en hjemmel i de foreslåtte verneforskriftene til å kunne tillate ombygging og oppføring av anlegg og innretninger, herunder gjerder og sankekveer, i regi av beitelag. Fylkesmannen tilrår også å utvide denne hjemmelen slik at det kan tillates oppføring av tilsynsbuer i regi av beitelag. Ut fra ovennevnte vurderinger om ferdsel legger vi imidlertid til grunn at det ikke kan etableres tilsynsbu ved Vesllie. Vi viser også til at det ikke er et slikt behov her, jf. konsekvensutredningen for landbruk. Fylkesmannen tilrår at de synlige delene av strømkabelen fram til Vesllie fjernes, men er enig med Forsvarsbygg i at resten av kabelen som ligger under bakken bør bli liggende for å unngå nye inngrep. Området innenfor Vesllie bør inngå som en del av nasjonalparken slik det er foreslått i vernealternativ 1, jf. omtale i kap 6.4.

6.1.4 Tilbakeføring av Einøvlingsdammen

FNF Oppland og Norges naturvernforbund mener at Einøvlingsdammen bør fjernes, i tråd med Stortingets intensjoner i vedtaket fra 1999.

Statskog har ingen merknader til forslaget om å fjerne Einøvlingsdammen og heller ingen merknader til at Einøvlingsvegen ikke lenger defineres som kjørespor.

Dovre fjellstyre kommenterer at det er lite fiske i dammen og mest smårøye, men at det innimellom kan tas større fisk, samt at området vil bli lite attraktivt i lang tid framover dersom dammen fjernes. Fjellstyret har et naust i tilknytning til en bu ved Einøvlingsvatnet, som eventuelt må flyttes. Lesja fjellstyre mener at fjerning av dammen vil redusere fisket og skriver at det er dokumentert fangst av stor røye.

Furuhaugli turisthytter AS uttaler at demningen ved Einøvlingen trenger ikke fjernes og at det vil være bedre å bruke ressurser på å fjerne eller knuse betongbunkersene som står igjen etter Forsvaret.

Forsvarsbygg er forberedt på å måtte dekke merkostnaden ved bruk av fjernstyrt maskin, hvis damkrona skal tilbakeføres, men tar ellers saken til etterretning. Forsvarsbygg forventer en formell henvendelse dersom det er ønske om at Forsvarsbygg skal vurdere å påta seg saneringen av damkrona som et oppdrag.

Dovre kommune mener at Einøvlingsdammen bør få ligge som i dag fordi fjerning av dammen vil medføre at et om lag 100 dekar stort område vil bli liggende som en steinørken i overskuelig framtid siden dammen ligger 1384 moh. og vekstvilkårene er harde. Kommunen mener at tilsynet av dammen og ev. reparasjonsarbeider vil bli sjeldne og vil kunne fungere uten problemer som i alle andre verneområder med tilsvarende anlegg. Lesja kommune støtter Dovre kommune i at Einøvlingsvannet med dammen bør få ligge som i dag.

Jora beitelag mener at Einøvlingsvannet bør få ligge som i dag. Beitelaget mener fjerning av dammen vil være uheldig for omgivelsene, med lang tid for revegetering og at det vil være uheldig for Einøvlingen som fiskevann.

Flertallet i Dovrefjell nasjonalparkstyre ønsker ikke at Einøvlingsdammen tilbakeføres som naturområde.

Fylkesmannen viser til at Einøvlingsdammen ikke har noen funksjon og bruksverdi. Dammen med en damkrona på 150 meter er teknisk inngrep som ligger sentralt i området som foreslås som nasjonalpark. En fjerning av damkrona vil medføre at vannstanden vil senkes med ca. 1 meter til opprinnelig vannstand før 1969. Dette vil innebære at vannflatas areal vil reduseres med ca. 100 mål fra 476 til 375 mål. Området ligger høyt og naturlig revegetering vil skje svært sakte, både på ny eksponert strandsoner og på nye inngrep på land. Tiltaket vil vanskeliggjøre bruk av to naust som ligger ved vatnet. Ved fjellstyrets naust flyttes vannkanten 55-60 meter utover. Ved naustet i sør, ser det ut til at vannkanten flyttes 15-20 meter. Dette kan kompenseres ved å flytte naustene til ny vannkant. Fylkesmannen mener det bør være mulig å påskynde revegetering med å fylle på masser i en del av områdene som blir liggende eksponert dersom damkrona fjernes. Det er ikke gjort spesielle vurderinger av påvirkningen på fisk, men Fylkesmannen er kjent med at det var fisk i vannet også før dammen ble oppdemmet. Fylkesmannen mener en bør betrakte spørsmålet om tilbakeføring av dammen i et langt tidsperspektiv, og anbefaler at dammen tilbakeføres til naturlig tilstand. Ved en

tilbakeføring mener Fylkesmannen det er viktig at det fylles på med masser i delområder for å avbøte det visuelle inntrykket når nye strandarealer blir liggende åpent. Tilbakeføring vil i tillegg fjerne behovet for tilsyn og evt. utbedringer av dammen for all fremtid. I den forbindelse vil det også ligge til rette for at kjøresporet inn til Einøvlingdammen kan gro igjen. Kulturmiljøet som omfatter Einøvlingvatna er vurdert å ha stor verdi, med funn av fiske- og fangstrelaterte kulturminner fra ulike perioder. Siden Einøvlingvatnet er demt opp kan det derfor være kulturminner som ligger under vannet. Tiltaket vil derfor gi muligheter for funn av hittil ikke registrerte kulturminner. En eventuell gjennomføring vil kreve at berørte departement (Klima- og miljødepartementet, Forsvarsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet) blir enige om en finansiering. Dersom tiltaket skal gjennomføres, må gjennomføringen samordnes med naturrestaureringen ellers i skytefeltet og før adkomstmulighetene for nødvendige anleggsmaskiner fjernes. Etter Fylkesmannens vurdering er det bare Forsvarsbygg som kan stå for den praktiske gjennomføringen av tiltaket, jf. sikkerhetsmessige hensyn. Det vil kreve at det blir gitt et tilleggsoppdrag til Forsvarsbygg. Forsvarsbygg er forberedt på å måtte dekke merkostnaden ved bruk av fjernstyrt maskin, hvis damkrona skal tilbakeføres. Det er beregnet hvordan tiltaket kan gjennomføres, blant annet med masseberegninger basert på nye terrengdata.

6.1.5 Forslag om å fjerne Reinheim turisthytte

Snøhetta villreinutvalg, BDMI og Furuhaugli turisthytter AS foreslår å fjerne Reinheim turisthytte for å redusere menneskelig ferdsel gjennom Stropsljødalen. Villreinutvalget har lagt ved sin høringsuttalelse til Miljøverndepartementet av 25. november 2008, der villreinutvalget krever at Reinheim med tilhørende stier og løyper må legges ned dersom utbygging av Snøheim blir en realitet. BDMI peker også på at den selvbetjente turisthytta Reinheim genererer betydelig trafikk inn til trekkrutene for villreinen gjennom Stropsljødalen og viser til at DNT Oslo og omegn fikk sette opp Reinheim som en erstatningshytte da de mistet Snøheim i 1950-årene. Når DNT Oslo og omegn nå har fått igjen Snøheim, og vi ser skadepotensialet, mener BDMI at Reinheim må fjernes. Furuhaugli peker på Reinheim ettersom Snøheim er bygd ut, har tidsregulert åpning og nesten all tilførsel med buss og samtidig «server» Snøhetta som toppurtmål. Den andre kanalen (DNT-stien til Reinheim) er også langt nærmere fjellrevens oppvekstområde, noe som allerede er spredt i ulike fotomiljøer. Furuhaugli opplever økt etterspørsel etter overnatting før man legger i vei innover i disse sporene, både sommer og vinter, i hovedsak fra utenlandske turister. Furuhaugli mener at villreintrekket foran Kolla er ivaretatt dersom Reinheim fjernes.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø, Lesja kommune, Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre uttaler at den største utfordringen for villrein er kryssingen av Stropsljødalen og at det er noe verneplanen ikke tar hensyn til (se også under 6.6.7).

Fylkesmannen viser til at Reinheim ligger utenfor området som Fylkesmannen har fått i oppdrag å utrede, og Reinheim har følgelig ikke vært en del av høringsforslaget. Foreliggende tilrådning omfatter deler av Snøhetta villreinområde. For å ivareta villreinområdene i Snøhetta, Knutshø og Rondane er det hensiktsmessig å se verneområdene her i sammenheng. Fylkesmannen har derfor avslutningsvis, i kap. 8, fremmet noen forslag til videre oppfølging i den sammenheng.

6.1.6 Restrisiko og annet vedrørende tilbakeføring av og opprydding i det tidligere skytefeltet

Forsvarsbygg minner om at det alltid vil være en viss restrisiko innenfor skytefeltet, men at denne restrisikoen vurderes å bli veldig lav. Forsvarets reglementer for tilbakeføring av tidligere militære skytefelt fastslår at det etter opprydding skal skiltes, for å gjøre publikum oppmerksom på at man går

inn i et tidligere skytefelt. Pr. i dag planlegger Forsvarsbygg å skilte den tidligere skytefeltgrensen, og vurderer at det ikke er nødvendig med ytterligere skilting inne i feltet. Forsvarsbygg peker på at de i lengre tid også har vært tydelige på at det må foreligge et bålforbud i hele området, inkludert bruk av engangsgrill, fordi visse ammunisjonsobjekter kan være ømfintlige for varmepåvirkning. Forsvarsbygg ber i den forbindelse Fylkesmannen om å vurdere om *forskrift om brannforebygging § 3* hjemlet i *brann- og eksplosjonsvernloven* kan benyttes inn som en del av verneplanen. Forsvarsbygg peker til slutt på at forståelsen for et bålforbud kan være varierende. De mener derfor at et forbud bør kombineres med at båltenning tillates på enkelte, godkjente bålplasser, som grundig klareres av Forsvarsbygg. Forsvarsbygg mener dette sikkerhetsaspektet er såpass viktig for etterbruken av området at det må veies sterkt opp mot eventuelle ulemper av en slik tilrettelegging.

Forsvarsbygg ber Fylkesmannen om å vurdere om den forurensningstillatelsen som er gitt tilbakeføringsprosjektet bør omtales noe nærmere. Forsvarsbygg peker på at det kan være riktig å si noe om at det foreligger en tillatelse til tiltak mot forurensning som omhandler både massetakene på Storranden og andre forurensningsmessige forhold i et område som skal få framtidig vernestatus.

Jora beitelag uttaler at hovedutfordringen for beitebrukerne er å gå fra å ha full tilgang til bruk av dagens vegnett og til ingen eller færre veier. De skriver at alternativ 1 ikke er noe alternativ sett fra landbrukshensyn. De viser i den forbindelse til konsekvensutredningen for landbruket hvor det går klart fram at alternativ 1 vil ha store negative konsekvenser for beitebruken. Tilgjengeligheten for å drive beitebruk i et moderne landbruk med lovpålagte krav, utfordringer med rovvilt og skadedokumentasjon vil bli en enorm utfordring, og som i verste fall kan føre til at beitebruken forsvinner, skriver beitelaget. Selv om alternativ 2 hensynstar beitebruken greit, vil det også ha negative konsekvenser for etablert bruk ifølge Jora beitelag. De mener det ideelle ville vært å beholde hele Store Ringveg. Det nest beste ville vært om vei til Svånåbu kunne bestått som et tillegg til de veier som er foreslått i alternativ 2, som et kompensierende tiltak for de som har dyr lengst inne. Beitelaget påpeker også at det bør legges opp til at enkelte bruer bør bestå når vegstrekninger fjernes, ut i fra praktisk bruk, men også ut fra sikkerhetshensyn til folk. Ifølge beitelaget bør brua ved Haukberget og brua over Stridåe uansett bestå.

Lesja kommune mener bruene over Grøna må bestå dersom beitenæringen ønsker det, både for næringen og for sikkerhetsmessige forhold i fjellet for folk. Dersom beitenæringen ønsker nye bruer, mener kommunen at det må sikres penger til dette gjennom f.eks. at reduserte kostnader Forsvarsbygg får for å restaurere tilbake færre vegstrekninger bør kunne brukes på slik som nye bruer. Kommunen ber videre om at det blir vurdert at der det blir fjernet veg, kan det bli liggende hele, eller deler av en sti igjen som avbøtende tiltak for beitenæringen, særlig gjennom Grøndalen og fra Maribu til Snøheimvegen. Dovre kommune støtter Lesja kommunes merknader omkring bruene i Grøndalen, og at det i alle tilfeller må kunne settes opp nye bruer. Dovre kommune foreslår videre at brua over Stridåe ikke fjernes, og viser til at den letter både sanking og tilsyn i Svånådalen og Grøndalen og er samtidig lett tilgjengelig for vedlikehold.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger om det gamle kjøresporet til Einøvlingdammen og om Gamle Snøheimvegen. Nasjonalparkforvalter skriver at dersom «Einøvlingsveien» fortsatt skal kunne brukes, bør brua ved Haukberget beholdes, eller det må være mulig å kjøre den gamle Snøheimveien fra der den tar av fra veien til Vesllie, og at det er en fordel for villreinen at transport til buene ved Einøvlingvatnet foregår om sommeren, og ikke om vinteren. Nasjonalparkforvalter anbefaler videre at den gamle Snøheimveien fjernes som en del av tilbakeføringen av skytefeltet.

Dovre kommune ber om at det vurderes om den delen av vesle Ringveg (Lille ringveg) som går parallelt med E6/jernbane kan bli liggende. Kommunen viser til at de i år fullfører tur- og sykkelvegen mellom Dombås og Hjerkinnskytefeltet, at Folldal er i ferd med å fullføre en liknende tur- og sykkelvegstrase fra

Hjerkinnskytefeltet til Grimsdalen og at disse turvegene er viktige for å unngå mer ferdsel inn i reinsonrådene både i Rondane, Knutshø og Dovrefjell. På sikt ønsker Dovre kommune å forlenge tur- og sykkelvegen i retning Oppdal og mener at en kan bruke deler av vesle Ringveg til dette formålet uten at verneverdiene blir forringet.

NVE ber om at den delen av Lille Ringveg som utgjør adkomstvegen til målestasjonen 109.21 Driva ved Svåni beholdes. NVE uttaler at de er avhengige av denne vegstrekningen for å drifte stasjonen og at uten adkomstvei vil det være vanskelig å fortsette driften. NVE påpeker videre at verdifulle aktive dataserier vil gå tapt dersom stasjonen nedlegges og foreslår at de overtar ansvaret for denne veistrekningen, inkludert vedlikeholdet. Resten av Lille ringveg kan med fordel fjernes ifølge NVE. NVEs uttalelse inneholder en grundig beskrivelse av drift av stasjonen, verdien av dataseriene, konsekvenser ved eventuell fjerning av Lille Ringveg og en kort vurdering av alternative løsninger som ikke er aktuelle eller gjennomførbare. NVE mener at dersom Lille Ringveg fjernes, må de gå til stasjonen til fots, noe som ikke er aktuelt ut fra både sikkerhet (moskus) og tidsforbruk. NVE uttaler at det ikke er aktuelt å bruke ATV eller snøskuter med at de ikke har tilgang til dette, og viser til helikopter heller ikke er aktuelt grunnet kostnadsnivået.

Oppdal kommune ønsker generelt at noe av historien ved skytefeltet bevares, som et kulturminne om den militære epoke som har vært på Hjerkinnskytefeltet.

Moskusstuggu og Moskusgrenda uttaler at den mengden ammunisjon og eksplosiver som for alltid vil komme til å være i jordgrunnen, tilsier at dette området hverken er urørt eller egner seg for nasjonalpark. Samtidig vurderer de at sjansen for ulykker vil være minimal ut fra Forsvarsbygg sin opprydding.

Fylkesmannen viser til at det ikke er noen hjemmel i naturmangfoldloven for å ta inn bestemmelser i verneforskriftene for å redusere restrisiko og viser til de vurderingene og sikkerhetstiltakene Forsvarsbygg uansett vil gjennomføre, blant annet nærmere vurderinger rundt akseptabel restrisiko og skilting i området. I tillegg kan det etter Fylkesmannens vurdering åpnes for en svært enkel tilrettelegging av enkelte godkjente bålplasser i Hjerkinnskytefeltets landskapsvernområde. Dette er etter Fylkesmannens vurdering ikke aktuelt i nasjonalparken.

Fylkesmannen er enig med Forsvarsbygg i at den forurensningstillatelsen som er gitt tilbakeføringsprosjektet (Hjerkinnskytefeltet PRO) bør omtales noe nærmere. I forbindelse med tilbakeføring av Hjerkinnskytefeltet til sivile formål innhentet Forsvarsbygg tillatelse etter forurensningsloven for gjennomføring av nødvendige tiltak med å fjerne forurensede masser, ulike bygg og anlegg fra området, og for etablering av deponi for forurensede masser på Storranden. Tillatelse for tiltak mot forurensning i forbindelse med tilbakeføring av skytefeltet til sivile formål ble innvilget av Fylkesmannen i Oppland 3. desember 2008.

Den opprinnelige tillatelsen omfattet tiltak knyttet til følgende:

- Oppgraving av forurensede masser (veggrus, skytevoller, blander og nedslagsfelt for prosjektiler), og riving av bygg og anlegg i Hjerkinnskytefeltet.
- Etablering av deponi for forurensede masser som skulle fjernes fra skytefeltet.
- Tiltak mot metallutlekking fra HFK-sletta.
- Tiltak mot utlekking av metaller fra områder hvor det er destruert ammunisjon (moduleringsgroper) og nedslagsfelt for prosjektiler.
- Krav til overvåking av utlekking av metaller til grunnvann og vassdrag.

Forsvarsbygg søkte så om endringer av tillatelsen i 2012. Forsvarsbygg ønsket å tilføre av 2 000 m³ masse med høyt naturlig innhold av tungmetaller i forbindelse med revegeteringen av HFK-sletta, og å erstatte bruk av høydensitets polyetylen som toppmembran i deponiet på Storranden med et tett

lag av olivin og kalsiumbentonitt. De tilførte massene til HFK-sletta ble hentet som overskuddsmasse fra Jernbaneverkets anlegg for nytt kryssningsspor ved Vålåsjøen. HFK-sletta var dekket av gruvegrus og hensikten med de tilførte massene var å oppnå en raskere og mer effektiv revegetering på HFK-sletta. Med bakgrunn i disse søknadene ble tillatelsen endret 7. juni 2012, samtidig som det ble stilt nærmere vilkår i den endrede tillatelsen knyttet til disse tiltakene.

Det har foregått systematisk overvåking av bekkene på Hjerkinnsiden siden slutten av 80-tallet. Tillatelsene etter forurensningsloven har stilt krav om måleprogram for overvåking av utlekking av metaller til grunnvann og vassdrag. Måleprogram ble etablert av Forsvarsbygg 16. desember 2015 og omfatter følgende geografiske områder:

1. Deponiet på Storranden
2. HFK-sletta
3. Bekkene i Hjerkinns SØF (skytte- og øvingsfelt)

Resultater fra overvåking av grunnvann og vassdrag og øvrige forurensningsmessige forhold innrapporteres til Fylkesmannen i Oppland i årlig miljørapport og til databasen Forurensning via Altinn. Resultatene fra vannovervåkingen gjenspeiler i stor grad de naturlige geologiske forholdene i nedbørsfeltet. Vannkvaliteten i vannforekomstene både inn og ut av området er karakterisert med god kjemisk tilstand. Dette gjelder også for avrenning og grunnvann ved deponiet på Storranden.

Fylkesmannen har forståelse for ønsket om å få beholde enkelte bruer når vegstrekninger fjernes, både av økonomiske og praktiske hensyn. Fylkesmannen viser til befaringen som ble gjennomført med beitelaget og fjellstyrene i 2016 der vi var enige om at Striåbrua bør kunne beholdes. Brua ligger bare ca. 30 meter fra Snøheimvegen, dvs. tett på et tyngre teknisk inngrep og dermed også lett tilgjengelig for nødvendig vedlikehold (forutsatt at Snøheimvegen blir liggende), samtidig som den står solid med betongelementer på fjell. Fylkesmannen mener det samtidig bør legges enkelt til rette for parkering mellom Snøheimvegen og Stridåbrua i forbindelse med beitebruk og at dette vil være et godt utgangspunkt for tilsyns- og sanketurer innover mot Svånåbu. Tilsvarende vurderinger taler for at også selve brua ved Haukberget bør kunne beholdes for adkomst innover mot Einøvlingen i forbindelse med beitebruken. De tre betongbruene i Grøndalen bør uansett fjernes som planlagt, primært av landskapshensyn, men også fordi nødvendig vedlikehold av disse både er kostbart og krevende jf. Forsvarsbyggs egne erfaringer. Fylkesmannen ser at beitelaget får en praktisk og økonomisk utfordring med å få på plass nye bruer når vegen gjennom Grøndalen tilbakeføres og mener at forvaltningsmyndigheten bør kunne bidra noe i den sammenheng. (Se for øvrig under kapittel 6.5.3 om nye bruer for erstatning for bruer som fjernes.)

Fylkesmannen vil for øvrig påpeke at det foreligger en vedtatt prosjektplan for naturrestaureringsarbeidet som Forsvarsbygg har ansvaret for å gjennomføre, som Stortinget har sluttet seg til gjennom årlige budsjettbehandlinger og som ble utarbeidet gjennom en grundig prosess som ble avsluttet i 2005. Snøheimvegen ble skilt ut i en egen prosess i Stortinget i 2008 og Klima- og miljødepartementet har i tillegg åpnet for at Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie vurderes gjennom verneplanprosessen. Alle øvrige vegstrekninger i tidligere Hjerkinnskytefelt skal tilbakeføres i henhold til den vedtatte prosjektplanen. Forsvarsbygg har i den forbindelse søkt begge kommuner om tilbakeføring av en del av vegene etter plan- og bygningsloven, den såkalte «vegpakke 1». Det foreligger foreløpig en endelig klageavgjørelse der Fylkesmannen i Hedmark gir Forsvarsbygg tillatelse til tilbakeføring av de aktuelle vegstrekningene i Dovre kommune (brev av 16. mai 2017) jf. også de overordnede føringene fra Storting og regjering. Fylkesmannen har hatt en dialog i etterkant av høringen med NVE ut fra dette og fått en ny tilbakemelding om behov knyttet til videre drift av målestasjon 109.21 Driva v/ Svåni (se kapittel 6.5.8).

Når det gjelder det gamle kjøresporet til Einøvlingdammen viser Fylkesmannen til at både kommunenes felles kommunedelplan, «Visjons- og tilbakeføringsplan for Hjerkinnskytefelt», og

Fylkesmannens naturrestaureringsplan fra 2003, legger opp til at kjøresporet skal bli liggende urørt slik at naturen selv over tid kan ta det tilbake / revegeteres naturlig. Traseen ligger i foreslått nasjonalpark og Fylkesmannen tilrår at dette ikke lenger defineres som et kjørespor (se for øvrig kapittel 6.5.8 om åpning for nødvendig barmarkskjøring langs traseen ved ev. behov for tiltak på Einøvlingsdammen). Fylkesmannen tilrår at all transport til hytter/buer ved Einøvlingsvatnet skjer med snøskuter vinterstid for å unngå kjøring på barmark i nasjonalpark. Mye av det samme gjelder Gamle Snøheimvegen. Den er brutt av nyere inngrep av Forsvaret som skal tilbakeføres. Det er ikke lagt opp til noe tiltak på de gamle delene av denne traseen gjennom naturrestaureringsprosjektet. For det alternativet der Snøheimvegen tilbakeføres er det lagt opp til at Gamle Snøheimvegen kan være et sammenhengende kjørespor mellom Hjerkinnskytefeltet og Snøheim.

Når det gjelder Dovre kommune sitt ønske om å forlenge tur- og sykkelvegen mellom Dombås og Hjerkinnskytefeltet i retning Oppdal peker Fylkesmannen på at det finnes alternative traseer som er vel så gode som deler av Lille Ringveg (i tillegg til at denne veien uansett skal tilbakeføres jf. eget avsnitt over). Videre er det heller ikke ønskelig å beholde et lineært inngrep som åpner for ferdsel som kan skape ny barriereeffekt her av hensyn til at det nå gjennom vern av området legges til rette for å på sikt kunne gjenåpne gamle trekkveger for villreinen (jf. kapittel 6.4 og 8).

Fylkesmannen peker til slutt på at vedtaket om å legge ned tidligere Hjerkinnskytefeltet, tilbakeføre det til naturen og innlemme det i eksisterende verneområder var et viktig avbøtende tiltak ved opprettelsen av Regionfelt Østlandet, og at gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell skulle kompensere for de betydelige naturinngrepene et nytt regionfelt i Østerdalen innebærer. For lokalsamfunnene innebærer dette at området får en annen status og verdi, med nye muligheter for bruk, markedsføring og framtidig næringsutvikling. I denne sammenheng vil det være andre muligheter for å bevare noe av historien ved skytefeltet, og ikke minst formidle den helt unike historien om et skytefelt som ble transformert over i et verneområde, enn å bevare inngrep fra skytefelt-perioden.

6.2 Navn

Språkrådet Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene frarår navnekonstruksjoner med bindestrek og tilrår derfor skrivemåten *Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark*. Stedsnavntjenesten peker også på at navnet Hjerkinnskytefeltet allerede er i bruk og at en derfor bør finne et annet navn på det nye verneområdet.

Kartverket har ingen vesentlige merknader til videreføring av navnet på naturreservatet (*kommentar: her må Kartverket ha ment nasjonalparken*), selv om bruk av bindestrek frarådes på offentlige stedsnavn. Navnet kan ifølge Kartverket med fordel skrives slik at bindestreken blir byttet ut med *og*. Kartverket påpeker på at dersom skrivemåten endres, må det sendes melding til Sentralt stadnamnregister ved Kartverket.

Dovrefjell fuglehundklubb skriver eksplisitt at de ikke har merknader til navneforslaget på nye verneområder.

Fylkesmannen kan ikke se at de språklige rådene er god nok grunn til å endre på et godt innarbeidet navn på nasjonalparken. Når det gjelder navnet på nytt foreslått Hjerkinnskytefelt, er dette tidligere i bruk i det gamle Drivdalen, Kongsvoll og Hjerkinnskytefelt med felles verneforskrift fastsatt i 1974, og som har felles grense med nytt foreslått landskapsvernområde nord for Hjerkinnskytefelt fram til fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag. Her viser vi til vårt forslag om en etterfølgende prosess der en ser på mulighetene for å slå sammen det nye Hjerkinnskytefelt med disse tre gamle landskapsvernområdene (se kapittel 8).

6.3 Saksgang og prosess

Lesja kommune gir ros for en åpen og god verneplanprosess og mener verneverdiene er godt belyst og ivaretatt i verneplanforslaget. Dovre kommune gir uttrykk for det samme.

Jora beitelag uttaler at beitebrukerne i området setter pris på å ha blitt involvert i prosessen, og at Fylkesmannen har lagt opp til en åpen og god dialog. Beitebrukerne synes det er positivt at Fylkesmannen tok initiativ til utarbeiding av nødvendige fagrapporter for å ivareta ulike interesser i området. Beitelaget påpeker at verneplanarbeidet for det tidligere skytefeltet har pågått lenge, og det oppleves som svært krevende for parter som blir berørt av vernet.

6.4 Merknader til valg av verneformer og grenser

Statens vegvesen Region øst påpeker at det for større endringer og eventuell omlegging av E6 med sideanlegg i framtida vil bli prosesser som følger plan- og bygningsloven og at avklaring i forhold til vernebestemmelsene vil bli en del av planprosessen, der hensynet til vern må avklares og drøftes i forhold til krav om en trafiksikker veg.

Vegdirektoratet påpeker at ved eventuelle større endringer eller omlegging av E6 med sideanlegg i fremtiden vil forholdet mellom vern og behov for utbygging avklares i planprosessen etter plan- og bygningsloven, og viser utover dette til Statens vegvesen Region øst sin høringsuttalelse.

Bane NOR mener at det ikke er hensiktsmessig å innlemme jernbanen og E6 i verneområdet for å sikre mulighet til å tilrettelegge for villtrekk i fremtiden. Ved større omlegging av samferdselsinfrastrukturen kan dette behovet avklares i en planprosess etter plan- og bygningsloven hvor vernemyndigheter og andre får anledning til å uttale seg. Subsidiært ber de om at vernebestemmelsene endres.

Samferdselsdepartementet viser til høringsuttalelsene fra Statens vegvesen og Bane NOR SF og har ikke ytterligere merknader.

Dovre fjellstyre mener at det foreslåtte biotopvernområdet langs Snøheimvegen bør gjøres om til landskapsvernområde som en del av foreslåtte Hjerkinns landskapsvernområde.

Furuhaugli turisthytter, Dovre kommune, Lesja kommune, Oppland fylkeskommune, Jora beitelag og Faglagene i Oppland stiller spørsmål med bruken av verneformen biotopvernområde og mener det ikke er hensiktsmessig å innføre en tredje type verneform for Snøheimvegen. Disse mener det vil være tilstrekkelig å bruke verneformene landskapsvern på nedre del og nasjonalpark på øvre del, for å styre ferdsele og ivareta trekkområdet til villreinen. Jora beitelag peker på at verneformen biotopvern ikke bør benyttes da den kompliserer grenser og forvaltning, og vil gjøre at folk vil ha vanskelig for å forstå hvordan og hva man skal rette seg etter.

DNT Oslo og omegn, Fuglehundklubbenes forbund, John Berge og Folldal Vekst er også kritiske til biotopvernområdet. DNT mener at biotopvern er en krevende verneform og anbefaler at dette vurderes igjen med tanke på at det sikres større lojalitet til reglene hvis de ikke oppleves som for strenge. Folldal Vekst mener at en må unngå bruk av et eget biotopvernområde, siden dette arbeidsmessig vil gi sterkt forverrede rammevilkår for bedriftene i området. Fuglehundklubbenes forbund og John Berge stiller spørsmål til formålet med biotopvernområdet og hvilken betydning det vil ha.

Lesja kommune foreslår at landskapsvernområdet utvides ved Grisungen slik at alle vann blir i samme verneform og slik at veg og landskapsvern går opp til Buahøin til nytt punkt jf. ny figur 6 i den vedtatte uttalelsen, det siste som et avbøtende tiltak for beitebruk i området mot Grøndalen der vegen blir fjernet. Kommunen mener det er mulig å kunne bevare vegen og samtidig gjennomføre avbøtende tiltak for rikmyra i området. Videre foreslår kommunen en utvidet sone rundt Hjerkinnskytefelt og Viewpoint Snøhetta uten vern, samt å utvide landskapsvernområdet ved Vålåsjøhø og slik at Haukberget II også blir innlemmet i dette jf. figur 4 i saksframlegget fra rådmannen.

Dovre kommune mener at landskapsvernområdet med fordel kan trekkes lenger vest, slik at grensene går på høyeste Vålåsjøhøe-Vesknatten-Tjønnhøkkollen og til møtet mellom Einøvlingbekken og Svåni (jf. kartfigur i saksframlegget). Det vil gi rom rundt Viewpoint Snøhetta, som den mest besøkte attraksjonen på Dovrefjell, og medføre at Haukberget II, som er sterkt preget av Forsvarets bruk, blir liggende i landskapsvern. Kommunen mener at grensene mellom nasjonalpark og landskapsvern samtidig vil bli enkle å forholde seg til. Kommunen mener også at grensen mellom landskapsvern og ikke-vernede områder rundt Hjerkinnskytefelt og det gamle gruveområdet må justeres slik at det gis rom rundt de avsatte næringsområdene på Hjerkinnskytefelt, fordi Hjerkinnskytefelt er utgangspunktet for både næringsmessig og forvaltningsmessig satsing og en trenger handlingsrom for disse aktivitetene. Dovre kommune støtter Lesja kommunes merknad angående verneformer ved Grisungen med hensyn til at alle vannene bør ha samme verneform og ligge i landskapsvern og støtter også opp om Lesja kommunes merknad til veg ved Grisungen. Dovre kommune mener at det er viktig at vegen her går forbi Simontjønnin slik at drivvegen for beitedyrene opprettholdes.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener også at Vålåsjøhøvegens ende ved Grisungen bør strekkes helt over på Buahøisida fordi det vil forenkle adkomsten ved sankning av beitedyr, samt at det vil kunne være transportbehov til buene på andre siden av myra og det vil trolig være bedre med en fast vei enn kjørespor over osen. Dette støttes også av Statskog (se kap. 6.1.2) Lesja fjellstyre mener i tillegg at landskapsvernområdet bør forlenges helt opp på Buahøin. Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener også at grensen mellom landskapsvernområde og nasjonalpark ved Grisungen må justeres for å tilrettelegge for beitebruk i tråd med de avbøtende tiltak som framkommer av KU for landbruk. De viser til at det i vernealternativ 2 legges opp til at Vålåsjøhøvegen avsluttes før Grisungvatna og påpeker at dette er svært uheldig for beitedyr da de bruker veien mellom vannene som en naturlig sti og at dette kan ha store konsekvenser for etablert beitemønster. De påpeker at Grisungbekken mot vest er et hinder for beitedyr og at de heller ikke kommer over de bløte partiene omkring vatna. Oppdal kommune støtter dette.

Grisungen sameie ber om at Simontjern (Simontjønnin) og området rundt legges i landskapsvern slik at alle vatna i Grisungen blir liggende i landskapsvern. Sameiet begrunner dette med at det også settes ut fisk i Simontjern og at det fiskes med båt og garn. Pr. i dag ligger det båter ved Simontjern året rundt, samt at flere legger igjen båter i lengre eller kortere perioder om sommeren. Dersom Simontjern blir liggende i nasjonalpark som foreslått, vil både utsetting av fisk og opplag av båter være søknadspliktige, noe som vil virke unødvendig byråkratisk. Lesja fjellstyre mener også at alle vann ved Grisungen bør ha samme verneform.

Dovre jeger- og fiskerforening viser til at Storranden er nevnt som et mulig konfliktområde (ferdsel og villrein) og mener at nasjonalparkgrensa over Storranden bør vurderes justert til grensa mellom Dovrefjell statsallmenning og Hjerkinnskytefelt utmåling. Bakgrunnen for dette er at det i Per Holakers testament om Kongsvoll fjellstue og utmåling til Staten står at jaktprøvene for fuglehunder skal kunne fortsette som før. Jaktprøvene startet opp ca. 1917, dvs. for 100 år siden. (Se forslag til regulering av jaktprøver for fuglehunder under kap. 6.5.7). Jeger- og fiskerforeningen foreslår også at

grensa mellom nasjonalpark og landskapsvern i området Vålåsjøhø og Geitberget sammenfaller med grensa mellom statsallmenningen og utmålingen.

Dovrefjell fuglehundklubb viser til at et større område ved Geitberget og Vålåsjøhø er innlemmet i nasjonalparken i vernealternativ 1 og at dette innebærer at store deler av treningsterrenget de leier av Statskog vil bli berørt. Selv om det blir opprettet en Sone A hvor organisert ferdsel er tillatt f.o.m. 1. desember – 19. august vil det medføre endringer i søknadsprosedyrer og antall parter. Fuglehundklubben bruker dette terrenget til organisert trening og viser til at det i 2016 var i snitt 11 hunder og 6,7 personer pr dag i april og 30,7 hunder og 21,4 personer i 20 dager i perioden 15. juli – 19. august. Hvis ikke Sone A opprettes vil kun ett parti kunne bruke området, og de vil trolig ikke være interessert i å drifte terrenget lenger, noe som med stor sannsynlighet vil medføre at mange finner andre plasser å trene med hund, også ulovlig.

Bane NOR er i utgangspunktet negative til at Dovrebanen skal bli omfattet av et verneområde med begrensninger knyttet til fremtidig utvikling av infrastrukturen.

Jernbanedirektoratet ønsker primært at vernegrensene justeres slik at jernbanen ikke inngår i verneområdet.

Dovrefjell nasjonalparkstyre (mot 1 stemme) går inn for vernealternativ 2 med følgende justeringer:

- Biotopvernområdet tas ut og erstattes med henholdsvis nasjonalpark og landskapsvernområde.
- Landskapsvernområdet utvides i samsvar med Dovre kommunes innspill.
- Grensa mellom nasjonalpark og landskapsvernområde bør være slik at den indre grensa for et ev. bruksområde også følger denne grensa.

Ellers har Dovrefjell nasjonalparkstyre sluttet seg til saksbehandlers anbefaling i saksframlegget til styret at hvis veien til Vesllie beholdes, bør denne veien også ligge i samme verneområde som Snøheimveien, slik at søknader om å kjøre til Vesllie ikke må behandles i forhold til to forskjellige verneforskrifter.

Fylkesmannen tilrår at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie blir liggende jf. kapittel 6.1.1 og 6.1.2, og gjør derfor også endringer og justeringer med utgangspunkt i foreslåtte verneformer med grenser i vernealternativ 2.

Fylkesmannen merker seg den tilnærmede unisone kritikken mot bruken av verneformen biotopvernområde og at de fleste høringsinstansene som sier noe om dette går inn for at biotopvernområdet erstattes med nasjonalpark på den innerste delen og landskapsvernområde på den ytterste delen. Snøheimvegen med omkringliggende arealer vil på den måten få samme verneform som området rundt. Fylkesmannen vurderer det også slik at biotopvern ikke er en egnet verneform langs Snøheimvegen ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser. I.h.t. naturmangfoldloven § 38 skal et biotopvernområde utgjøre et økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter, i dette tilfellet villrein. Snøheimvegen biotopvernområde i høringsforslagets alternativ 2 ligger imidlertid som et smalt areal på tvers av trekkorridorene for villrein og utgjør kun en liten andel av helårs beiteområder. Det bør i utgangspunktet ikke ligge veier i nasjonalparker, jf. naturmangfoldloven § 35. Det finnes imidlertid noen unntak fra dette, som i Jotunheimen og Rondane nasjonalparker. Fylkesmannen mener det ikke skal gi uheldige presedensvirkninger om deler av Snøheimvegen blir liggende i nasjonalpark, ut fra at det er en eksisterende vei og ut fra den helt spesielle forhistorien til vegen i denne verneplanen. Fylkesmannen er videre enig med de som påpeker at bruk av verneformene nasjonalpark og landskapsvern er tilstrekkelig for å styre ferdselen og ivareta trekkområdet til villreinen, da forutsatt at nasjonalparkgrensen ikke trekkes lenger nordover (se nedenfor). Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunnen at biotopvernområdet erstattes av henholdsvis nasjonalpark og landskapsvern.

Fylkesmannen tilrår at grensen mellom nasjonalpark og landskapsvernområde i Grisungen endres slik at Vålåsjøhøvegen kan beholdes i landskapsvern over våtmarksområdet mellom Storslågavatnet og Simontjønnin, fram til der stien går ned mot hytter og buer ved vatna jf. kapittel 6.1.2. Fylkesmannen ser imidlertid ingen gode nok grunner til å justere grensene slik at Simontjønnin blir liggende i landskapsvern istedenfor nasjonalpark. Det er hjemmel i verneforskriften for nasjonalparken for å få tillatelse til utsetting av fisk, kalking av vann og elver, samt opplag av båt etter søknad, og slike tillatelser kan gis for flere år av gangen.

Fylkesmannen tilrår ikke å utvide landskapsvernområdet lenger nordover i den indre, sentrale delen av området slik både Dovre og Lesja kommune har foreslått gjennom høringen. Fylkesmannen viser til at det viktigste delformålet med både Stortingsvedtaket i 1999 og forslaget om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt er å ivareta og bedre forholdene for villreinen. Hovedstrategien for å ivareta dette hensynet er å åpne opp for aktiviteter i den ytre delen av området og samtidig skjerme de indre delene. I nasjonalpark er det sterkere hjemmel for å regulere organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, herunder også hjemmel for å regulere organisert ferdsel til fots. Landskapsvern er en svakere verneform og organisert ferdsel til fots vil uansett være tillatt uten søknad. Fylkesmannen mener det er helt avgjørende for å ivareta villreinhensynet at en beholder «verktøykassa» i dette området nord for selve Haukberget, slik at forvaltningsmyndigheten gjennom søknadsprosesser kan ha en dialog med aktører som driver med organisert ferdsel, som f.eks. moskusguiding, fotosafari o.l., og også gjennom dette få oversikt over det totale omfanget av denne ferdselen. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at dette også vil hindre at aktører uten nødvendig kunnskap om området og dyrelivet trekker folk inn i området uten dialog med forvaltningsmyndigheten og/eller uten å ta nødvendige hensyn, noe som vil være en fordel for de seriøse reiselivsaktørene jf. høringsuttalelsen til Furuhaugli turisthytter (se kapittel 6.5.7). Dersom dette området gjøres om til landskapsvern mister forvaltningsmyndigheten muligheten til å styre organisert ferdsel til fots også i den indre delen av området. Av samme grunn tilrår Fylkesmannen at alle bygningene ved de tidligere setrene i Vesllie fjernes (jf. kap. 6.1.3), og at noe av nasjonalparkarealet fra vernealternativ 1 beholdes i dette området. Området rundt Vesllie er helt sentralt for villreinenes trekk videre innover i Grisungdalen, det oppfyller naturmangfoldlovens krav til nasjonalpark, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten beholder nødvendige verktøy for å styre ferdselen også her.

I tråd med hovedstrategien om å åpne opp for aktiviteter i den ytre delen av området og samtidig skjerme de indre delene, tilrår Fylkesmannen imidlertid å imøtekomme kommunenes forslag om utvidelse av landskapsvernområdet langs Vålåsjøhø i stor grad. Det er med dette gjort en avveining mot hensynet til villreinen, som i stor grad bruker Vålåsjøhøve som beiteområde, og lagt mer vekt på hensynet til brukerinteressene her. Etter Fylkesmannens vurdering er det enda viktigere å sikre at villreinen trekker inn i området gjennom strengere styring i området rundt Kolla og i de sentrale delene inkludert inngangen mot Grisungdalen i området rundt Vesllie.

Fylkesmannen tilrår justeringer i grensen mellom landskapsvernområdet og ikke-vernede områder rundt Hjerkinnskytefelt så langt det er mulig slik at det blir noe mer areal rundt Hjerkinnskytefelt uten vern, men slik at vi fremdeles ivaretar hensynet til verdifulle naturtypelokaliteter som ligger tett i dette området. Hovedparten av disse lokalitetene er vurdert som svært viktige (A) og omfatter også en verdifull gradient fra Tverrfjellet ned mot Grisungbekken, fra kalkrike områder i fjellet, via høgstaudebjørkeskog ned til bakkemyr og til slutt flatmyr med en svært verdifull palsmyr, omtalt spesielt i verneforslaget. Fylkesmannen mener at det er mer enn nok rom med dette til å utvikle Hjerkinnskytefeltet i tråd med kommunens målsettinger. Fylkesmannen minner i denne sammenheng om at Forsvarsbygg kun overflatelydder i det tidligere skytefeltet, slik at det uansett ikke kan være snakk om tiltak som medfører inngrep i grunnen. Fylkesmannen peker også at Hjerkinnskytefeltet inngår i buffersone (BS1) i forslag til regional plan for Dovrefjell. Retningslinjen for denne

bufferonen sier at eksisterende bedrifter og virksomheter skal prioriteres framfor å etablere nye og at det ikke skal etableres ny fritidsbebyggelse/fritidseiendommer utover det som allerede er godkjent gjennom reguleringsplan eller kommuneplan. Fylkesmannen viser avslutningsvis til at ved behandling av søknad om virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår jf. naturmangfoldloven § 49.

6.5 Merknader til forskrifter

6.5.1 Avgrensning (eiendomsforhold)

Grisungen sameie peker på at det i utkast til forvaltningsplan står at «Foreslåtte verneområder berører kun statlig eiendom», og viser til at Grisungvatna er private eiendomsvatn.

Fylkesmannen har vært i kontakt med Statskog og Lesja kommune som bekrefter at Grisungvatna er private eiendomsvatn (dvs. Sandvatnet, Veslvatnet, Storvatnet, Storslågåvatnet, Holken, Semundtjønnin/Simontjønnin – kun vannflata, ikke noe på land). Statskog har sendt krav til kommunen om retting av eiendomsgrense mot Grisungvatna på eiendommen gnr. 156 bnr. 1 (Dalsida statsallmenning), men kravet er ennå ikke behandlet av kommunen. Grisungvatna er et sameie mellom flere private rettighetshavere og er per i dag ikke matrikulert, dvs. at eiendommen ikke vises på kart og heller ikke har et eget gårds- og bruksnummer. Etter at Lesja kommune har gjennomført retting i henhold til kravet fra Statskog vil eiendommen vises på kart med gnr. 0 bnr. 0. Dersom eiendommen skal få et eget gnr. bnr., må Grisungen sameie kreve matrikulering av eiendommen gjennom rekvirering av oppmålingsforretning. Fylkesmannen må forholde seg til matrikkelen i forhold til eiendomsangivelsen i verneforskriftens § 1.

6.5.2 Verneformålet

DNT Oslo og omegn peker på at det var etablert et friluftsliv og et hytte- og rutenett før nasjonalparkene ble etablert og at tilleggsformålet om å gi allmennheten «anledning til uforstyrret opplevelse av naturen ...» isteden burde vært omtalt som et av mange andre formål som nevnes, og mener dette også er i tråd med det som ble vedtatt gjennom friluftsmeldingen.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener at beitebruk må inn i § 2 formålsparagrafen i verneforskriftene for både landskapsvern og nasjonalpark som et eget kulepunkt: «*Bruksverdier, herunder dagens og fremtidig beitebruk.*» Faglagene begrunner dette med at beitebruk er viktig for å ta vare på verneverdiene, særlig det biologiske mangfoldet knyttet til beiteavhengige arter, og videre at beitenæringa og den aktiviteten næringa har hatt historisk er en del av fjellområdenes identitet og de omkringliggende bygdenes tilhørighet til området.

Lesja kommune ber om at det blir beskrevet og vurdert arten moskus, beiteområdene etc. opp mot verneverdiene i området.

Jora beitelag mener formål knyttet til beitebruk må beskrives nærmere, siden beitebruken er en viktig del av naturmangfoldet og kulturlandskapet. Beitelaget har laget konkret forslag til utdyping av formålet som de gjerne ser at blir tatt inn i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen bemerker at friluftsliv kan være et viktig delmotiv ved opprettelse av nasjonalparker og at friluftsliv er en del av verneformålet i § 2 i de foreslåtte forskriftene for både Dovrefjell-

Sunnalsfjella nasjonalpark og Hjerkinns landskapsvernområde. Fylkesmannen legger ordlyden om friluftsliv i de sist vedtatte nasjonalparker til grunn. Ut fra dette opprettholder vi forslaget om at teksten «*Allmennheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging*» i § 2 står som eget ledd til slutt, etter strekpunktene.

Beitebruk i seg selv kan ikke være en del av verneformålet, da det ikke er hjemlet i naturmangfoldloven § 35 om nasjonalpark eller § 36 om landskapsvernområder. Samtidig kan et beitepreget landskap utgjøre en viktig del av landskapets egenart og på den måten være en del av verneformålet for landskapsvernområder. Videre kan også beiting være viktig for å ivareta enkelte arter og naturtyper. Første ledd i verneformålet for Hjerkinns landskapsvernområde favner kulturlandskap og kulturelle verdier: «*Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på et særegent natur- og kulturlandskap av økologisk, kulturell og opplevelsesmessig verdi, og som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.*» Ut fra verdiene i områdene og hjemlene for nasjonalpark og landskapsvernområde i naturmangfoldloven opprettholder Fylkesmannen sine forslag til tekst i verneformålene om dette. Innspillet fra Jora beitelag til tekst i forvaltningsplanen bør vurderes nærmere i den kommende forvaltningsplanprosessen.

Fylkesmannen er enig i at moskus er en art av spesiell forvaltningsmessig interesse i området, selv om moskusbestanden forvaltes uavhengig av verneområdene på Dovrefjell. Forvaltningen av moskusbestanden berøres heller ikke av forslaget om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt. Moskus er omtalt i høringsdokumentet, i.f.t. beiting, reiselivssammenheng mv. Det er et politisk ønske å beholde bestanden av viltlevende moskus på Dovrefjell. Moskusens betydning i reiselivssammenheng er langt større enn moskusens betydning som en del av høyfjellsøkosystemet i vernesammenheng. Erfaringene med moskusen siden den ble innført, tilsier at arten ikke utgjør en vesentlig trussel mot andre arter eller økosystemer på Dovrefjell. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er forvaltningsmyndighet for moskusstammen på Dovrefjell. Det er en egen forvaltningsplan for moskus, som er under revidering nå. Forvaltningsplanen omfatter bl.a. målsettinger for bestandsnivå og avgrensning av kjerneområde. Kjerneområdet omfatter bl.a. det tidligere skytefeltet. Undersøkelser og opplevde erfaringer viser at reinen blir mye forstyrret i kjerneområdet for moskus og at det påvirker reinens bruk av området. Et av temaene ved revisjonen har således vært om dagens kjerneområde for moskus fungerer i forhold til ivaretagelse av reinens behov, og om det finnes andre forvaltningsregimer for moskus som bedre sikrer fungerende leveområder for rein. Et hovedtrekk i planen er at forvaltningen skal legge til rette for at moskus og ferdsel knyttet til den ikke truer de naturlige artene og økosystemene innenfor leveområdet. Fylkesmannen i Oppland vil derfor bemerke at informasjon og styring av ferdsel ifb. med moskusturisme vil være viktig i den videre forvaltningen av verneområdene.

6.5.3 Inngrep

Statens vegvesen Vegdirektoratet peker på at E6 er eneste riksveg som berøres av verneforslaget og vurderer at vernebestemmelsene ikke vil være til hinder for vedlikehold av E6 med sideanlegg.

Statens vegvesen Region øst viser til at drift og vedlikehold av eksisterende E6 med sideanlegg er tydelig avklart i vernebestemmelsene og forutsetter at dette kan fortsette som i dag.

Bane NOR ønsker i utgangspunktet at vernegrenser justeres slik at jernbanen tas ut av landskapsvernområdet. Subsidiært ber de om at vernebestemmelsene endres slik at det tillates ikke bare vedlikeholdsarbeider, men også nødvendige oppgraderingstiltak innenfor dagens jernbanearealer uten søknadsplikt. De viser i den sammenheng til punkt 7 i vernebestemmelsene for

Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkinns landskapsvernområder. Bane NOR opplyser at aktuelle oppgraderingstiltak i dette området kan være fornyelse av underbygning og kontaktledningsanlegg i forbindelse med hastighetsøkning på strekningen.

Jernbanedirektoratet ønsker primært at vernegrensene justeres slik at jernbanen ikke inngår i verneområdet. Det er viktig for togtrafikken at Bane NOR kan gjøre nødvendige arbeider på jernbanen, også i et landskapsvernområde. Jernbanedirektoratet forutsetter at drift, feilretting, oppgradering og fornyelse kan fortsette som i dag. Dersom verneområdet ikke kan legges utenom jernbanen, foreslår de enkelte endringer i verneforskriften for å sikre dette. Direktoratet ønsker å splitte § 3 pkt. 1.2 i) slik at jernbane og E6 omtales separat. I tillegg foreslår de å bytte ut «vedlikehold» med «oppgradering/fornyelse» som brukt i punkt 1.2 f) «oppgradering/fornyelse av kraftanlegg ...» i første setning, og med «tiltak» i andre setning. Ny tekst i pkt. 1.2 i) blir da (ny tekst understreket): «Oppgradering/fornyelse av jernbane med eksisterende sideanlegg. Tiltak som krever arbeider ut over jernbanens over- og underbygning må likevel ha særskilt tillatelse.» Dette vil etter Jernbanedirektoratets mening åpne for at noen flere nødvendige tiltak ikke må søkes om enkeltvis, samtidig som verneformålet er sikret ved at søknadsplikt beholdes for tiltak som går ut over over- og underbygning.

Samferdselsdepartementet viser til høringsuttalelsene fra Statens vegvesen og Bane NOR SF og har ikke ytterligere merknader.

Statskog, Dovre fjellstyre, Lesja fjellstyre, faglagene i Oppland, Dovre kommune, Lesja kommune og Oppdal kommune mener at forskriftene må åpne for nye tilsyns-/oppsynsbuer. Statskog mener at det må kunne gis tillatelse for tilsynsbuer i samband med beite slik det går fram av fjelloven med forskrift og viser til at dersom flere av vegstrekningene tilbakeføres, vil dette kunne skape et behov for slike buer som er vanskelig å forutsi på nåværende tidspunkt. Fjellstyrene viser også til at fjelloven regulerer adgang til oppføring av slike buer. Fjellstyrene påpeker i tillegg at det er langt flere som har bruksrett i området enn medlemmene i Jora beitelag, samt at fjellstyrenes buer også brukes av Statens naturoppsyn. Faglagene påpeker også at behovet for tilsynsbuer blir enda større med redusering av veinettet og økende gangavstandene, og legger til at mange av buene er privateide og ikke kan regnes med å kunne brukes som tilsynsbuer. Dovre kommune og Oppdal kommune foreslår følgende bestemmelse: «*Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige bygninger i regi av beitelag til beitebruk og tilsyn*», og påpeker at en slik hjemmel må gjelde hele Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, da det kan være et stort behov for tilsynsbuer i nasjonalparken. Dovre kommune legger til at hvem som er beitebruker og hvem som har buer og ikke, kan endre seg i området som foreslås vernet. Det understrekes at denne hjemmelen retter seg til beitelag og er en behovshjemmel. Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til saksbehandlers vurdering om at dersom det blir behov for flere tilsyns-/oppsynsbuer i tidligere Hjerkinnskytefelt, må disse plasseres i nærheten av nåværende hytter og buer. Jora beitelag uttaler at det bør være en åpning for å kunne gi tillatelse til oppføring av nye tilsynsbuer dersom behovet er tilstede, selv om det er per i dag nok ikke er stort behov for nye tilsynsbuer.

NTNU Vitenskapsmuseet mener utsetting av saltsteiner er strid med verneintensjonen ettersom disse kan spre dyresykdommer over til viltbestandene, noe som for eksempel utbruddene av lungebetennelse hos moskusen på Dovre har vist ved flere anledninger.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener at oppsetting av gjerder og sankekkever ikke må være søknadspliktig, dvs. at bestemmelse kommer inn under § 3 punkt 1.2 «vernebestemmelsene er ikke til hinder for ...». De ønsker også følgende to bestemmelser under punkt 1.2 i verneforskriften for landskapsvernområdet: «*I) ikke til hinder for å ta ut skadede dyr, tilsyn av beitedyr av rovdyr i form av kjøring*» og «*vedlikehold av veier, Store Ringvei, veien inn til Vesllie til Rolstad seter*».

Grisungen sameie peker på at det år om annet vil være nødvendig med kultivering/vedlikehold av gytebekker og ønsker derfor at det blir gitt åpning for slike tiltak i verneforslag/forskrifter, alternativt at det inngår i bestemmelser om vedlikehold under § 3 punkt 1.2.

Dovrefjell fuglehundklubb informerer om at de for over 10 år siden bygde to gapahuker inne i treningsterrenget de leier av Statskog ved Geitberget som ikke er omtalt i verneplanen, og at den ene av disse ligger inne i nasjonalparken i vernealternativ 1. Fuglehundklubben lurer på om denne ene gapahuken må påregnes revet dersom den blir liggende i nasjonalpark og antar at begge gapahukene vil kunne bestå med vernealternativ 2 siden de begge da blir liggende i landskapsvernområdet.

Jora beitelag viser til at det vil være behov for nye klopper og bruer, dersom veier blir borte. Det er vanskelig å si hvor mange eller hvor disse bør være. De viser til at dyrene har tilpasset seg veier og eksisterende bruer. De mener det derfor bør legges opp til at enkelte bruer bør bestå ut i fra praktisk bruk, men også ut i fra sikkerhetshensyn til folk (se også kapittel 6.1.6).

Jora beitelag mener at når vegstrekninger blir tilbakeført må det legges opp til etablering av en sti med bredde (50-100 cm) som dyra og folk kan bevege seg etter. Som et eksempel nevnes strekningen fra Søndre Grøna bru til Buahø der slik sti vil være svært viktig.

Norges fjellstyresamband mener at forbud mot nye opplag av båt er urimelig. Som et minimum ønsker de at forvaltningsmyndigheten i samarbeid med berørte fjellstyrer må utarbeide en plan for hvor det er akseptabelt med båttopplag i statsallmenning. De ønsker i tillegg at fjellstyrene får anledning til å legge båter for allmenn bruk, der dette ikke allerede er gjort. De viser også til at fjellstyrene har behov for båter ved fiskevann for prøvefiske og fiskekultivering. Fjellstyrenes båter er tilgjengelig for alle og redusere behovet for private båter på statsallmenning, og de ønsker at det bør åpnes for dette uten søknad.

Norges fjellstyresamband ønsker en hjemmel i § 3 pkt. 1.3 om å kunne tillate naust/naustbuer oppført av fjellstyrene for utnytting av fiske.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sine merknader til verneforslaget gjelder i hovedsak at tilbakeføring av adkomstvegen til NVEs målestasjon 109.21 Driva v/Svåni vil gjøre det vanskelig å drive denne stasjonen videre. NVE påpeker at dersom stasjonen legges ned vil verdifulle aktive dataserier gå tapt. NVE har i ny tilbakemelding (brev av 29. mai 2017) skrevet om behov for eventuelle endringer eller ombygging av målestasjonen, samt at de også vurderer å flytte den fra venstre til høyre elvebredd for lettere adkomst fra E6, dersom de får tillatelse til nytt krysningspunkt over/under jernbanelinjen.

NVE viser til at forvaltningsmyndigheten jf. verneforslaget kan gi tillatelse til netteier for nødvendige istandsetting av strømkabel til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta ved akutte utfall, og mener denne tillatelsen bør gjelde alle slutt kunder i verneområdet, dersom det skulle være andre kunder enn Forsvaret, som f.eks. hytteeiere. NVE mener at det også bør tillates å drive generelt vedlikehold av nettet for å sikre strømforsyningen ved å forhindre akutte utfall og mener Fylkesmannen bør ta i betraktning områdekonsesjonær AS Eidefoss sin uttalelse for flere detaljer omkring strømforsyningen i det foreslåtte verneområdet. (NVE pekte på Eidsiva Nett AS i sin høringsuttalelse, men har i etterkant bekreftet at AS Eidefoss er rett aktør.)

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har ingen innvendinger mot foreslått verneplan, men trekker fram at utredningsområdet har en forholdsvis stor forekomst fra NGUs grusdatabase som er vurdert til å være viktig. Denne forekomsten ligger mellom E6 og Svånålægeret og opp mot Kolla fra sør. DMF uttaler også at eventuelt uttak av mineralske ressurser som måtte bli funnet i framtiden må kunne vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen viser til kapittel 6.6.4 der vi tilrår å ta inn en hjemmel for oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk i verneforskriften som vil gjelde hele Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Landskapsvern er en mildere verneform og det er ingen grunn til ikke å ta inn den samme hjemmelen i verneforskriften for Hjerkinns landskapsvernområde, selv om det trolig ikke vil oppstå behov for noen nye tilsynsbuer i dette området. Fylkesmannen er for øvrig enig med Dovrefjell nasjonalparkstyre i at dersom behovet er tilstede bør det settes vilkår om at en ny bygning plasseres i nærheten av nåværende hytter og buer.

Fylkesmannen viser til at oppsetting av saltsteiner må reguleres etter annet lovverk dersom det er nødvendig å styre eller forby slik oppsetting for å hindre spredning av dyresykdommer. Beitelaget har tradisjon på å sette opp saltsteiner i dette området og denne praksisen har liten betydning for formålet med foreslåtte verneområder. Bestemmelsen som åpner for oppsetting av saltstein er tatt med under § 3 pkt. 1.2 i verneforskriftene som lister opp tiltak som ikke krever tillatelse etter søknad. Det er dog ønskelig at oppsetting av saltstein skjer etter en dialog med forvaltningsmyndigheten slik at en unngår å sette opp saltstein i sårbare områder der ansamlinger av beitedyr ikke er ønskelig. Oppsetting av gjerder og sankekvever vil derimot kunne påvirke større områder og slik oppsetting kan om det settes opp på feil plasser, ha negative konsekvenser for dyreliv og/eller andre verneverdier. Det er derfor viktig å beholde dette under § 3 pkt. 1.3 som søknadspliktige tiltak. Fylkesmannen peker videre på at det i landskapsvernområdet er gitt rom for å sette opp midlertidige sankekvever i forbindelse med beitebruk uten søknad, dersom det skjer i regi av beitelag. Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med uttak av syke/skadde bufe og tilsyn, reguleres dette under § 3 pkt. 6 i verneforskriftene, ikke under § 3 pkt. 1. Vi viser i den sammenheng til kapittel 6.5.8 om motorferdsel.

Vedlikehold av veger vil kunne skje i henhold til tillatelser etter søknad jf. bestemmelser i verneforskriftene under § 3 pkt. 1.3. Slikt vedlikehold kan bare omfatte tiltak som viderefører den standard som var på den aktuelle traseen på vernetidspunktet, noe som betyr at vegen ikke må endre karakter eller bredde, eller får en standard som åpner for annen bruk. Dagens standard må beskrives i den ferdige forvaltningsplanen, med bredde, dekke, omfang av eventuelle grøfter og stikkrenner, samt hva slags vedlikehold som vanligvis utføres. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie vil Fylkesmannen påpeke spesielt at det innebærer at dagens standard på disse strekningene nødvendigvis ikke må opprettholdes, men at den kan være enklere.

Fylkesmannen viser til at kultivering/vedlikehold av gytebekker, ved f.eks. å lage en dypere djupål, vil kunne påvirke og endre vannhusholdningen i et område. Fylkesmannen peker på at i et verneområde, og særlig i nasjonalpark, er det ønskelig at de økologiske og landskapsmessige prosessene foregår mest mulig naturlig, og tilrår derfor ikke at det åpnes for dette.

Fylkesmannen viser til at hele treningsterenget som Dovrefjell fuglehundklubb leier av Statskog til dressurtrening ved Geitberget ligger i foreslått Hjerkinns landskapsvernområde etter Fylkesmannens tilråding. Et vernevedtak vil uansett ikke medføre at bygninger, anlegg og innretninger som allerede ligger i et område må fjernes. Vanlig vedlikehold av slike bygninger, anlegg og innretninger kan gjennomføres uten tillatelse jf. egen bestemmelse under § 3 pkt. 1.2 i verneforskriften. I nasjonalpark er det et krav at vedlikehold ikke fører til bruksendring. Vedlikehold kan imidlertid ikke innebære noen form for ombygging eller utvidelse, verken i nasjonalpark eller landskapsvernområde. Fylkesmannen legger til grunn at gapahukene er lovlig satt opp med eventuell nødvendig tillatelse fra grunneier.

Fylkesmannen viser til det som er skrevet under kapittel 6.1.6 når det gjelder ønsket om at enkelte bruer bør bestå når vegstrekninger fjernes. Fylkesmannen har åpnet for at Stridåbrua og brua ved Haukberget kan beholdes. Verneforskriftene gir rom for vanlig vedlikehold av disse i samsvar med forvaltningsplan i § 3 pkt. 1.2. Det er også hjemmel under § 3 pkt. 1.3 for å få tillatelse til bygging av

nye bruer og legging av klopper etter søknad. Beitelaget kan påregne at det vil bli gitt tillatelser til nye bruer og legging av klopper på strategiske plasser for å legge til rette for god tilgjengelighet i området når vegstrekninger med bruer fjernes. Fylkesmannen peker på at beitelaget er de nærmeste til å vurdere antall og aktuelle plasseringer i samråd med blant annet fjellstyret og Statskog. Fylkesmannen vil understreke at slik tilrettelegging bare kan skje av hensyn til beitebruken i området og at det ikke skal legges til rette for nye turstier for friluftslivet i ny nasjonalpark. Fylkesmannen er videre åpen for at det på enkelte strekninger også kan vurderes om det skal legges igjen en sti som dyr og folk kan bevege seg etter slik Jora beitelag peker på behov for. Disse vurderingene må eventuelt gjøres i samråd med Forsvarsbygg og forvaltningsmyndigheten for framtidige verneområder, eventuelt Fylkesmannen fram til det er fattet et vernevedtak.

Fylkesmannen viser til at både Bane NOR og Jernbanedirektoratet peker på behov for direkte hjemmel under vernebestemmelsene som også åpner for nødvendige oppgraderingstiltak som ikke går ut over jernbanens over- og underbygning uten at det kreves tillatelse etter søknad. Fylkesmannen viser videre til Jernbanedirektoratets konkrete forslag til endringer og tilråd at disse gjennomføres i verneforskriften.

Bestemmelsen om opplag av båt vil gjelde hele nasjonalparken og Fylkesmannen redegjør derfor for behovet for en slik bestemmelse under kapittel 6.6.4. Fylkesmannen peker på at opplag av båt i utgangspunktet er forbudt, men at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse og gjennom dette ha styring med både hvor og hvor lenge båter ligger i verneområdet. Fylkesmannen er enig med fjellstyresambandet i at båter i regi av fjellstyret til allmenn bruk er et positivt tiltak. Det kan være aktuelt å utarbeide nærmere retningslinjer for opplag av båt i forbindelse med revisjon av gjeldende forvaltningsplan, som også må inkludere nye verneområder.

Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å kunne tillate oppsetting av noen nye naust/naustbuer i området for fjellstyrene for utnytting av fiske og viser til at dette heller ikke har vært tatt opp av noen lokalt under verneplanprosessen.

Fylkesmannen har vært i dialog med NVE etter høring og viser til tilbakemelding fra NVE i brev av 29. mai 2017 angående målestasjonen ved Svåni. Grensa for foreslått Hjerkinns landskapsvernområde er på denne strekningen sammenfallende med vernegrensa for eksisterende Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkinns landskapsvernområder, som går på østsiden av E6, slik at både målestasjonen, jernbanen og E6 ligger innenfor verneforslaget og slik at det blir et sammenhengende verneområde i dette området. Vedlikehold av målestasjonen vil ikke være søknadspliktig, men Fylkesmannen ser at det kan være behov for en hjemmel for å kunne gi tillatelse til en mindre ombygging/oppgradering av målestasjonen etter søknad og tilråd å ta inn en slik bestemmelse i verneforskriften under § 3 pkt. 1.3. Det kan videre gis tillatelse til flytting av målestasjonen etter hjemmelen om riving av bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

6.5.4 Planteliv

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja foreslår følgende tillegg til under § 3 punkt 2.2 om beiting for både nasjonalpark og landskapsvern: «*Vernet er ikke til hinder for beiting, en allmenningsrett som ikke skal bli berørt av denne forskrift.*»

Bane NOR viser til at de som infrastrukturforvalter har behov for å gjennomføre faste arbeider langs sporet når hensynet til togframføringen eller sikkerhet for jernbanen tilsier det, herunder vegetasjonsfjerning.

Jernbanedirektoratet nevner behov for hogst i sideterreng i sin uttalelse.

Fylkesmannen viser til at verneforskriftens § 3 pkt. 2.2 har ordlyden «*beiting er tillatt*». Fylkesmannen vil ikke tilrå noen endringer i ordlyden. Fylkesmannen peker på at det er lagt stor vekt på å legge best mulig til rette for fortsatt beitebruk i området, blant annet ved å beholde både Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie, i tillegg til Snøheimvegen, samt hjemler til nødvendig motorferdsel og hjemler for å kunne tillate oppføring av bygninger, anlegg og innretninger i regi av beitelag mv.

Fylkesmannen tilrår å ta inn en direkte hjemmel i verneforskriften for Hjerkinns landskapsvernområde som presiserer at mekanisk rydding av kantvegetasjon langs E6 og jernbane er tillatt uten søknad. Vi legger til grunn at dette skjer innenfor vei- og jernbanemyndighetenes eiendom.

6.5.5 Dyreliv

Det har ikke kommet inn noen merknader til verneforskriftens bestemmelser om dyrelivet.

6.5.6 Kulturminner

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja ønsker følgende tillegg under § 3 punkt 4.1 om vern av kulturminner i verneforskriften for landskapsvernområdet: «*Herunder buer, felæger og sæteranlegg.*»

Fylkesmannen mener det ikke er grunnlag for å tilrå et slikt tillegg som foreslås av faglagene til forskriftens bestemmelse om kulturminner som lyder «*Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig*». Fylkesmannen viser til at bestemmelsene skal omfatte alle typer kulturminner og videre at formuleringene i all hovedsak er standardformuleringer som benyttes i alle verneforskrifter. Fylkesmannen har etter innspill under verneplanprosessen kun foretatt en liten justering, ved at bestemmelsen i § 3 punkt 4.2 også gir rom for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til «*uttak*» av kulturminner, i tillegg til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel. Bakgrunnen for dette er at klimaendringer aktualiserer at det å hente ut kulturminne, kan være et bedre tiltak for å ta vare på kulturminnet enn å la det bli liggende der det er, f.eks. hvis en gammel skinnsko eller lignende smelter fram fra en brefonn, eller det av andre årsaker er risiko for at kulturminnet blir ødelagt der det ligger.

6.5.7 Ferdsl

Forsvarsbygg registrerer at man av hensyn til verneverdiene legger opp til å begrense organisert ferdsel, sivil og militær, og tar til følge oppfordringen om å finne alternative områder for vintertrening som er mindre konfliktfylte.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund uttaler generelt at de ser nødvendigheten av å regulere ferdselen i de foreslåtte verneområdene, for å ivareta hensynet til villreinen.

Møre og Romsdal fylkeskommune uttaler at det å opprettholde Snøheimvegen (og andre vegger) vil forandre strenge ferdselsreguleringer for at verneformålet samla skal være tilstrekkelig sikra, dette gjelder særlig villreinen.

NTNU Vitenskapsmuseet mener generelt at organisert ferdsel etter mer eller mindre faste leder kan være å foretrekke framfor spredt og ukontrollert ferdsel og videre at mindre grupper ledet av seriøse naturguider kan medføre mindre forstyrrelser og indirekte ha en oppsynsfunksjon overfor for eksempel «naturfotografer» som opptrer på egenhånd (og som i alt for mange tilfeller mangler kjennskap om dyrenes atferd og dermed ikke nødvendigvis tar tilstrekkelige hensyn). Sør-Trøndelag fylkeskommune sier generelt at utfordringen med å innføre restriksjoner av hensyn for villrein er knyttet til allmennhetens frie ferdsel og viser til erfaringer fra Forollhogna nasjonalpark, og mener ut fra dette at ikke-organisert fototurisme vil utgjøre en særlig utfordring i de mest sårbare områdene for villrein. Fylkeskommunen anbefaler at retningslinjene for organisert ferdsel med hest, organisert kjøring med hund og organisert ferdsel til fots endres slik at de vil kunne ta høyde for en ønsket utvikling med bruk av kvalifiserte guider. Fylkeskommunen påpeker at bruk av organiserte tilbud og kvalifiserte guider vil kunne være et nyttig redskap for å redusere påvirkning for villrein gjennom hele året.

Lesja kommune, Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre påpeker at den største utfordringen for villreinens trekk framfor Kolla er kryssing av Stropsljødalen, men at dette ikke er tatt hensyn til i verneplanen. For å sikre villreinens bruk av trekket bør ferdsel reguleres på ettersommeren/høsten.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø uttaler at området ved Kolla og Stropsljødalen bør skjermes for å sikre villreinens bruk av trekket på ettersommer/høst.

Snøhetta villreinutvalg mener at fuglehundprøver i terrenget opp mot Kolla må stoppes.

Dovre jeger- og fiskerforening viser til at jaktprøvene for fuglehunder ikke går første helga etter 20. august av hensyn til reinsjakta, men deretter i tre helger. Disse går i Kongsvoll og Hjerkinns utmålinger, samt sporadisk i Dovrefjell statsallmenning. Jeger- og fiskerforeningen foreslår at det bør vurderes å unngå taksering og dommeropplæring (FKF) på Storranden-området for å redusere belastningen på dette området med hensyn til villreinen. (Se forslag til grensejustering her under kap. 6.4.) Jeger- og fiskerforeningen påpeker videre at det er viktig å opprettholde dressurområdet i Tverrfjellet – Geitberget med de åpningstider som gjelder, fordi området er brukt av folk fra Østlandet til Trøndelag og er viktig for å motvirke ulovlig dressurtrening i andre områder.

Dovrefjell fuglehundklubb er usikre på hva som er utbredelsen av nasjonalparken og forskjellene på vernealternativ 1 og 2, og viser til verneplanen hvor det står at i begge alternativene vil treningsterrenget til Dovrefjell fuglehundklubb ikke kunne benyttes i juli/august. Fuglehundklubben viser også til sone A på kartet for vernealternativ 1, som kan benyttes til organisert ferdsel i perioden 1. desember – 19. august, men finner ikke dette igjen i tekstform i verneplanen. De skriver videre at dette virker inn på deres innspill, da de er usikre på visse forutsetninger.

Dovrefjell fuglehundklubb peker på at deler av områdene sør for Vålåsjøhø benyttes i forbindelse med jaktprøver hvor klubben er medarrangør og at med verneforslag 2 vil dette området inngå i landskapsvernområdet og kunne behandles på samme måte som de andre prøveterrengene.

Lesja kommune synes det er positivt til at det legges opp til en brukssone i forvaltningsplanen, og mener at datoer, bruksområde og andre konkrete styringsredskap for ferdsel bør innlemmes i forvaltningsplan, ikke verneforskrift.

Dovre kommune uttaler at det er viktig for kommunen at trekkområdene og reinens levevilkår sikres og er enig i at ferdselsregimet på Snøheimvegen må håndteres restriktivt slik at skyttelbussordningen fungerer i tråd med intensjonen. Kommunen peker imidlertid på at reinens trekkvaner og beitemønstre, samt også menneskers bruk av området, kan endre seg over tid, og at det er viktig at verneforskriftene og forvaltningsplanen innehar nok fleksibilitet til at forvaltningen kan fungere etter

intensjonen med vernet. Kommunen mener at datoer og konkrete styringsredskap derfor i størst mulig grad bør fastsettes i forvaltningsplanen. Kommunen peker på at det i stor grad er ferdselsrestriksjonene som påvirker reiselivets bruk av området og mener det er viktig at etablerte reiselivsbedrifter fortsatt kan utøve sin virksomhet omtrent på dagens nivå, selv om noe av dette krever særskilte tillatelser (flerårige). Kommunen ønsker at næringslivet, kommunene og verneområdeforvaltningen sammen ser samlet på hvordan reiselivet kan bruke områdene rundt Dovrefjellplatået (også Knutshø og Rondane) og få et klart handlingsrom. Kommunen viser videre til at størrelsen på bruksområdet i hovedsak følger grensene for landskapsvern og at en litt komplisert forvaltning kan forenkles ved at grensene mellom landskapsvern og nasjonalpark er lette å forholde seg til i terrenget, og viser til egne konkrete forslag til grensejusteringer.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener også at datoer for ferdsel ikke bør stå i forskriftene, men forankres i forvaltningsplan. Dette fordi villreinens arealbruk endrer seg over tid, naturen er ikke statisk, men i konstant endring. Videre mener fjellstyrene at foreslått brukssone kan virke noe snever og er redd for at dette vil kunne føre til konsentrert bruk i ytterkant av et viktig vinterbeiteareal. Arealer utenfor verneforslaget burde også ha vært med i vurderingene. Den største barrieren for villreinens bruk av skytefeltet ligger ikke i skytefeltet, men på nordsiden. DNT Oslo og omegn mener mye av det samme og peker på at det vil være tungt å endre verneforskriftene hvis de ikke fungerer etter hensikten. DNT foreslår derfor at det vurderes å videreføre noen av problemstillingene til forvaltningsplanen i større grad enn det legges opp til gjennom forslaget. Dovrefjell fuglehundklubb mener at tidsperioder kun ved behov må beskrives i lover og forskrifter, og at det i dette tilfelle kan flyttes til forvaltningsplan som også bør si noe om hvem som kan regulere dette.

Oppdal kommune ser nødvendigheten av å legge til rette for villreinen og villreinens ferdselsruter, men vil på generelt grunnlag påpeke at prinsippene i allemannsretten bør gjøre seg gjeldende i forvaltningen av området. Oppdal kommune mener at færrest mulig detaljer og datoer bør inn i forskriftene, men isteden fremkomme i forvaltningsplanen. Videre uttaler kommunen at bruk av verneområdet til «topptrim» og skoleturer må unntas søknadsplikt, både ut fra et folkehelseperspektiv og ønske om at nye generasjoner av lokalbefolkningen får bli kjent med området («Dovrefjell utgjør en viktig del av identiteten til oss oppdalingere»).

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre viser til at moskusbestanden på Dovrefjell har store deler av leveområdet sitt innenfor foreslåtte verneområder og er en av de enkeltfaktorene som genererer mest trafikk utover DNT-hyttene og synes det er spesielt at dette ikke nevnes i forvaltningsplanen, herunder tiltak for å ivareta verneformålet. Snøhetta villreinutvalg mener at moskusguiding må være sterkt organisert, tilrettelagt og regulert. Dovre jeger- og fiskerforening påpeker også at moskusen tiltrekker seg et stort antall besøkende gjennom hele året, både organisert og uorganisert, og at dette har blitt en stor belastning på store deler av skytefeltet, for rein og moskus, og bør reduseres kraftig. De mener det bør vurderes færre konsesjoner og begrensning i tid, samt at SNO-personell bør kunne ha tilsyn med denne trafikken.

Furuhaugli turisthytter AS har grundige beskrivelser i sin høringsuttalelse av både hvilken betydning guidede turer har for deres virksomhet, hvor og hvordan turene deres gjennomføres, samt hvilke utfordringer de møter på. Furuhaugli har de siste årene hatt daglig moskusguiding til fots i sommer- og høstsesong og guiding knyttet opp mot fotosafari hele året. Furuhaugli mottar mange forespørsler fra tilreisende fotografer og filmselskap som ønsker å finne alle dyreartene på Dovrefjell. De er selv bevisste på å gi konkrete tilbakemeldinger på hva som er kommersielt tilgjengelig for guiding. Noen skjønner dette umiddelbart, mens andre hører de ikke mer fra. De har utallige eksempler på at privatpersoner eller såkalte fotografer oppfører seg dårlig fordi de ikke har lokalkunnskap eller kjenner til hvordan man skal oppføre seg overfor moskus eller annet vilt på Dovrefjell. Selv om Furuhaugli ikke har drevet med moskusguiding på egen hånd lenge, har de inngående kunnskap om arealbruk gjennom kjøpte tjenester siden dagens vertskap overtok drift i 2000. De siste to årene har

man vært nødt til å benytte et større areal enn tidligere for å finne moskus, noe som ikke skyldes flere deltakere på organisert moskusinguiding, men økt fokus fra andre uten kunnskap om området og dyrelivet. Furuhaugli viser til at det dessverre ligger mye informasjon om hvor man skal gå tilgjengelig på alle språk på nettet og at slike turer til og med promoteres på nasjonalparkinfo uten informasjon om at man kan bruke guide. Furuhaugli mener det er behov for å bruke større arealer enn de bruksområder som skisseres også i andre perioder enn 1. juni – 15. juli for organisert guidevirksomhet og at autoriserte guider bør kunne få tillatelse etter søknad. Det bør kunne gis slike tillatelser fram til og med første helg i oktober. Alternativet er at de ikke finner dyr og at enda flere går på egen hånd siden de da ikke trenger å forholde seg til regelverket. De peker også på at dersom de skulle få spørsmål om en guidet tur for eksempel på toppen av Snøhetta, vil det ikke være mulig slik det fremstilles i verneforslaget. Furuhaugli mener at tillatelser til organiserte turer i nasjonalparken kan knyttes mer opp til krav om deltakelse på kurs/møter samt nøye rapportering i etterkant til forvaltningsmyndigheten. Beskrivelse av reaksjon for ikke å etterleve regelverket bør også inngå i denne tillatelsen. Furuhaugli mener at Dovrefjell bør være pilotområde for sertifisering av guider/guidefirma med obligatorisk kursoppmøte og rapportering fra turer. Da vil de som ser muligheten til raske penger og som skjuler seg bak naturkunnskap fra andre områder/land forsvinne. Det burde av samme grunn vært strengere krav til organisert ferdsel også i landskapsvernområdet.

Moskusstuggu og Moskusgrenda beskriver sin virksomhet og framhever at uten et variert tilbud som eksisterende næringer tilbyr, så vil det nesten være umulig på kunne etablere naturbasert reiseliv på Hjerkinns/Dovrefjell. Ikke-motoriserte aktiviteter som hundekjøring, fotturer, ridning og sykling bør fremmes og ikke begrenses. De mener moskusinguiding bør fortsette som før, med sertifisering av de som vil ha dette som næring. I tillegg bør informasjon økes i de områdene turistene starter å gå fra, som parkeringsplasser. De uttaler at innføring av faste moskusstier må fjernes og peker på at dette er misbruk av ressurser og vil på sikt falle bort av seg selv, da ingen har garanti for å kunne se moskus rundt disse hardt belastede områdene. Moskusstuggu og Moskusgrenda mener det ikke eksisterer forskningsmessig grunnlag for at hundekjøring er skadelig for flora og fauna. De reagerer på at enkeltpersoner kan gå turer med hund, men hundespenn forsøkes regulert. De viser til at det er mange løse hunder som blir borte pga. dårlig kontroll av hundeførere i jakthundprøver, med potensiale til å påføre større skade enn et hundespenn festet i tau og seler. Restriksjoner for bruk av hundespenn bør derfor fjernes etter deres mening, og det bør opprettes et prosjekt som undersøker skadeomfang som hundespenn påfører flora og fauna. Dersom det allikevel innføres restriksjoner, ønsker Moskusstuggu og Moskusgrenda at lokal næring og sportsutøvelse med hundespenn får automatisk lov til å bruke arealer, i tråd med kommunale føringer og ut fra eventuell forskning på hvordan hundespenn påvirker flora og fauna. I tillegg kan disse være med i forskningen på skadeomfanget et hundespenn versus andre hundeaktiviteter som drives i området.

Dovre kommune og Lesja kommune er enig i / mener det er positivt at sykling tillates på Vålåsjøhøvegen. Begge kommuner er enig i forslaget om å regulere sykling langs Snøheimvegen. Dovre kommune viser til at det er viktig at ferdselen langs Snøheimvegen kanaliseres mest mulig gjennom skyttelbusregimet, samt at Vålåsjøhøvegen ligger i ytterkant av verneområdet og ikke kanalisere ferdsel inn i indre deler av fjellet.

Dovre fjellstyre mener at sykling langs eksisterende vegnett bør være tillatt.

Furuhaugli turisthytter AS mener at el-sykkel bør tillates i jaktperioden av jegere med behov for transport, fordi det vil gjøre det lettere å spre trykket på flokkene.

Dovre jeger- og fiskerforening mener at uttransport av kjøtt langs vegene som måtte bli igjen i framtida, må kunne foregå med sykkel. Jeger- og fiskerforeningen påpeker at Gamle Snøheimvegen i stor grad er intakt og mener at den bør bli en god turvei for gående og syklende hele sommeren,

fordi denne for det meste ligger i elvedalen og er langt mindre sjenerende med hensyn til rein og moskus.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener at det kan være behov for å regulere hundekjøring innenfor deler av nasjonalparken, spesielt under vårsesongen, men ikke nødvendigvis i foreslåtte verneområder. Fjellstyrene peker på at det sent i april og i mai forekommer kjøring med hundespenn inn i kalvingsområdene med utgangspunkt fra Sæterfjellet og Grønbakken. Fjellstyrene mener at en mer fornuftig definisjon vil være kjøring med mer enn tre hunder / tre eller flere hunder som drar slede eller pulk, og foreslår videre at kjøring med hundespenn forbys i nasjonalparken etter 20. april / 3. påskedag. Fjellstyrene foreslår også at organisert kjøring med hundespenn tillates etter søknad og styres til områder der konflikten med villrein blir små.

Snøhetta villreinutvalg mener at hundekjøring bare skal tillates på veg i barmarksesongen, for vernealternativ 1 kun til Veslfallet, for vernealternativ 2 kun på Vålåsjøhøvegen fram til Grisungen, men sier ingenting om forslaget til definisjon.

Furuhaugli turisthytter AS mener at hundekjøring uansett må være søknadspliktig slik at en unngår at utenlandske aktører kommer med egne hunder og slipper unna søknad fordi de bare er på vennetur slik det har vært eksempler på de siste årene. Furuhaugli skriver for øvrig at bruk av foreslåtte verneområder til hundekjøring ikke er nødvendig for dem isolert sett siden de etablerte områdene i Follidal er nærme nok til daglige turer for de fleste, og til trening.

Lesja kommune mener at foreslåtte ferdselsrestriksjoner for hundekjøring er svært strenge – se forslag under kap. 6.6.8. Jora beitelag mener også at foreslåtte bestemmelser for hundekjøring er for strenge og at de må vurderes på nytt. Beitelaget mener at kommersiell kjøring må omsøkes og behandles og kunne styres, men ikke den vanlige turgåeren med hund.

Dovre kommune mener hensikten med forslaget om regulering av hundekjøring er god og er enig i at dersom slik ferdsel er skadelig, så er det uavhengig om ferdselen er organisert eller uorganisert. Kommunen viser til at hundekjøring er foreslått tillatt i bruksområdet i perioden 1. desember til 31. mars, men at kartene for reinens arealbruk viser at området er mye brukt av reinen i vintermånedene november, desember og ut januar, i motsetning til perioden februar-mai. Kommunen mener derfor at ferdselsrestriksjonene for hundekjøring isteden bør oppheves i perioden 15. januar til 31. mai. Kommunen viser til at reguleringene gjelder for hele nasjonalparken, noe som innebærer relativt store restriksjoner i forhold til dagens regelverk, og at det samtidig er usikkert hvilket omfang uorganisert hundekjøring har i området i dag og om dette vil være en utfordring for verneverdiene i årene som kommer. Det er uavklart når forvaltningsplanen for hele verneområdet blir revidert. Hundekjøring blir derfor ikke tillatt i nasjonalparken som helhet, uten at særskilt tillatelse foreligger. På denne bakgrunnen mener kommunen at inntil en revidering av forvaltningsplanen for hele området foreligger, så er det ikke nødvendig at slike restriksjoner innføres i det hele tatt. Kommunen er videre enig i at en god definisjon på «hundekjøring» til forskjell fra «skitur med hund» er vanskelig å finne, men har ingen gode forslag.

Statskog mener at om det ikke kan finnes en bedre definisjon på hundekjøring, som skiller hundekjøring fra folk som går på skitur med hund, bør hele punktet fjernes da det er umulig å kontrollere. Oppdal kommune mener også at det er viktig at vanlig turferdsel med hund, sommer som vinter, ikke blir begrenset, heller ikke bruk av gjeterhund.

Follidal trekkhundklubb og Hjerkinns hus hotell AS har likelydende høringsuttalelse når det gjelder hundekjøring. Både trekkhundklubben og Hjerkinns hus går sterkt imot at det innføres begrensninger på uorganisert hundekjøring både i foreslåtte verneområder og gjennom ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og viser til at det finnes i dag ingen vitenskapelig kvalitetssikret

dokumentasjon på at hundekjøring har vesentlige forstyrrelseseffekter på villrein. De påpeker også at det ikke er i tråd med god forvaltningspraksis å innføre forebyggende restriksjoner hvor det ikke kan belegges faglig at aktiviteten representerer et problem. De viser videre til at hundekjørermiljøet i området selv vil bidra til å holde seg orientert om sårbare områder og opprettholde en god kontakt/dialog med forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn for å unngå problemer. Dette inkluderer opplagte behov som å unngå kalvingsområder og -tidsperioder, hvor sesongen uansett stort sett er slutt for hundekjørere. De peker på at foreslåtte restriksjoner vanskeliggjør / dels umuliggjør nødvendig trening og aktivitet i både tid og rom og videre på at omfanget av hundekjøring i regionen er meget beskjeden og utføres av et lite antall aktører. Trekkhundklubben og Hjerkinnskytefelt mener at forslaget er i konflikt med gjeldende nasjonal friluftslivspolitikkk jf. den nylig vedtatte friluftsmeldingen (St.meld. 18, 2015-2016), hvor det slås fast at ikke-motorisert friluftsliv som sykling, riding og hundekjøring skal tillates i nasjonalparkene. De viser også til at konsekvensanalysen for reiseliv (Mimir) argumenterer for at de foreslåtte restriksjonene på hundekjøring vil ha stor negativ virkning for reiseliv og lokal verdiskaping. Trekkhundklubben og Hjerkinnskytefelt mener til slutt at det er prinsipielt betenkelig at det legges opp til å tillate å transportere flere tusen personer hvert år med buss inn i kjerneområdet av verneområdet samtidig som man skal begrense og til dels forby ikke-motoriserte friluftaktiviteter i meget beskjedent omfang.

Folldal Vekst mener at omfanget av organisert ferdsel i form av ridning, hundekjøring og moskusguiding er så liten at man ikke kan hevde at det fører til svekkelse av vernegrnlaget i området og at det ikke bør være ferdselsbegrensninger i bruksområdet. Folldal Vekst påpeker også at forslagets sterke begrensning av hundekjøring ikke er begrunnet med faktabasert dokumentasjon, jf. vurderingene i uttalelsen fra Folldal trekkhundklubb, og ber om at perioden der organisert ferdsel i form av hundekjøring og også moskusguiding kan tillates bør utvides til å være 1. desember til 10. mai (med unntak av området med reinkalving i perioden 15. april til 10. mai). Folldal Vekst viser videre til at det flere steder i forslaget nevnes at det er tatt særlige hensyn til næringsinteressene i området, men hevder at deres dokumentasjon – ved hjelp av trafikk tall og beregning av konsekvensene for bedriftene – viser at man i praksis gjør det motsatte. Folldal Vekst mener at deres tallmateriale dokumenterer at både ridebedriftene og bedriften med hundekjøring rammes økonomisk sterkt av forslagene i planen, og at konsekvensene for Dahlen husky og Hjerkinnskytefelt fjellstue og fjellridning er så store at det er snakk om fare for bedriftenes eksistensgrunnlag. Folldal Vekst viser til at Hjerkinnskytefelt fjellridning må sløyfe 28 av totalt 56 turer dvs. en halvering av bedriftens sesong og at Kvistli islandshester må sløyfe tre av fire langhelgeturer i området. Folldal Vekst hevder for øvrig at en i verneforslaget ikke har maktet å konkretisere omfanget av den organiserte ferdsel og har derfor selv innhentet konkrete tall fra både Kvistli islandshester og Hjerkinnskytefelt fjellridning.

Folldal kommune mener at omfanget av organisert ferdsel når det gjelder ridning og hundekjøring er så liten at man ikke med alvor kan hevde at deres drift kan svekke vernegrnlaget i området. Kommunen mener perioden for tillatelse til å gi adgang til hundekjøring som organisert ferdsel bør være fra 1. desember til og med 10. mai og ikke til 31. mars og mener det vil innebære en liten endring for området, men en stor konsekvens for økonomi i en bedrift som driver med hundekjøring. Videre mener kommunen at turene i regi av ridebedriftene i området ikke bør begrenses geografisk, men kunne foregå i hele sommersesongen, fordi omfanget av deres virksomhet er svært liten i forhold til den totale trafikken i området.

Hjerkinnskytefelt hotell AS viser til at de er avhengige av å kunne tilby aktiviteter til sine gjester og peker på at de i forslaget får tildelt områder som de to siste årene ikke har vært moskus på etter medio juli, noe som vil gjøre det vanskelig for Hjerkinnskytefelt og de andre reiselivsbedriftene over Dovrefjell å videreutvikle seg og overleve i fremtiden og flere som vil gå på egen hånd for å finne moskus. Hjerkinnskytefelt peker på at det er de som kan gi turistene den kunnskapen de trenger for at villreinen ikke forstyrres, og at vernemyndighetens mulighet til å få kontroll over aktiviteten på Dovrefjell er å

få flest mulig til å gå på organiserte turer, fordi det da er mulig å styre hvor folk går og når de går. En forutsetning for dette er å gi aktørene mye større tillit enn det forslaget innebærer.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener at Vålåsjøhøvegen må kunne brukes til organiserte turer.

Dombås fjellskole har villreinjakt som en del av sitt tilbud. De viser til nasjonalparkforskriften § 3 punkt 5.2 hvor det står følgende: «Øvrig organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet, eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan.» Fjellskolen ber om at denne bestemmelsen ikke hindrer dem i å fortsatt kunne tilby reinsjakt som en del av tilbudet.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja viser til punktet i verneforskriftene om at forvaltningsmyndigheten kan legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper av hensyn til naturmiljø og kulturminner og vil legge til følgende: «*Dette skal ikke gjelde stier/råk som er laget av dyr.*» Under punktet om «Generelle unntak for ferdsel» vil de ha følgende tillegg: «*Herunder forvaltning av rovdyr og skadefelling.*»

Jora beitelag mener sykling bør være tillatt i reinsjakta, da det uansett er en spesiell situasjon da når det gjelder villreinhensyn.

Dovrefjell nasjonalparkstyre bemerker at forslagene til regulering av ferdsel er kompliserte – det er bl.a. mange forskjellige datoer å forholde seg til. Det ser ut som det er behov for å ta en ny og grundigere gjennomgang av de ferdselsformene som kan skade naturmiljøet, og en ny gjennomgang og revisjon av forslagene til regulering av ferdsel i de verneområdene som foreslås i det tidligere skytefeltet. Start- og sluttdatoer for forskjellig bruk, bør fastsettes i forvaltningsplanen istedenfor i verneforskriften. Grensene for et evt. bruksområde bør være lette å forholde seg til i terrenget både om sommeren og om vinteren. Ut over disse presiseringene slutter de seg til nasjonalparkforvalter sine kommentarer og vurderinger. Momenter fra saksbehandler:

- Det stilles spørsmål til sluttdatoene for når aktiviteter er direkte tillatt uten søknad; organisert ferdsel til fots, organisert ferdsel til bruk av hest og bruk av hundespann.
- Det kommenteres at det ikke er foreslått bestemmelser om båndtvang i den nye forskriften.
- Bestemmelsene om kjøring med hundespann, bør bare gjelde organisert kjøring hvor det ofte er med flere personer og hunder.
- Det kan vurderes om bruksområdet bør være tilgjengelig for ulik bruk uten søknad hele året, og at grensene for et evt. bruksområde bør være lette å forholde seg til i terrenget både om sommeren og om vinteren. Samtidig påpekes det at det kan gi utfordringer at det åpnes for organisert ferdsel som ikke trenger å søke om tillatelse på forhånd, samt utfordringer for forvaltningsmyndigheten ved at muligheten til veiledning blir mindre.
- Hvis det innføres teltforbud i det foreslåtte området, bør det legges til rette for et alternativ i dette området og nevner et konkret potensielt område øst for Svånålægret og Stridåe.
- Det bør vurderes om dressurområdet Tverrfjellet/Geitberget for fuglehunder kan brukes i juli/august med en annen og mindre avgrensning.
- Det bør vurderes om det kan tas inn en unntaksbestemmelse slik at det blir mulig å sykle på Snøheimveien og veien til Vesllie i villreinjaktperioden.
- Det kommenteres at så lenge folk kjøres mellom Hjerkinn og Snøheim med skyttelbuss, har det ikke så stor betydning om Snøheim åpner tidligere i juni, og videre at det ikke er noe stort problem at Snøheim er åpen fram til midten av oktober. Så lenge det er mulig å overnatte på Reinheim også i oktober, vil det ikke ha så veldig stor effekt å stenge Snøheim ca. 1. oktober.

Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at området med teltforbud er et tiltak som vil kunne virke positivt med tanke på reduksjon av omfanget av fri ferdsel i sentrale villreinområder, mens forbudet

mot organisert ferdsel til fots i begge alternativer etter 19. august vil være en begrensning for organisert guiding i forbindelse med jakt.

Norges fjellstyresamband ønsker at tillatelser til reiselivsbaserte friluftslivsaktiviteter gis for flere år.

To hundekjørere etterlyser hva slags forskning og kunnskap forslaget om å begrense hundekjøring bygger på. De vurderer at påvirkningen fra hundekjøring er minimal og svært liten sammenlignet med påvirkningen fra tusener av fotturister og bussingen av disse inn til Snøheim. De påpeker også at aktiviteten fra hundespenn er liten sammenlignet med skigåing. For turspann som deres ligger en vanlig treningstur på rundt 3 mil, og ikke 8-9 mil. De viser til at det er svært få hundespenn som bruker området i dag, og at det med stor sannsynlighet aldri blir slik at fjellet invaderes av hundekjørere. Videre uttaler de at det er naturlig for de fleste hundekjørere å ta hensyn til villrein og annet dyreliv. Avslutningsvis mener de at kontrollregime med tilhørende ressursbruk og aktuelle straffereaksjoner bør være vurdert før en fastsetter nye forskrifter med begrensning på hundekjøring.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag framhever at nasjonalparken må forvaltes på en slik måte at villreinenes naturlige og tradisjonelle arealbruk kan fortsette. Forskning viser at ferdsel er en utfordring i forhold til villreinenes naturlige arealbruk. Særlig gjelder dette ferdselen til Snøheim langs Snøheimveien og til Reinheim i Stropelsjødalen. Fylkesmannen mener opprettholdelse av villreinenes naturlige arealbruk er av internasjonal betydning, og viktigere enn å opprettholde fri ferdsel til Snøheim og Reinheim, slik at om det blir konflikt mellom de to interessene, må ferdselen reguleres/tilpasses. Om dette grepet gjøres med eller uten veien til Snøheim er mindre viktig, idet villreinen ikke har problemer med å krysse denne så lenge ferdselen ikke blir for stor/hyppig.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter forslag til endring av regelverk slik at det ikke lenger skilles på kommersielle og ikke-kommersielle aktører, jf. § 3 pkt. 5.2 i nasjonalparkforskriften. Fylkesmannen støtter at kjøring med hundespenn reguleres uavhengig om det dreier seg om organisert ferdsel eller ikke. De støtter forslaget om at det er angitt direkte i ny forskrift at kjøring med hundespenn er tillatt i nærmere avgrensede områder i skytefeltet i en periode av året (f.o.m. 1. desember t.o.m. 31. mars). Og at kjøring med hundespenn på andre traseer eller til andre tider, herunder også områder i eksisterende nasjonalpark, krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag viser til at i § 3 punkt 5.3 i nasjonalparkforskriften så reguleres kun organisert bruk av hest. Slik det nå står er uorganisert bruk av hest tillatt etter andre lovverk, dvs. friluftsloven § 2 som sier at ride- og kløvhest kan brukes på veg eller sti i utmark og over alt i utmark på fjellet. De etterspør om dette er i orden og at det ikke er behov for å kunne regulere det ut over den generelle aktsomhet i punkt 5.1 og i naturmangfoldloven § 6. Bruk av hest til kløving og gjeting er generelt tillatt. Slik ordlyden er, er det uklart om organisert bruk av hest til kløving er tillatt eller ikke. Videre stiller de spørsmål om det i 2. avsnitt bør stå «organisert ridning» i stedet for «organisert bruk av hest». De har samme merknader om bruk av hest til høringsalternativet om Snøheimvegen biotopvernområde, jf. § 5 pkt. 2 og 5.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter forslag til endring av regelverk om telting i § 3 pkt. 5.4 i nasjonalparkforskriften slik at forvaltningsmyndigheten kan innføre teltforbud i nærmere avgrensede områder i forvaltningsplanen av hensyn til villrein.

Fylkesmannen er positiv til at Forsvaret er innstilt på å finne alternative områder for vintertrening. Det er ingen hjemmel for å regulere organisert ferdsel til fots og på ski i landskapsvernområdet, heller ikke organiserte øvelser så lenge de gjennomføres til fots eller på ski uten bruk av beltekjøretøy eller lignende. Øvelser med bruk av motorferdsel er imidlertid søknadspliktig. Dette er omtalt under kapittel 6.5.8.

Fylkesmannen registrerer at mange av høringsinstansene støtter ferdselsreguleringer i området, spesielt med hensyn til villreinen og med strenge reguleringer av øvrig ferdsel på Snøheimvegen utenom skyttelbussen jf. også oppsummering av uttalelser til vernealternativene under kapittel 6.1.1. Fylkesmannen tilrår ut fra dette og jf. kunnskapsgrunnlaget at det ikke åpnes for sykling på Snøheimvegen utover perioden 1. juni – 15. juli. Det er av samme grunn uaktuelt å legge til rette for at Gamle Snøheimvegen opparbeides som turvei for gående og syklende hele sommeren. Dette vil også kunne undergrave effekten av skyttelbussen. Samme periode gjelder for vegen inn til Vesllie, for å hindre barriereeffekt for villreinen. Flere høringsinstanser uttaler at villreinjegere må få bruke sykkel eller også el-sykkel under villreinjakta. Dette er vurdert og Fylkesmannen ser ikke at det er mulig å åpne for at villreinjegere kan bruke sykkel på Snøheimvegen, uten å åpne for at også andre kan sykle på vegen i samme periode. Fylkesmannen peker på at bruk av el-sykkel er definert som motorisert ferdsel i lov om motorferdsel i utmark og at det ennå ikke er åpnet for bruk av el-sykkel i verneområder, og viser videre til øvrige vurderinger rundt villreinjegernes behov for tilgang til området under kapittel 6.5.8. Fylkesmannen viser ellers til at bruk av vanlig sykkel vil være tillatt på Vålåsjøhøvegen gjennom hele sesongen.

Fylkesmannen var ikke kjent med at det også gjennomføres jaktprøver i områdene sør for Vålåsjøhø før etter høring. Fylkesmannen bekrefter at jaktprøvene, i likhet med aktiviteten Dovrefjell fuglehundklubb driver i dressurområdet ved Geitberget, kan foregå innenfor grensene til landskapsvernområdet uten søknad. Dette omfatter hele dressurtreningsfeltet til fuglehundklubben.

Fylkesmannen anbefaler i kapittel 6.6.8 at det med kjøring med hundespann menes kjøring med tre hunder eller mer. Fylkesmannen foreslår at følgende definisjon innarbeides i forvaltningsplan:

- *«En ferdselsform der en utøver enten står på ski bak tre eller flere hunder som er innspent i drag med pulk, eller bare med en strikk (snørekjøring), eller der tre eller flere hunder er spent i liner foran sleden og styres med kommando fra utøveren. Hundekjøring skiller seg fra vanlig tur med hund ved hastigheten som kan oppnås og derav også avstandene som kan tilbakelegges.»*

Dette vil medføre at det blir lettere å skille vanlige turer med hund fra hundekjøring. Fylkesmannen mener videre at det er god nok kunnskap om forstyrrelsespotensialet til å regulere kjøring med hundespann i området av hensyn til villrein og viser i den sammenheng både til konkrete erfaringer andre har hatt i felt og høringsuttalelser fra Dovre kommune, fjellstyrene m.fl. Fylkesmannen er enig med fjellstyrene i at tillatelser til slik kjøring i nasjonalparken bør begrenses til senest 20. april, eventuelt 3. påskedag dersom den faller seinere. Dette bør innarbeides i forvaltningsplan. I landskapsvernområdet er det gjennom verneforskriften åpnet for hundekjøring f.o.m. 1. februar t.o.m. 31. mai uten søknad (se avsnitt nedenfor). Fylkesmannen viser til at likebehandling er et viktig prinsipp i forvaltningen og tilrår ikke at lokal næring og sportsutøvelse med hundespann får noen fortrinn framfor andre hundekjørere. Fylkesmannen peker til slutt på at konsekvensutredningen for reiselivet ble utarbeidet på grunnlag av at hundekjøring skulle være totalforbudt i hele området, altså noe helt annet enn det nå er gitt rom for.

Fylkesmannen har i høringsforslaget ikke foreslått periode for båndtvang for hund utover båndtvangbestemmelsene i hundeloven (f.o.m. 1. april – t.o.m. 20. august). Kommunene har i henhold til hundeloven anledning til å vedta lokal forskrift om utvidet båndtvang, hvilket Dovre kommune har gjort.

Fylkesmannen mener uttalelsen fra Folldal Vekst, inkludert beregningen av de økonomiske konsekvensene verneforslaget vil få for reiselivsaktørene, bygger på feil premisser når det gjelder hva verneforslaget faktisk gir rom for. Noe av det samme gjelder uttalelsen fra Folldal kommune. Fylkesmannen har i møte med de to aktørene som har organiserte rideturer og de få aktørene som

har hatt turer med hundespann inn i området våren 2016, og gått grundig gjennom det omfanget de har hatt av turer og hvilke områder som brukes. Dette er oppsummert i kortform i utkast til forvaltningsplan som fulgte verneforslaget på høring. Det var videre presisert at bruken av området kunne ligge omtrent på dagens nivå, men at aktiviteten må styres unna de mest sårbare områdene. Vi viser for øvrig til tilråding om ytterligere forenklinger nedenfor. Fylkesmannen viser til slutt til at det både ble utarbeidet en statusrapport for reiselivet i området i 2014 og det er utarbeidet en konsekvensutredning av verneforslaget for reiselivet i 2015/2016, der reiselivet selv har vært involvert gjennom flere åpne møter og gitt muligheter for skriftlige innspill til rapportutkast.

Fylkesmannen bemerker at bestemmelsen i verneforskriftene om at forvaltningsmyndigheten kan legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper av hensyn til naturmiljø og kulturminner bare dreier seg om merkede stier ment for turgåere. Dette berører ikke dyretråkk.

Fylkesmannen har gjort flere grep for å forenkle foreslåtte ferdselsreguleringer etter høring. Målet om slik forenkling har også vært grunnlag for de valg av verneformer og grenser som Fylkesmannen tilrår jf. kapittel 6.4.

For det første ser Fylkesmannen at detaljene knyttet til et bruksområde ble for komplisert og vanskelig å forstå og mener at det er bedre å reddyke verneformene nasjonalpark og landskapsvern også med hensyn til regulering av ferdsel i området jf. innspill fra blant annet Dovre kommune. Biotopvernområdet utgår og henvisningen til «områder avsatt på vernekartet» i nasjonalparkforskriften tas også ut. Videre har Fylkesmannen vurdert det slik at flere datoer i verneforskriftene kan tas ut og at definisjonen av hundekjøring bør justeres. Det kom inn flere forslag i forbindelse med høring av ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og Fylkesmannen vil også imøtekomme flere høringsinstanser som foreslår å flytte perioden der kjøring med hundespann skal være tillatt i landskapsvernområdet uten søknad, til lenger ut på våren.

Fylkesmannen tilrår:

Landskapsvernområdet fra vernealternativ 2 utvides med et større område mot Vålåsjøhøe i ytterkant av foreslåtte verneområder (jf. kapittel 6.4). I dette landskapsvernområdet er følgende tillatt uten søknad:

- All uorganisert ferdsel til fots og på ski som skjer varsomt og tar hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner (jf. allemannsretten).
- Bruk av hest til kløving og gjeting.
- Organisert ferdsel til fots og på ski (herunder moskusguiding, fotosafarier, jakthundtrening og hundepøver).
- Organisert bruk av hest.
- Kjøring med hundespann i perioden f.o.m. 1. februar – t.o.m. 31. mai.
- Sykling på Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie i perioden f.o.m. 1. juni – t.o.m. 15. juli.
- Sykling på Vålåsjøhøvegen.

I landskapsvernområdet krever følgende særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad:

- Kjøring med hundespann før 1. februar. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan.
- Andre ferdselsformer (som ikke skjer til fots eller på ski), dersom ferdselen kan skade naturmiljøet. Forvaltningsplanen skal avklare hvilke ferdselsformer som krever tillatelse.

Den indre delen av området vernes som nasjonalpark, noe som gir et sterkere hjemmelsgrunnlag for å regulere ferdsel av hensyn til villreinen, annet dyreliv og andre verneverdier. I nasjonalparken er følgende tillatt uten søknad:

- All uorganisert ferdsel til fots og på ski som skjer varsomt og tar hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner (jf. allemannsretten).

- Bruk av hest til kløving og gjeting.
- Sykling på Snøheimvegen i perioden f.o.m. 1. juni – t.o.m. 15. juli.

I nasjonalparken krever følgende særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad:

- Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet (herunder moskusguiding, fotosafarier, jakthundtrening og hundepøver), eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet. Forvaltningsplanen skal avklare hva slags ferdsel som krever tillatelse.
- Organisert bruk av hest. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan.
- Kjøring med hundespann. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan.

Gjennom dette får forvaltningsmyndigheten både mulighet til å styre og få oversikt over den organiserte ferdselen, samt kjøring med hundespann, i den indre delen av foreslåtte verneområder. Noe av nasjonalparken fra vernealternativ 1 beholdes nærmere området rundt Vesllie, fordi dette området er viktig for villreinsens videre trekk videre inn i Grisungdalen og mot Vålåsjøhø (jf. kapittel 6.4).

Søknadsprosessen vil være en god arena for dialog mellom forvaltningsmyndigheten og aktørene som driver med organisert ferdsel og/eller hundekjøring i området (slik praksis blant annet har vært knyttet til moskusguiding i eksisterende nasjonalpark). Fylkesmannen viser i den forbindelse særlig til høringsuttalelsen fra Furuhaugli turisthytter, samt også andre, og understreker at det fra vernemyndighetens side er ønskelig at flest mulig av de besøkende velger organiserte turer, framfor at folk går på egenhånd og bidrar til mer spredt ferdsel i området. Det er også ønskelig å ha krav som sikrer at guider som får tillatelse har god nok kunnskap om området og slik at de også kan formidle hvilke hensyn man må ta til dyreliv og annen natur i området. I vurderingen av søknadene må forvaltningsmyndigheten ta hensyn til samlet belastning og sårbare områder. Det vil etter Fylkesmannens syn være rom for både guidede topturer på Snøhetta for de aktørene som driver med det (ved bruk av skyttelbussen fram til Snøheim), og for Dombås fjellskole å beholde villreinjakt som en del av tilbudet.

Når det gjelder bruk av hest, sier ferdselsbestemmelsene at «bruk av hest til kløving og gjeting er tillatt». Organisert bruk av hest, herunder også organisert bruk av hest til kløving og gjeting, er tillatt i hele landskapsvernområdet. Organisert bruk av hest i nasjonalparken er søknadspliktig. Dette må gjelde all organisert bruk av hest, også organisert bruk av hest til kløving og gjeting.

Det må i henhold til bestemmelsene i verneforskriftene utarbeides nærmere retningslinjer for blant annet hvilke områder som bør skjermes til hvilke perioder av året i forvaltningsplanen. Dette må skje i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell, der en også må innarbeide retningslinjer for forvaltning av nye verneområder med utgangspunkt i utkast til forvaltningsplan som fulgte verneforslaget på høring. I utkastet til forvaltningsplan har Fylkesmannen lagt til grunn at omfanget av organisert bruk av hest vil kunne videreføres i dag, men styres utenom de mest sårbare områdene, herunder viktige trekkområder når villreinen kommer nordfra og skal inn i området.

Ved revisjon av forvaltningsplanen og innarbeiding av nye verneområder, bør forvaltningsmyndigheten vurdere grep som kan og bør gjøres i Stropsljødalen sett i sammenheng med aktuelle grep i foreslåtte verneområder. Det kan i den forbindelse være naturlig at næringslivet, kommunene og verneområdeforvaltningen sammen ser samlet på hvordan reiselivet kan bruke områdene rundt Dovrefjellplatået (også Knutshø og Rondane) slik Dovre kommune ønsker. Det må i den forbindelse også være viktig mål å ivareta villreinsens trekk sørøst for / framfor Kolla. Blant annet bør moskusguiding og gjennomføring av de tradisjonelle hundepøvene i området vurderes nærmere. Fylkesmannen mener det kan være aktuelt å trekke denne aktiviteten noe lenger unna Kolla, både i Stropsljødalen og opp mot Kollfoten fra sør. Det bør videre gjøres en grundig

gjennomgang av moskusturismen totalt sett og aktuelle tiltak for å redusere negative konsekvenser, herunder også tiltak for å styre den uorganiserte ferdselen utenom viktige villreinområder slik moskusstien lengst fram i Stropplsjødalen er et forsøk på.

Oppdal kommune sitt ønske om at bruk av verneområdet til «topptrim» og skoleturer må unntas søknadsplikt besvares under kapittel 6.6.8.

Fylkesmannen vil til slutt bemerke at det kunne vært spennende om Dovrefjell kunne blitt et pilotområde for sertifisering av guider/guidefirma med obligatorisk kursoppmøte og rapportering fra turer, slik Furuhaugli m.fl. foreslår i sin uttalelse og jf. konsekvensutredningen som er gjennomført for reiselivet.

6.5.8 Motorferdsel

Forsvarsbygg viser til at Forsvaret har i verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ferdselsrett til Forsvarets anlegg på Snøhetta, gjennom hjemmel til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy, og at denne retten videreføres i forslaget til utvidet nasjonalpark. Forsvarsbygg påpeker at Forsvaret i forbindelse med tilgangen til anlegget på Snøhetta fremdeles vil ha behov for transport til Snøheim (på Snøheimvegen) også i barmarksesongen, blant annet for frakt av materialer og utstyr, og anmoder om at Forsvaret gis nødvendig unntak fra motorferdselsrestriksjoner for dette formålet.

Forsvarsbygg tar oppfordringen om å finne alternative områder for vintertrening til følge (jf. også kapittel 6.5.7).

Forsvarsbygg viser til at verneforslaget innebærer forbud mot lavflyging av hensyn til villreinen i Snøhetta, samt sårbare fuglearter og annet sårbart dyreliv. Forsvarsbygg peker på at en bred korridor langs E6 og toglinjen Dombås – Fokstua – Hjerkinnskytefelt – Dovre – Oppdal er meget viktig for transittering for Forsvarets fly og helikoptre mellom Østlandet og Trøndelag og skriver at det derfor ikke må innføres restriksjoner på lavflyging i denne korridoren. Videre bruker Luftforsvaret det middels høye luftrommet over Hjerkinnskytefelt – Dovrefjell – Sunndalsfjella – Rondane som et av de viktigste treningsområder i Sør-Norge for jagerfly, fordi man her kan operere mellom de hyppigst brukte traséer for passasjerfly. Forsvaret viser videre til det interdepartementale arbeidet for å vurdere forholdet mellom verneområder og lavflyging, Luftforsvarets egne generelle restriksjoner som følge av dette, samt unntak fra forbudet mot lavflyging ved vern av nasjonalparker etter 2008. På denne bakgrunnen opprettholder Forsvarsbygg kravet om unntak fra motorferdselsforbudet for Forsvarets nødvendige lavflyging i de tidsrom som ikke er sårbare for villrein og andre verneverdier.

Luftfartstilsynet gjør oppmerksom på at verneforslaget vil kunne ha betydning for luftsport- og småflyoperasjoner i området, hvor det flyes etter visuelle flygeregler (minstehøyden utenfor tettbygd strøk er 150 meter), og ber Fylkesmannen vurdere behovet for høydebegrensningen nærmere ut fra formålet med verneforslaget og mengden av og hensynet til visuelle flyoperasjoner over området. Luftfartstilsynet viser videre til at Norges luftsportforbund og konsesjonshaverne for Lesja lufthavn, Bjorli og Oppdal flyplass, Fagerhaug vil ha nærmere kunnskap om omfanget av og interessen for denne typen trafikk i det foreslåtte verneområdet.

Bane NOR viser til at de som infrastrukturforvalter har behov for å gjennomføre faste arbeider langs sporet når hensynet til togframføringen eller sikkerhet for jernbanen tilsier det, f.eks. vegetasjonsfjerning eller snørydding. I tillegg må de ha kjøreadkomst til jernbanen i forbindelse med inspeksjoner og ved akutte situasjoner som dyrepåkørsler og utbedringer av feil på infrastrukturen. Deres erfaring viser at det kan oppstå andre akutte behov for tiltak, også av forebyggende karakter.

Jernbanedirektoratet foreslår å utvide teksten i verneforskrift for Hjerkinnskytefelt § 3 pkt. 6.2 c) slik at ny tekst i pkt 6.2 c) blir (ny tekst understreket): «*drift av jernbanen, hogst og rydding i sideterreng og motorferdsel sideanlegg, samt motorferdsel som er nødvendig for gjennomføring av tiltak tillatt gjennom pkt 1.2 i).*» Videre foreslår direktoratet å inkludere søk etter og uttransport av skadet vilt i teksten. Ny tekst i pkt 6.2 e) blir da (ny tekst understreket): «*motorferdsel for søk etter og uttransport av syke/skadde bufe og vilt i medhold av lov om dyrevelferd. ...*»

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre mener det må være en åpning for uttransport av syke/skadde dyr og mulighet for motorisert ferdsel ved funn av beitedyr etter 1. oktober for å ivareta dyrevelferden. Fjellstyrene peker også konkret på at det må være adgang til å bruke Snøheimvegen i forbindelse med beitebruk i området. Når det gjelder Vålåsjøhøvegen mener begge fjellstyrene at bruken bør reguleres gjennom egne vedtekter i et eventuelt veglag. Lesja kommune mener også at det må være åpning for akutt kjøring for beitenæringen etter første helg i oktober, ved f.eks. funn av dyr, og for såret og skadde dyr.

Jora beitelag mener det bør være en åpning for motorferdsel ved utøvelse av beitebruk, også etter første helg i oktober. Normalt vil kjøring etter denne helga være unødvendig. Men dersom det skulle dukke opp akutte tilfeller av beitedyr som er på avveie, og føreforholdene tilsier det, bør det være rom for å kunne kjøre, mener beitelaget. At reinen har blitt mer fraværende i området de senere år trolig skyldes trolig økt ferdsel til fots i området som følge av at Snøheim ble etablert, og ikke motorferdsel, ifølge beitelaget. Beitelaget mener også at bestemmelser knyttet til antall turer med motorisert ferdsel for hytteeiere bør tas ut.

Dovre kommune viser til at motorferdselsrammen for beitenæringen er 1. juni til første helg i oktober, samt at det legges opp til flerårige tillatelser, og mener det er tilstrekkelig. Kommunen forutsetter da at det må være hjemmel til å kunne kjøre inn på kort varsel dersom det blir funnet dyr i høgfjellet etter den 1. oktober, som det haster med å få ned, fordi værforholdene og dyrenes trekk kan gjøre det vanskelig å finne de igjen.

Faglagene i Oppland, Dovre og Lesja mener at datoene knyttet til bruk av veiene i forskriftene skal inn i forvaltningsplan. De påpeker at slike datoer er lite ønskelige fordi det er usikkert når beitebrukerne i området er ferdig med sanking og at det kan bli igjen enkelte dyr som må hentes ut seinere. Faglagene ønsker videre at bestemmelsen som hjemler motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe i alle verneforskriftene også skal kunne omfatte «*transport av tilsynspersonell og utkjøring av sakna dyr*». Under § 3 punkt 6.3 i nasjonalparkforskriften ønsker de å legge til en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til «*nødvendig motorferdsel ved tilsyn av beitedyr*». I landskapsvernforskriften ønsker de at bestemmelsen om «*motorferdsel på Vålåsjøvegen og vegen til Vesllie i forbindelse med beitebruk og tilsyn i regi av beitelag*» (6.3 bokstav b) flyttes opp fra punkt 6.3 til punkt 6.2 slik at dette ikke blir søknadspliktig. Videre mener faglagene at dato ikke bør settes i § 3 punkt 6.3 bokstav d: «*motorferdsel f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. august på Vålåsjøhøvegen for transport av ved, varer og utstyr, materiell til byggearbeid og vedlikehold av buer*», fordi mange som har buer også har tilsyn av beitedyr.

Norges fjellstyresamband ønsker at det åpnes for flerårige tillatelser der forskriftene gir dispensasjonsadgang til motorisert transport av bl.a. saltstein, vedlikehold av gjerder (også på barmark), gjeterbuer etc. De ønsker også en åpning i forskriftene for uttransport av syke/skadde dyr og anledning til motorisert ferdsel ved funn av beitedyr etter 1. oktober for å ivareta dyrevelferd.

Grisungen sameie mener at bestemmelsen i § 3 punkt 6.3 bokstav d (vernealternativ 2) må åpne for motorferdsel på Vålåsjøhøvegen til buene ved Grisungen i samme tidsperiode som tillatt kjøring i forbindelse med drift av Snøheim turisthytte, dvs. f.o.m. 1. juni t.o.m. første helg i oktober, men med

unntak av reinsjakta (dvs. unntatt perioden f.o.m. 20. august t.o.m. 22. september). (Se også mer om dette fra sameiet under kap. 6.1.2 over.) Sameiet mener videre at antall tillatte turer for transport av ved, varer og utstyr til hytter og buer i Grisungen må økes fra foreslåtte to, og viser at dette også vil avlaste en del av trafikken fra Gardsenden og Nysetra. Lesja kommune mener at grunneierne i Grisungen sameie gis samme tilgang på bruk av veiene som beitelaget.

Dombås fjellskole har turer som går hhv. fra Snøheim til Snøhetta og gjennom Stropsljødalen ned mot Grønbakken/Kongsvold og påpeker at de fortsatt vil være avhengig av å få kjøre med egen buss bak skyttelbussen for å holde kostnadene nede. Leirskolen viser til at de tidligere hadde mulighet til å gå av ved dagens nasjonalparkgrense. Leirskolen ønsker å få lov til dette igjen for å korte ned turen og få bedre tid til å rekke henting av Lesja bilruter fra Grønbakken.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre etterlyser hjemmel for at forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til uttransport av felt elg og hjort med beltegående kjøretøy etter søknad, og viser til at dette ikke er nevnt i utkast til forvaltningsplan.

Dovre fjellstyre mener det vises liten forståelse til forvaltningen av villreinstammen og ivaretagelse av tilgangen til villreinjakt. Både Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre foreslår at villreinjegere må kunne kjøre inn til en parkeringsplass som bør opprettes for jegere ved Svånålægeret i reinsjakta, med kjøring/parkering før kl. 07.00 om morgenen og etter klokka 19.00 om kvelden. Dette mener fjellstyrene vil kunne gi en bedre spredning av jegerne som i dag er konsentrert ved Gardsenden/Nysetra. Furuhaugli turisthytter AS foreslår at jegere får bruke el-sykkel (se under 6.5.7), men støtter ellers regelverket for transport under jaktperioden slik det er foreslått og fungerer i dag.

DNT Oslo og omegn stiller først spørsmål om åpningstider for Snøheim hører hjemme i høringen for skytefeltet siden hytta ligger i nasjonalparken, men kommenterer at når det først er gitt tillatelse til å gjenåpne Snøheim, er det unødvendig at det skal «forhandles» om åpningstider slik det legges opp til og viser til at det er relativt liten trafikk i ytterkanten av sesongene og at ferdselen betyr lite for villreinen. De mener videre at det er lite hensiktsmessig å avgrense sesongene til første hele helg i oktober uavhengig av ukenummer fordi det slår varierende ut i forhold til den første høstferieuka (uke 40). Snøheim har hatt åpent til og med uke 40 fra gjenåpningen i 2012, men har fått mange henvendelser om å holde åpent ut uke 41 fordi skolene i Sør-Trøndelag oftest har hatt høstferie da. Dette kan være litt krevende rent praktisk fordi det kan komme snø, men DNT ber om at det gis anledning til å holde åpent ut uke 41. Siden det er vanskelig framkommelighet i fjellet snøsmelting og få som har ferie tidlig i juni, påpeker de at det blir et svekket tilbud hvis de må «bytte» åpningstid fra oktober til juni, og det vil innebære større kostnader til brøyting. DNT viser også til brev av 3. mai 2005 fra Miljøverndepartementet da DNT overtok Snøheim, der det står «*Framtidig driftskonsept for Snøheim skal legge til grunn at den kun blir sommerdrift Spørsmålet om utvidet åpningstid skal senere vurderes i lys av erfaringene med og kunnskapen om villreinens bruk av området omkring Snøheim, særlig innenfor det nåværende skytefeltet ...*», men at det ikke ble angitt når denne vurderingen skal utføres. DNT skriver at vil ta opp dette med departementet.

DNT Oslo og omegn påpeker at det i bestemmelsen som åpner for motorferdsel for vedlikehold og tilsyn med Snøheimvegen også må åpnes for å gi tillatelse til brøyting av veggen og at slik brøyting stort sett er knyttet til å sikre veggen i snøsmeltinga. Behovet for dette vil variere fra år til år, men dersom DNT skal åpne Snøheim 1. juni påpeker de at en må regne med å brøyte relativt ofte.

Statskog har ingen kommentarer til åpningstid for Snøheim utover at det er viktig at Snøheim er stengt i den perioden av året området er viktig for villrein.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre stiller spørsmål til om tidligere åpningstider for Snøheim vil ivareta hensynet til annet dyreliv i området og peker på at det hekker for eksempel havelle i Stridåtjønna samt at rovfugl i området som er vare på ferdsel.

Snøhetta villreinutvalg mener at åpningstida for Snøheim må minimeres, med åpningstid tidligst fra og med uke 25 til og med første helg i oktober, fordi det er sannsynlig at villreinen i nær framtid vil ta i bruk områdene fra Stroplesjødalen og hele tidligere Hjerkinnskytefelt som kalvingsområde. Kalvingsperioden er mellom 17. mai og 1. juni. I denne perioden og noen uker videre er kalvene svært sårbare. Villreinutvalget mener videre at trafikk til og fra Snøheim alltid skal følge skyttelbuss og at all biltrafikk må minimeres.

Dovre kommune mener at det ikke er nødvendig med endringer i Snøheims åpningstider og at turistrytta fortsatt bør kunne ha åpent i høstferien som i dag.

Furuhaugli turistrytter AS mener åpningstida for Snøheim bør følge busstider, og at bruk av bil reduseres til et minimum. Samlasting av varetransport bør forbedres fra dagens situasjon.

Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund mener det er viktig å videreføre begrensede åpningstider (f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober) for Snøheim av hensyn til villreinen.

Statskog støtter forslaget om at tilsynsturer som krever motorferdsel til Snøheim og Reinheim bør kunne samordnes og ev. foretas på samme tur.

DNT Oslo og omegn mener foreslått bestemmelse om motorferdsel i forbindelse med drift av andre turistrytter er for detaljert og at denne type detaljering bør overlates til forvaltningsplanen. DNT mener at så detaljerte bestemmelser lett fører til effekter en ikke ser for seg og viser til at klimakravene f.eks. kan endres slik at bruk av helikopter og snøskuter må vurderes annerledes enn i dag. De peker også konkret på at det har vært bart på vegen fra Hjerkinnskytefelt og noen kilometer innover de siste vintrene og at det derfor bør være anledning til å bruke vegen når den er bar og så gå / gå på ski / kjøre snøskuter videre til Reinheim eller Åmotdalshytta.

Dovre fjellstyre og Lesja fjellstyre peker på at behovet er lite, men at det fortsatt må være mulig å bruke kjøresporet opp til Einøvlingsdammen ved uttransport av syke/skadde beitedyr og tilsyn med fjellstyrets bu ved Einøvlingsvatnet.

A/S Eidefoss forutsetter at verneforskriftene har unntak for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall og reparasjon av strømforsyningsanlegg, også for kraftlinja fra Hjerkinnskytefelt mot Kongsvoll fjellstue. Eidefoss påpeker at denne linja går delvis på andre siden av elva i forhold til E6, og at de er avhengig av å bruke veiene fra Hjerkinnskytefelt som går på rett side av elva ved nettfel samt til drift og vedlikehold.

Norges fjellstyresamband opplyser at forvaltningsmyndigheten i dag krever at fjellstyrene skal omsøke transport av utstyr til åpne buer. Siden dette inngår som en del av oppsynets tilsynsoppgaver, ønsker Norges fjellstyresamband at dette unntas søknadsplikt. De viser videre til at oppgaven til fjellstyret må kunne kombineres på samme tur. F. eks. må opplæring i kjøring av snøscooter, frakt av ved og annet materiale til fjellstyrehytter mm. kunne skje på samme tur som det utøves oppsyns- og tilsynsoppgaver.

Når det gjelder fjellstyrets motorferdsel viser Fylkesmannen til at motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten, er direkte tillatt jf. § 3 pkt. 6.2 a). Øvingskjøring er ikke omfattet av dette. I

følge lovkommentar til § 36 i fjellova har oppsynstjenesten etter fjellova rett til motorferdsel med hjemmel i motorferdselloven § 4 bokstav a. Fylkesmannens vurdering er ut fra dette at fjellstjenesten også etter verneforskriften har direkte hjemmel til motorferdsel i forbindelse med oppsyn, jf. § 3 pkt. 6.2a, mens de må søke om tillatelse til motorferdsel i forbindelse med frakt av ved, varer og utstyr mv. til fjellstyrets hytter og buer, i forbindelse med fiskekultivering og lignende. Ved motoriserte ferdselsoppdrag hvor de kombinerer oppsynsvirksomhet med annen virksomhet er Fylkesmannens vurdering at fjellstyret må søke om tillatelse til motorisert ferdsel til øvrige aktiviteter der det medfører ekstra motorferdsel.

NVE ber om at det i verneplanen åpnes for en mulighet til bruk av motorkjøretøy tur-retur målestasjon 109.21 Driva v/Svåni inntil tre ganger pr. år, fortrinnsvis som direktehjemmel. (Se også ønske om å beholde Lille Ringveg fra Snøheimvegen fram til denne målestasjonen under kap. 6.1.6).

Fylkesmannen viser til at Forsvaret har unntak fra det generelle motorferdselsforbudet gjennom følgende bestemmelse i nasjonalparkforskriften § 3 pkt. 6.2 c) og landskapsverneforskriften § 3 pkt. 6.2 f): «... er ikke til hinder for motorferdsel for nødvendig transport til og fra Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.» Dette vil også omfatte motorferdsel på Snøheimvegen i barmarksesongen. Fylkesmannen ser imidlertid at det er behov for å presisere at bestemmelsen også hjemler nødvendig transport av materialer og utstyr til anlegget ved Snøheim ved følgende tillegg (ny tekst understreket): «... for nødvendig transport til og fra Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta og Forsvarets anlegg ved Snøheim etter nærmere retningslinjer ...». Fylkesmannen viser videre til at det er et tilsvarende unntak fra det generelle motorferdselsforbudet for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på strømkabelen til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta (§ 3 pkt. 6.2 d) i begge verneforskriftene). Videre ser Fylkesmannen at Forsvarsbygg kan ha et begrenset behov for motorferdsel også etter 2020, for å følge opp visse forhold fra Hjerkinns PRO i etterkant, blant annet forurensningstillatelsen omtalt under kapittel 6.1.6 og jf. brev av 13. juni 2017 fra Forsvarsbygg (annen tilbakemelding ang. Snøheimvegen). Fylkesmannen tilrår derfor presiseringer slik at bestemmelsene om naturrestaurering og opprydding i det tidligere skytefeltet også omfatter «tilhørende oppfølging».

Fylkesmannen peker på at motorferdsel i forbindelse med Forsvarets øvingsvirksomhet krever tillatelse etter søknad og at det er en generell målsetting at slike øvelser skal legges utenom verneområder. Fylkesmannen er derfor positiv til at Forsvaret er innstilt på å finne alternative områder for vintertrening. Fylkesmannen har før høring likevel gitt signaler om at det fortsatt kan være en åpning for Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKE) på Dombås sin begrensede bruk av området til egne vinterøvelser. Fylkesmannen har imidlertid oppfordret HVSKE om å vurdere alternative områder også for sin egen øvingsvirksomhet, som f.eks. fjellområdet øst for Slådalsvegen, som både ligger utenfor verneområdene og er langt mindre konfliktfylt i forhold til villrein.

Fylkesmannen viser til at den aller viktigste perioden villreinen ikke bør forstyrres er kalvingsperioden (i Snøhetta villreinområde ca. 17. mai +/- ca. ti dager) og i tida rett før og rett etter denne. I tida før går simlene kalvtunge og det er risiko for at de kaster kalven ved for store forstyrrelser. I tida etter er flokkene nokså sårbare. Fostringsflokkene vil forflytte seg til kalvingsområdene lenger inn i området i god tid før kalving, slik at det er mindre grunnlag for lavflygingsforbud i ytterkant av tilrådde verneområder. Fylkesmannen mener det derfor kan gis et generelt unntak for Forsvarets nødvendige lavflyging i Hjerkinns landskapsvernområde. Når det gjelder Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, kan det ut fra villreinfaglige hensyn begrunnes at det er nødvendig å forby lavflygingsaktiviteter i perioden fra 1. mars til 1. juli. Fylkesmannen tilrår derfor å ta inn følgende direkte hjemmel for lavflyging utenom denne perioden i nasjonalparkforskriften § 3 pkt. 6.2: «*Forsvarets nødvendige lavflyging i perioden f.o.m. 1. juli t.o.m. 1. mars*».

Fylkesmannen viser til at spørsmålet om lavflyging i forbindelse med vern etter naturmangfoldloven er drøftet på departementsnivå der det er gitt en åpning for Forsvarets nødvendige lavflyging. Det generelle motorferdselsforbudet, herunder også i lufta under 300 meter fra bakken, har grunnlag i en generell målsetting at det skal være minst mulig motorferdsel i verneområder av hensyn til både sårbart dyreliv og friluftslivet. I dette området er belastningen fra Forsvarets nødvendige lavflyging allerede stor og det er viktig å unngå annen lavflyging. Fylkesmannen peker på at dette hensynet er spesielt for foreslåtte verneområder da vi her har en av de siste restene av den ville europeiske fjellreinen vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunnen at det ikke gis åpning for annen lavflyging i området.

Fylkesmannen viser til at datoer i bestemmelsene om kjøring på vegene i forbindelse med beitebruk ble fjernet før høring, noe som imøtekommer behovet begge fjellstyrer, kommunene, beitelaget, faglagene og fjellstyresambandet tar opp i sine høringsuttalelser. Slik kjøring kan ikke unntas for søknadsplikt da det er viktig at forvaltningsmyndigheten har oversikt over og kontroll med kjøringen gjennom søknadsprosessen og kan sette vilkår om rapportering i etterkant. Slike tillatelser vil bli gitt for flere år av gangen, etter søknad fra beitelaget. Fylkesmannen understreker at bruken av både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie må reguleres gjennom verneforskriftene. Fylkesmannen peker videre på at forskriftene i tillegg har standardbestemmelsen om at det generelle motorferdselsforbudet ikke er til hinder for motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd (kjøretøy som benyttes ved slike tilfeller skal være skånsomt mot markoverflaten og det skal også gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring). Det er imidlertid uaktuelt å åpne for ren transport av tilsynspersonell i utmark, noe som heller ikke vil være i tråd med lov om motorferdsel i utmark som fremdeles vil gjelde parallelt med verneforskriftene. Fylkesmannen viser også i denne sammenhengen til at to småbruk i Folldal har begrenset beiterett i Hjerkinns utmåling, samt også Hjerkinns fjellstue. Det ene bruket er nedlagt og Hjerkinns fjellstue har sine sauer på beite annet sted. Rettighetshaveren på det andre småbruket i Folldal har sauene sine på beite i Kvitdalen. Det hender imidlertid at noen av sauene trekker over E6 og inn i foreslåtte verneområder, og at vedkommende har behov for å hente dem der. Fylkesmannen tilrår derfor også følgende tillegg i bestemmelsen under § 3 pkt. 6.3 om motorferdsel på Snøheimvegen i forbindelse med beitebruk (ny tekst understreket): «nødvendig motorferdsel på Snøheimvegen i forbindelse med beitebruk i regi av beitelag og andre med særskilt beiterett».

Når det gjelder annen kjøring på Vålåsjøhøvegen vil Fylkesmannen peke på at det i utgangspunktet er i strid med både hensynet til villreinen og andre verneverdier at vegen beholdes jf. også entydige faglige anbefalinger i kunnskapsgrunnlaget for verneplanen. Vegen beholdes for å legge til rette for fortsatt beitebruk i området. Transport av ved varer og utstyr til hyttene og buene i Grisungen kunne vært løst på en like god måte gjennom tillatelser til bruk av snøskuter vinterstid. Når Fylkesmannen nå tilrår at Vålåsjøhøvegen beholdes, er det like viktig å begrense ferdsele på denne vegstrekningen som på Snøheimvegen. Fylkesmannen tilrår derfor at tillatelse til kjøring på vegen for transport av ved varer og utstyr til hytter/buer i Grisungen begrenses til to turer tur/retur Hjerkinns – Grisungen for medlemmer i Grisungen sameie og andre bueiere. Det skal likevel kunne gis et større antall turer ved behov for transport av materialer o.l. i forbindelse med vedlikehold eller godkjente byggetiltak, etter spesifisert søknad i den forbindelse. Dette bør innarbeides som retningslinjer i forvaltningsplanen. Fylkesmannen vil imidlertid imøtekomme ønsket fra Grisungen sameie og andre når det gjelder tidsrommet transporten kan gjennomføres, og åpner for at dette kan skje fram t.o.m. 10. oktober. Fylkesmannen peker på at en slik regulering er i tråd med dagens praksis jf. også avtalen om sivil bruk av veger i tidligere Hjerkinnskytefelt mellom Forsvarsbygg, Statskog, Lesja og Dovre fjellstyrer, Jora beitelag og Grisungen sameie som har vært gjeldende fra 5. juli 2013.

Fylkesmannen peker på at det er spesielle hensyn som ligger bak praksisen om at Dombås fjellskole, som eneste aktør, har fått spesiell tillatelse til å kjøre egen buss bak skyttelbussen. Dombås fjellskole er en leirskole som over lang tid har hatt tradisjon for å ta med elever inn i dette området, herunder

for gjennomføring av toppturer på Snøhetta og turer for å se moskus. De har ikke økonomisk grunnlag for å først kjøre egen buss til Hjerkinnskytefelt og deretter betale billetter for alle elevene på skyttelbussen. Det dreier seg om begrenset antall turer der deres buss kjører rett bak skyttelbussen både inn til Snøheim og på returen til Hjerkinnskytefelt (hhv. fire turer tur/retur i 2014 og 2015 og tre turer tur/retur i 2016, i august og september). Det er imidlertid ikke ønskelig å ta inn en hjemmel i verneforskriftene som kan uthule bestemmelsene rundt bruk av skyttelbuss på Snøheimvegen. Fylkesmannen tilrår derfor at Dombås fjellskole får dispensasjon etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i § 4, jf. naturmangfoldloven § 48, så lenge fjellskolen eksisterer og har denne typen aktiviteter, men at denne praksisen må opphøre dersom flere andre aktører dukker opp og krever det samme. Det må settes vilkår om at bussen kjører rett bak skyttelbussen helt fram til Snøheim turisthytte og også rett bak skyttelbussen ut igjen. Det er av hensyn til villreintrekket over Snøheimvegen uaktuelt å åpne opp for at fjellskolens buss får stoppe ved dagens nasjonalparkgrense for at de kan gå av bussen der.

Fylkesmannen viser til at verneforskriftene har hjemmel for uttransport av felt elg og hjort etter søknad slik fjellstyrene etterlyser, selv om dette ikke ble nevnt i utkast til forvaltningsplan.

Fylkesmannen har grundig vurdert forslagene som går på å lette tilgangen til området for villreinjegere, herunder både bruk av sykkel, el-sykkel og egne biler. Fylkesmannen ser utfordringene som er knyttet til avgangstidene for skyttelbussen og at det er et ønske for mange villreinjegere å komme inn i området tidligere om morgenen og ut seinere på kvelden. Fylkesmannen viser til kunnskapsgrunnlaget og mener det er uaktuelt å åpne for at villreinjegere kan kjøre med egne biler slik fjellstyrene foreslår, fordi dette vil bidra til å utvanne skyttelbussregimet og øke barriereeffekten av Snøheimvegen. Fylkesmannen ser også praktiske utfordringer ved det foreslåtte opplegget som fjellstyrene skisserer, blant annet hvis villreinjegere som har kjørt bil inn før 07.00 får et dyr tidlig på dagen og må vente til etter kl. 19.00 med å kjøre ut igjen. Fylkesmannen peker på skyttelbussregimet allerede i dag er tilpasset villreinjegere ved at det under villreinjakta er lagt inn to ekstra stopp langs Snøheimvegen, ett ved Haukberget og ett ved Svånålægeret, for å sette av / slippe på villreinjegere. Fylkesmannen anbefaler at det i tillegg åpnes for at bussen på siste avgang fra Snøheim kan stoppe og slippe på villreinjegere som står langs hele Snøheimvegen. Dette vil medføre at villreinjegere slipper å bruke tid på å gå langs vegen til en av de to faste stoppene for å rekke siste buss hjem. Fylkesmannen mener dette vil imøtekomme et behov hos villreinjegere. I tillegg mener Fylkesmannen at det kan vurderes nærmere om det er aktuelt å sette opp en tidligere avgang for skyttelbussen under villreinjakta, dersom villreinjegere/fjellstyrene/villreinutvalget er villige til å bære de ekstra kostnadene ved dette.

Fylkesmannen peker på at åpningstiden for Snøheim turisthytte har betydning for verneforslaget fordi det har betydning for motorferdselen på Snøheimvegen i den forbindelse og for ferdsel i området forøvrig. Når denne vegen ifølge kunnskapsgrunnlaget har en tydelig barriereeffekt på villreintrekket i området er det naturlig at også åpningstida for Snøheim reguleres gjennom bestemmelsene om motorferdsel. Jf. dette kunnskapsgrunnlaget har området en særlig viktig funksjon som trekkområde fra seinsommeren og utover høsten og som vinterbeite for villreinstammen i Snøhetta øst. Vinterbeitet er videre minimumsfaktoren for denne villreinstammen. Det er derfor uaktuelt at Snøheim er åpen vinterstid. Ut fra hva Snøhetta villreinutvalg skriver om forflytning av kalvingsområdene, bør Snøheim åpne senere enn 1. juni som foreslått til høring. Også av hensyn til yngleperioden for annet dyreliv vil det, som fjellstyrene peker på, være ønskelig å unngå så tidlig åpning som 1. juni. Når DNT Oslo og omegn selv ønsker å beholde åpningstid i oktober framfor å få åpningstid i juni, tilrår Fylkesmannen å gå tilbake til at Snøheim kan åpnes for sesongen først siste hele helg i juni, noe som har vært praksis fra Snøheim gjenåpnet i 2012. Avslutning av sesongen har siden gjenåpningen vært knyttet til uke 40. Noen år innebærer denne avgrensningen på sesongen at Snøheim kan være åpen til og med første søndagen i oktober, andre år forskyves dette slik at Snøheim er åpen til og med andre søndagen i oktober. Fylkesmannen tilrår istedenfor at

Snøheim turisthytte kan holdes åpen fram til og med andre søndagen i oktober, noe som vil innebære at DNT får med seg begge høstferieukene noen år. Fylkesmannen understreker at det etter den tid er viktig at all ferdsel i området reduseres til et minimum slik at villreinen får ha tilgang til viktige vinterbeiter i størst mulig grad uten å bli forstyrret. Bestemmelsen som åpner for motorferdsel for vedlikehold og tilsyn med Snøheimvegen skal også kunne omfatte tillatelse til brøyting av vegen når det er nødvendig for å sikre vegen i snøsmeltinga. Fylkesmannen viser for øvrig til utkast til forvaltningsplan når det gjelder rammer og retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, åpning, drift og stenging av Snøheim turisthytte, der hovedmålsettingen er å redusere motorferdselen til et nødvendig minimum. Turer under driftsperioden (åpningstiden) skal i størst mulig grad samkjøres med skyttelbussen. Retningslinjene sier også at tilsynsturer vinterstid skal samordnes med andre for mest mulig samkjøring.

Når det gjelder transport ved, varer og utstyr i forbindelse med drift av andre turisthytter (Reinheim, Åmotdalshytta) ser Fylkesmannen at det kan være ønskelig å ha en bestemmelse som er noe mer fleksibel. Denne bestemmelsen må sees i sammenheng med bestemmelsen som åpner for motorferdsel for nødvendig tilsyn med Snøheim turisthytte gjennom vintersesongen. All transport av varer og utstyr mv. til Snøheim kan gjennomføres i forbindelse med åpningsperioden. Det er derfor kun åpnet for et begrenset antall turer med snøskuter til Snøheim for å holde tilsyn med brannanlegg, vann og strøm når turisthytta ikke er i drift. Det er videre åpnet for å bruke annet egnet kjøretøy på Snøheimvegen i den forbindelse, dersom dette er hensiktsmessig ved lite snø, for deretter bytte til snøskuter/ski der snøforholdene blir gode jf. utkast til forvaltningsplan. Det er videre pekt på viktigheten at det totale antall vinterturer i dette viktige vinterbeiteområdet for villreinen må holdes på et lavest mulig nivå. Det skal derfor settes vilkår om samordning med andre, for mest mulig samkjøring med transporter til Reinheim og Åmotdalshytta, og med Statens naturoppsyn sine turer. Når det gjelder Reinheim og Åmotdalshytta er hjemmelen knyttet til transport av ved, varer og utstyr, og kan ikke brukes for tillatelse til rene tilsynsturer jf. også lov om motorferdsel i utmark. Det er i utkast til forvaltningsplan pekt på at lufttransport i hovedsak bør benyttes framfor beltekjøretøy. Ved tillatelse til lufttransport bør det videre settes vilkår om at opplastingsplass legges utenfor eksisterende og foreslåtte verneområder. I tillegg kan det gis tillatelse til et begrenset antall turer med beltekjøretøy på snødekt mark. Disse skal i størst mulig grad samordnes med tilsynsturene til Snøheim jf. over. Det er i den forbindelse rimelig at det gis rom for lik praksis, og at en ved transport av ved, varer og utstyr til Reinheim og Åmotdalshytta også kan bruke annet egnet kjøretøy på Snøheimvegen i den forbindelse, fram til en finner gode snøforhold. Fylkesmannen tilrår derfor å endre bestemmelsen i § 3 pkt. 1.3 i forskriftene, fra «*bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av ved, varer og utstyr til andre turisthytter ...*», til følgende (ny tekst understreket): «*nødvendig motorferdsel for transport av ved, varer og utstyr til andre turisthytter etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan*». Fylkesmannen understreker at ovennevnte rammer for denne transporten skal gjelde. Når det gjelder Reinheim forutsettes det at transportbehovet løses innenfor denne rammen og det gis ikke åpning for egen kjøring på Snøheimvegen i forbindelse med transport- eller tilsynsturer til Reinheim. Fylkesmannen viser også til at skyttelbussen går fram til Snøheim fra slutten av juni til ut i oktober og at det uansett er 4,5 km gange fra Snøheim til Reinheim.

Fylkesmannen tilrår som foreslått til høring at det tidligere kjøresporet som går fram til Einøvlingvatnet ikke lenger skal defineres som et kjørespor når traseen nå legges i nasjonalpark og jf. tidligere gjennomførte planprosesser. Hytte- og bueiere i området, herunder Dovre fjellstyre, må derfor senest fra vernetidspunktet innstille seg på at transport av ved, varer og utstyr mv. til buer og hytter ved Einøvlingvatnet må skje med beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy. Fylkesmannen peker for øvrig på at heller ikke lov om motorferdsel i utmark åpner for motorferdsel i forbindelse med tilsyn med hytter, og at lov om motorferdsel i utmark også gjelder når traseen har hatt status som kjørespor. Rene tilsynsturer til hytter og buer må derfor uansett skje til fots eller på ski.

Fylkesmannen viser til at kraftlinja fra Hjerkinns mot Kongsvoll fjellstue ligger i foreslått Hjerkinns landskapsvernområdet og at verneforskriften har direkte hjemmel (under § 3 pkt. 6.2) for «motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg, ...» slik Eidefoss forutsetter. Det er videre hjemmel under § 3 pkt. 6.3 for å få tillatelse til «motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg, ...», etter søknad. Det samme gjelder strømkabelen som går til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta gjennom verneforskriften for nasjonalparken.

Fylkesmannen viser til dialog med NVE etter høring og tilbakemelding fra NVE i brev av 29. mai 2017. NVE tar til etterretning at Lille Ringveg skal tilbakeføres og ber om at det tas inn hjemmel for motorferdsel på Snøheimvegen fra Hjerkinns fram til brua over Svåni (Veslfallbrui) og deretter ATV/snøskuter videre helt fram til målestasjonen ved spesielle behov, som for eksempel oppgradering eller noe annet større arbeid med målestasjonen. Fylkesmannen tilrår etter dette å ta inn en hjemmel som åpner for å få tillatelse etter søknad til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og ombygging/oppgradering målestasjon 109.21 Driva v/Svåni under § 3 pkt. 6.3. En tillatelse til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold kan være flerårig, mens det må søkes spesielt når det er økt behov for motorferdsel f.eks. i forbindelse med en eventuell ombygging e.l.

Fylkesmannen har vært i kontakt med Bane NOR i etterkant av høringen for å få en presisering av høringsuttalelsen når det gjelder behov for kjøreadkomst til jernbanen i forbindelse med inspeksjoner og ved akutte situasjoner som dyrepåkørsler og utbedringer av feil på infrastrukturen. Bane NOR påpeker i nytt brev av 22. juni 2017 at det i dette området (mellom Hjerkinns og fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag) er mulig å komme til med bil eller annet hjulgående kjøretøy og at det er mest rasjonell adkomstmåte ved akutte situasjoner og tyngre vedlikeholdsarbeider. Utover dette viser Bane NOR til dokumenter i forbindelse med forvaltning av Fokstummyra naturreservat der Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet. Fylkesmannens erfaring med jernbanen gjennom Fokstummyra naturreservat er at alt arbeid utføres fra jernbanesporet, men ser at det kan være formålstjenlig å benytte bil og annet hjulgående kjøretøy langs sporet der det er enkel adkomst fra nærliggende veg slik som i dette området der E6 og jernbanelinja går parallelt med kort avstand. Fylkesmannen er enig med Bane NOR i at rammene for drift og tiltak på jernbanen, herunder motorferdsel i den forbindelse, bør være mest mulig avklart. Fylkesmannen mener i den forbindelse at det bør skilles mellom motorferdsel ved akutte behov og motorferdsel i forbindelse med planlagte tiltak. Ved akutte situasjoner vil det være behov for direkte hjemmel for slik motorferdsel. Fylkesmannen tilrår derfor følgende justering i § 3 pkt. 6.2 (ny tekst understreket) «*drift av jernbanen, herunder utbedringer av akutte feil på infrastrukturen*». Bestemmelsen under § 3 pkt. 6.3 utvides slik at den hjemler tillatelse til all øvrig motorferdsel i forbindelse med både vedlikehold og oppgradering/fornyelse av jernbane med eksisterende sideanlegg og andre tiltak jf. bestemmelser under både § 3 pkt. 1.2 og 1.3 vedrørende jernbanen.

Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med søk etter og uttransport av skadet vilt, kan vi ikke gå lenger enn det lov om motorferdsel i utmark gir hjemmel til. Fylkesmannen tilrår å ta inn en ny direkte hjemmel under § 3 pkt. 6.2 for «*bruk av beltekjøretøy på vinterføre for nødvendig søk etter skadet storvilt utenom ordinær jakt når søket foregår i regi av offentlig myndighet. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring*», jf. forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 3 bokstav i. Motorferdselloverket har ingen hjemmel for uttransport av slikt vilt.

6.5.9 Forurensning

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) gjør oppmerksom på at steintippen som stammer fra gruvedriften på Tverrfjellet og ligger like utenfor foreslåtte verneområder, inneholder masser som er godt egnet til vegvedlikehold, men at massene har et høyt kisinhold og dermed innebærer et forurensningspotensiale. De peker på at det dessuten er begrensede mengder igjen.

Fylkesmannen bemerker at massene i steintippen som stammer fra gruvedriften på Tverrfjellet ikke kan brukes til vegvedlikehold på grunn av forurensningspotensialet DMF peker på.

6.5.10 Generelle dispensasjonsregler

Direktoratet for mineralforvaltning skriver i sin uttalelse at dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuelt uttak av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen bemerker at terskelen for å gi tillatelse etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftenes § 4 jf. naturmangfoldloven § 48 er høy, og særlig i forhold til inngrep. Vi viser i den forbindelse til brev av 14. august 2014 fra Klima- og miljødepartementet om retningslinjer for behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse. KLD viser i brevet til at det er en vesentlig samfunnsinteresse å beholde verneområdene intakte uten tekniske inngrep og at geofysisk kartlegging ikke skal danne grunnlag for videre kommersiell mineralletting, mineralundersøkelser eller mineralutvinning i verneområdene dersom dette er i strid med verneformålet eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

6.5.11 Generelle merknader til verneforskriftene og forvaltningen av dem

FNF Oppland er positive til Fylkesmannens vurderinger og forslag til forskrifter for verneområdet, samt til Fylkesmannens utkast til forvaltningsplan.

Dovre fjellstyre peker på at fjellstyrenes forvaltning av området er grunnlaget for det som i dag framstår som verneverdig. Verneforskriftene legger etter fjellstyrets syn unødvendige føringer for fjellstyrenes aktivitet og medfører unødvendig ekstra arbeid for egen administrasjon og vernemyndigheten. Fjellstyret mener dette kunne vært forenklet i forskriftene.

DNT Oslo og omegn mener det ville vært en fordel hvis kriteriene for hva som vurderes som «kan skade naturmiljøet» hadde vært litt tydeligere fordi svært mange aktiviteter påvirker villreinen i ulik grad uten at det har særlig betydning for overlevelsesnivået. De peker på at det store bildet er at villreinforvaltningen fungerer bra, arealene er stort sett sikret og villreinen har stabile leveforhold på Dovre som også er forbedret etter at skytefeltet ble lagt ned.

Dombås fjellskole ber om at det blir gitt flerårige tillatelser og at søknadsprosessen blir enklest mulig, og påpeker at forutsigbarhet er viktig.

Moskusgrenda og Moskustuggu uttaler at det er prinsipielt betenkelig at nye verneforskrifter vurderer å videreføre ordningen med å transportere flere tusen personer årlig med buss inn i kjernen av verneområdene, og samtidig begrense marginale, ikke-motoriserte aktiviteter. Dette bryter med

kjerneprinsippene i mangeårig norsk friluftspolitikk, og kan skape presedens for å åpne andre nasjonalparker for motorisert atkomst.

Fylkesmannen peker på at likebehandling er et grunnleggende prinsipp i forvaltningen og mener det ikke er grunnlag for å behandle fjellstyrene annerledes når det f.eks. gjelder transport av ved, varer og utstyr til buer og hytter enn andre eiere av buer og hytter i området. Fjelloppsynet har imidlertid en annen rolle og i den forbindelse gjelder det egne bestemmelser jf. også fjelloven og lov om motorferdsel i utmark (se kapittel 6.5.8/6.6.9). Når det gjelder søknadsprosessen er det ønskelig for alle parter at den går enklest mulig og at det gis flerårige tillatelser når det er grunnlag for det. Et godt utgangspunkt er at det framgår tydelig av søknader om hva det søkes om og at forvaltningsmyndigheten kontaktes dersom det er tvil om kravene til en søknad.

Videre vil Fylkesmannen vise til at det er gjennom den kommende forvaltningsplanprosessen at kriterier for hva som kan skade naturmiljøet må defineres nærmere. Fylkesmannen vil likevel peke på at kunnskapsgrunnlaget om villrein og ferdsel i området er svært solid, og at det er stor faglig enighet om at villreinen i dag er sterkt presset av ferdsel og bruk i Snøhetta- og Hjerkinnområdet, spesielt i siste halvdel av sommeren og utover høsten. Videre utgjør tilrådde verneområder en svært viktig del av vinterbeiteområdet til Snøhetta-reinen, hvor det er viktig at reinen får ro slik at den får i seg mest mulig mat og bruker minst mulig unødvendig energi på å flykte. Det er derfor avgjørende at det tas tilstrekkelige hensyn gjennom den videre forvaltningen av nasjonalparken og omkringliggende områder for slik at rotasjonstrekket rundt Snøhettamassivet og villreinens funksjonelle bruk av dette landskapet til kalving, sommerbeite, og vinterbeite kan bevares. Fylkesmannen viser også til den faglige anbefalingen om at den beste kombinerte løsningen for villrein og folk i området er å beholde Snøheimvegen med bruk av skyttelbuss og strenge regler for bruk av veien for øvrig. Området mellom Snøheim og Snøhetta er langt mindre sårbart med hensyn til villreinen.

6.6 Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark – merknader til endringer fra gjeldende verneforskrift

6.6.1 Generelle merknader til ny verneforskrift for nasjonalparken

Lesja kommune peker på at endringer i eksisterende nasjonalparkforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella med fordel kunne vært bedre opplyst for interessenter og berørte parter utenfor skytefeltet i forkant av at høringspapirene kom ut.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger til ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, som er gitt i saksframlegget med utgangspunkt i verneforskrift for vernealternativ 2. Det stilles blant annet spørsmål ved at mange punkt i verneforskriften henviser til forvaltningsplanen, som dermed blir juridisk bindende for forvaltningen av området, og oppfordres til at det vurderes nærmere om flere av disse henvisningene kan tas ut. Videre foreslås det at forskriftens krav om meldinger i forkant/i etterkant til oppsynet eller forvaltningsmyndigheten ifm. med noen opplistede tiltak samles til kontakt med kun forvaltningsmyndigheten – i forkant hvis mulig, eventuelt i etterkant. Forvaltningsmyndigheten gir da beskjed til Statens naturoppsyn (og evt. andre som bør ha beskjed), og kan veilede og gi relevante vilkår for tiltaket. Nasjonalparkstyret uttaler i tillegg at forslaget til ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ikke har blitt utarbeidet på grunnlag av en omfattende prosess hvor mange av de som blir berørt av verneforskriften har blitt involvert på forhånd. Styret mener at dette er en mangel ved forslaget til ny verneforskrift for nasjonalparken.

Dovre fjellstyre mener at endringen av verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark er underkommunisert ut til berørte parter og brukere av nasjonalparken og at prosessen burde vært bedre siden enkelte av forslagene innebærer innskrenket bruk. Fjellstyret har videre en generell merknad om at regulering av ferdsel burde hatt utgangspunkt i en helhetlig vurdering av hele nasjonalparken sett under ett, og at det ville vært mer naturlig å gjøre dette i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen.

Oppdal kommune ser nødvendigheten av en endring og modernisering av verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og ser positivt på at flere bestemmelser nå kan bli mer tilpasset de ulike brukerinteressene i nasjonalparken. Kommunen peker spesielt på at beitenæringen må gis det handlingsrommet som er nødvendig for å utøve virksomheten på en rasjonell og effektiv måte. Kommunen uttaler at det er positivt at dette nå blir mer tydelig i bestemmelsene og viser her spesielt til pkt. 1.2 c, pkt. 1.3 f og pkt. 6.2 b. Oppdal kommune sier videre at det er viktig at beitenæringen tas med inn i den videre prosessen med revisjonen av forvaltningsplanen.

Møre og Romsdal fylkeskommune uttaler at forslaget til nye forskrifter for nasjonalparken samla sett ikk innebærer svært store forvaltningsendringer i forhold til det som allerede gjelder, og at noen endringer nærmest er å betrakte som språklig modernisering av føresegnene. (Fylkeskommunen presiserer at de ikke har vurdert endringer som bare gjelder den nye delen av nasjonalparken i tidligere Hjerkinnskytefelt.)

Åmotsdalen beitelag organiserer beite i området som avgrenses av fylkesgrensa mellom Sør-Trøndelag og Oppland i sør til Storvollen (der Driva og Åmotselva møtes) i nord – fra Drivdalen i øst til Åmotsdalen i vest, hvorav store deler ligger i nasjonalparken. Bruken av utmarka er svært viktig for beitelaget og av stor økonomisk betydning, og de håper derfor at innspillene deres vil bli lyttet til i arbeidet med ny verneforskrift.

Statnett skriver at verneutvidelsen og den nye verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ikke berører Statnetts anlegg og Statnett har derfor ingen merknader.

Fylkesmannen bemerker at både verneplanprosessen og prosessen med endringer av den nye nasjonalparkforskriften har fulgt de formelle kravene for slik saksbehandling, med bl.a. bred høring med to måneders høringsfrist om endringene i verneforskriften, jf. kap. 2.2. Verneplanprosessen har på grunn av sitt omfang har naturlig nok vært langt mer omfattende enn prosessen med endringer av den nye nasjonalparkforskriften. Fylkesmannen mener at prosessen med endringer av den nye nasjonalparkforskriften står i samsvar med sakens omfang. Fylkesmannen viser til at endringene i den nye forskriften i det vesentlige knyttes til harmonisering og modernisering av verneforskriften, med utgangspunkt i det eksisterende vernevedtaket fra 2002.

6.6.2 Avgrensning (eiendomsforhold)

Oppdal kommune gjør oppmerksom på at eiendommen Dindal sameie 358/1 er berørt, men er utelatt fra listen over berørte eiendommer.

Fylkesmannen ser at deler av eiendommen inngår i nasjonalparken, og retter opp feilen slik at også 358/1 i Oppdal angis blant berørte eiendommer i § 1 i verneforskriften.

6.6.3 Verneformålet

Det har ikke kommet inn noen merknader til formålsbestemmelsen.

6.6.4 Inngrep

Dovre kommune og Lesja kommune mener at følgende hjemmel må inn i nasjonalparkforskriften: «Forvaltningsstyresmakta kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige bygninger i regi av beitelag/fjellstyre til beitebruk og tilsyn.» Dovre fjellstyre uttaler at det må være adgang til å oppføre nye tilsynsbuer/oppsynsbuer med hjemmel i fjelloven.

Lesja kommune mener at en må finne gode løsninger for søkning for opplag av båt ved ny forskriftstekst, da slik som Lesja fjellstyre kan ha samme båt som flyttes mellom vann, og påpeker videre at fjellstyret må ha mulighet for oppføring av naustbuer.

Dovre fjellstyre viser til at fjellstyret forvalter fiskerettighetene på statsallmenningene og at de i den sammenheng er avhengige av å ha båter (og garnkasser) i opplag ved vatn med behov for økt fiske eller prøvefiske under sommeren. Båtene kan bli flyttet fra vann til vann ved behov, er tilgjengelige for alle og reduserer behovet for private båter. Fjellstyret mener det bør kunne åpnes for dette uten søknad.

DNT Oslo og omegn mener det brede tilbudet til befolkningen om å overnatte på både fjellstyrehytter, Statskogs hytter og mange turisthytter er underkommunisert i forslaget til ny verneforskrift. DNT viser til at bestemmelsen under § 3 punkt 1.2 om at vernebestemmelsene ikke er til hinder for «drift av turisthytter og utleie av private hytter / stølshus» er tatt ut fra nasjonalparkforskriften. Siden mye annet er omtalt i verneforskriften (beiting, vedhogst, jakt, fiske. Bærplukking, utsetting av fisk m.v.) bør denne bestemmelsen inn igjen i forskriften.

DNT Oslo og omegn mener at bestemmelsene under § 3 punkt 1.2 og 1.3 om at tiltak skal skje i samsvar med «lokal byggeskikk og tilpasses landskapet» ikke er hensiktsmessig og at det er delvis upresise kriterier. DNT stiller spørsmål om hva hvis det etter hvert bare blir «moderne og spenstige» bygg på og rundt Hjerkinns, skal det da gi føringer ved eventuelle endringer på Snøheim, Reinheim og Åmotdalshytta, samt om lokal byggeskikk bidrar til verneformålet. DNT mener at hvis denne type bestemmelser er nødvendige i forskriften bør det omformuleres og henvises til forvaltningsplanen der dette kan drøftes litt bredere.

DNT Oslo og omegn mener at bestemmelsen i § 3 punkt 1.3 bokstav b («forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo som ikke kan medføre endret funksjon») gir detaljerte føringer, men at den verken er presis eller utfyllende nok, og viser i den sammenheng til at det kan komme offentlige krav som fører til at det må gjøres tiltak som kan endre funksjonen. DNT peker på at problemstillingen med myndighetskrav ikke er omtalt i forslaget, og at dagens turisthytter må kunne oppfylle krav fra det offentlige slik at det blir lovlig drift.

DNT Oslo og omegn mener at bestemmelsen i § 3 punkt 1.3 bokstav d er litt uklar, og hvis legging av klopper forstås som «liten bru» bør kavling (dvs. legge planker e.l. i vått terreng) også nevnes.

DNT Oslo og omegn viser til at det i «Horisont Snøhetta» er anbefalt at Reinsvassbu flyttes til nordsiden av Reinsvatnet, og at det er behov for en bestemmelse som åpner for å flytte Reinsvassbu.

Jora beitelag mener det bør være en åpning for å kunne gi tillatelse til oppføring av nye tilsynsbuer dersom behovet er tilstede.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger der det stilles spørsmål ved om opplag av båt skal regnes som et inngrep og dermed søknadspåklig tiltak, og om dette er en hensiktsmessig bestemmelse da det ligger mange båter i nasjonalparken. Hvis det må søkes om å legge båt i opplag, tilrår styret at det blir en engangssøknad med påfølgende tillatelse som gjelder så lenge båten er i nasjonalparken.

Snøfjelltjønning vei og hytteeierforening (heretter kalt SVHF) viser til at det er totalt sett 48 hytter med flere eiere som kan bruke «Snøfjellstjønningen» som adkomstveg. SVHF viser til at det har vært konflikter opp gjennom årene siden nasjonalparken kom, om veien/kjøresporet til Snøfjellstjønningområdet og vedlikehold av denne. SVHF mener at grunnen til dette i hovedsak er at hele veistrekningen/kjøresporet ikke er medtatt i nåværende forvaltningsplan og at dette skyldes at befaringen i forkant av nasjonalparken snudde på grunn av et kraftig regnvær, og dermed ikke fikk med seg hele strekningen med forgreninger. SVHF viser til at veien fra Søndre Snøfjellstjønning ved Fagerhaugbua til hyttene ved Tverrfjellet, og veien som går av fra Snøfjellstjønningen og ned til utløpet på Søndre Snøfjellstjønning ved Pøla, ikke er med i kartet i nåværende forvaltningsplan. SVHF ønsker at disse veistrekningene blir tatt med inn i forvaltningsplanen på lik linje med veien til Søndre Snøfjellstjønning, og at detsamtidig gis muligheter for nødvendig veivedlikehold på disse veistrekningene. SVHF viser til at begge disse veiene vises godt på Oppdal kommunes flyfotokart. SVHF opplyser at de fleste hus, hytter naust og setre nå har en beliggende-adresse, som f. eks. «Snøfjellstjønningen» med nummer.

Tjønnglupen hytteeierforening viser til at bestemmelsen om opplag av båt er et nytt punkt i verneforskriften som synes strengt. Hytteeierforeningen mener det må være tilstrekkelig med retningslinjer i forvaltningsplan eller at det forvaltes av grunneier. De uttaler videre at det bør kunne gis tillatelse til enkel oppmuring for å sikre båttopplag mot klimatiske forhold.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har sluttet seg til nasjonalparkforvalters kommentarer og vurderinger, som sier at det er bra at det nå blir samsvar mellom motorferdsel og vedlikehold som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til, og nevner i den sammenheng kjørespor til Nedre Vårstigseter og Søndre Snøfjellstjønna. Det påpekes her at det er behov for å skille mellom bilveier, traktorveier og kjørespor i verneområder fordi dette har betydning for bruk og vedlikehold. Når det gjelder kjørespor til Nedre Vårstigseter påpekes det at veien ble bygd som traktorveg (dvs. ikke kjørbare med vanlig personbil) i 1963 til setra Vårstigvangen, og heter lokalt Drotningdalsvegen eller Bøasætervegen. Det er i nåværende forvaltningsplan fra 2006 ikke beskrevet hva som kjennetegner kjørespor og vei (herunder både traktorvei og bilvei). Det forklares videre at vei vanligvis er bygd med maskiner og flytting av masser, mens kjørespor ikke er det. Nasjonalparkforvalter beskriver også forskjeller i vedlikehold av kjørespor og veg. Deretter stilles det spørsmål ved hvorfor denne gamle setervegen, som ble opparbeidet med maskiner i sin tid, blir definert som kjørespor. Traseen har de siste 10-årene blitt vedlikeholdt som traktorveg, dog uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten for verneområdene. Det er uansett av stor betydning om vegen blir definert som traktorveg eller kjørespor i den nye forskriften. Vårstigvangen har forholdsvis store og bra vedlikeholdte hus. Setra leies i dag ut og brukes som utgangspunkt for beiting med storfe.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har videre sluttet seg til kommentarer fra nasjonalparkforvalter om bruk og vedlikehold av kjøresporet til sørenden av Søndre Snøfjellstjønna, som ifølge forvalteren fortsetter ca. 1 km videre sørover til hyttene ved Tverrfjellet. Forvalteren peker på at kjøresporene til hyttene ved Tverrfjellet ble opparbeidet lenge før området ble en del av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og videre at Snøfjellstjønning vei- og hytteeierforening spilte inn behov for videre bruk av disse kjøresporene under prosessen med utvidelse av Dovrefjell nasjonalpark i 2002. Forvalteren peker også på at det har blitt gitt tillatelser til transport med bil og traktor inn til hyttene ved Tverrfjellet også etter at Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ble opprettet. I gjeldende verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark er det hjemmel for at

forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig transport etter eksisterende kjørespor til hytter ved Søndre Snøfjelltjønn (§ 3 punkt 6.3 bokstav d). Kjøresporene som går videre til hyttene ved Tverrfjellet er ikke nevnt i forskriften. I forvaltningsplanen (2006) er det bare tegnet inn kjørespor mellom Dindalshytta og sørenden av Søndre Snøfjelltjønn. Dette mener nasjonalparkforvalteren kan komme av en forglemmelse og/eller ikke god nok lokalkunnskap. Det påpekes videre at kjøresporene til hyttene ved Tverrfjellet blir brukt i forbindelse med en i forvaltningsplanen tillatt sykkelrute mellom Dindalen og Åmotsdalen. Siden kjøresporene som går fram til Tverrfjellet ikke er nevnt i verneforskriften og heller ikke er omtalt i forvaltningsplanen, skriver nasjonalparkforvalteren at det har vært en del forskjellige oppfatninger, bl.a. i Oppdal kommune og hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, om transport til disse hyttene. Forvalter viser videre til at kjøresporene ble behandlet som en egen sak av styret i 2013 og Miljødirektoratets avgjørelse fra 2016 i en klagesak der Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde klaget på at styret hadde gitt tillatelse til biltransport til hytter ved Tverrfjellet. Miljødirektoratet avslo klagen, og opprettholdt styret sitt vedtak, men endret på hjemmelen for vedtaket slik at tillatelsen ble gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Det vises også til at Miljødirektoratet i tillegg skrev at det er naturlig at det i forbindelse med en revisjon av forvaltningsplanen for verneområdene i Dovrefjell-Sunndalsfjella gjøres en avklaring om fremtidig bruk av kjøresporet fra Søndre Snøfjelltjønn og inn til hyttene ved Tverrfjellet, samt tilsvarende for andre kjørespor til hytter i området, og at direktoratet vil vurdere om det er behov for en forskriftsendring når forvaltningsplanarbeidet er ferdig. Nasjonalparkforvalter viser til at arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen av mange grunner ikke har kommet ordentlig i gang og at det ennå kan gå noen år for forvaltningsplanen er ferdig revidert og godkjent. Miljødirektoratet bør derfor ifølge forvalteren vurdere om det er grunnlag for å ta bestemmelser om bruk og vedlikehold av kjøresporene til Tverrfjellet inn i den nye verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark nå. Nærmere retningslinjer for bruk og vedlikehold kan likevel fortsatt avklares i forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen.

Storskrymtens Spaserklubb opplyser at de vedlikeholder stinettet fra parkeringsplassen fremst i Åmotsdalen og hele veien utover til Åmotsdalshytta og til toppen av Storskrymta. Spaserklubben ser det som uønsket at de blir søknadspliktige for hver aktivitet de skal utføre innenfor nasjonalparkens grense.

Fylkesmannen bemerker at forskriften skal verne landskapet mot blant annet inngrep som kan skade formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 35. Som utgangspunkt skal det være et forbud mot oppføring av bygninger og innretninger, både varige og midlertidige, i verneområder. Dette er gjenspeilet i § 3 i forskriften.

Fylkesmannen slutter seg til at det kan oppstå behov oppsetting av nødvendige bygninger i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk i framtiden. Fylkesmannen foreslår at det tas inn en hjemmel for å kunne tillate dette i § 3 pkt. 1.3. Ved behandling av slike søknader må virkningene på verneverdiene; landskap, planteliv, dyreliv, geologiske forekomster og kulturminner vurderes nøye, samt nødvendigheten av tiltaket.

Som det framgår av ovennevnte skal terskelen for å tillate inngrep være høy, og Fylkesmannen mener at hjemmelen kun bør omfatte tilsynsynsbuer som er nødvendige i forbindelse med beitebruk og ikke til fjellstyrets virksomhet. Fylkesmannen vurderer at det ikke er behov for ekstra bygninger til fjellstyrets virksomhet.

Båtopplag kan være skjemmende i landskapet, men samtidig er tilrettelegging for utøvelse av fiske positivt. Fylkesmannen mener derfor at båtopplag bør være søknadspliktig slik at forvaltningsmyndigheten kan styre dette, både når det gjelder omfang, plassering og varighet. Båter i regi av fjellstyret til allmenn bruk vil være positivt, også fordi det reduserer behovet for antall båter, og forvaltningsmyndigheten vil ha mulighet til å tillate at disse flyttes mellom vann dersom

forvaltningsmyndigheten finner grunnlag for dette. Fylkesmannen mener at oppmuring for å beskytte båter ikke bør kunne tillates. Fylkesmannen mener at oppmuring ikke er av tilstrekkelig nødvendighet veid opp mot at det vil utgjøre ytterligere inngrep. Garnkasser bør kunne plasseres under båter i opplag, evt. i eksisterende bygninger.

Bestemmelsen om at vernebestemmelsene ikke er til hinder for drift av turisthytter og utleie av private hytter/stølshus er ikke videreført fordi bygninger i nasjonalparken uansett kan benyttes til eksisterende bruksformål. Fylkesmannen mener at en bør begrense antall bestemmelser som kun er med av rene opplysningshensyn, som denne, og fastholder at denne tidligere bestemmelsen ikke er nødvendig å ha med. Fylkesmannen bemerker at bruksendring av eksisterende bygninger i nasjonalparken krever tillatelse etter søknad, jf. en egen bestemmelse i § 3 pkt. 1.3.

Forskriften har i § 3 pkt. 1 teksten «*Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet*». Den lokale byggeskikken vil være en del av landskapsopplevelsen. Fylkesmannen mener derfor det er nødvendig å ha med kravet til lokal byggeskikk, da et av verneformålene er å ta vare på vakre og egenartede landskap. Fylkesmannen legger til grunn at dette er historisk lokal byggeskikk. Det er naturlig at dette utdypes og presiseres nærmere i forvaltningsplanen og ved vilkårsfastsettelse i den enkelte sak.

Når det gjelder bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til «*bygging av bruer og legging av klopper*», mener Fylkesmannen at den også omfatter legging av planker over våte partier. Ordlyden er i samsvar med bestemmelser i andre verneområder og Fylkesmannen tilrår fortsatt denne ordlyden.

DNT viser til at det kan komme offentlige krav som fører til at det må gjøres tiltak som kan endre funksjonen for bygninger. Fylkesmannen har foreslått en hjemmel til å kunne tillate «*mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo som ikke kan medføre endret funksjon*». Videre er det i forskriften en hjemmel til å kunne tillate bruksendring av eksisterende bygninger. Til sammen vil dette fange opp en rekke tilfeller, og Fylkesmannen har ikke grunnlag for å tilrå noen hensiktsmessige bestemmelser ut over dette. Dersom det er behov for tiltak pga. offentlige krav som ikke kan vurderes ut fra disse bestemmelsene, mener Fylkesmannen at de bør vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i forskriftens § 4, jf. naturmangfoldloven § 48.

DNT viser til at det i «Horisont Snøhetta» er anbefalt at Reinsvassbu flyttes til nordsiden av Reinsvatnet, og at det er behov for en bestemmelse som åpner for å flytte Reinsvassbu. Fylkesmannen viser til at det er en hjemmel i verneforskriften til å kunne tillate «*Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk*». Fylkesmannen tilrår at ordet «*gamle*» tas ut av ordlyden, fordi det kan oppstå behov for å flytte på f.eks. bygninger som ikke er gamle. Fylkesmannen mener denne hjemmelen også omfatter et evt. tilfelle som DNT omtaler.

Når det gjelder kjøresporet til søndre Snøfjelltjønn viser Fylkesmannen til Miljødirektoratets klageavgjørelse av 29. juni 2016 i sak om dette. I klageavgjørelsen skriver Miljødirektoratet at «*Slik saken står i dag har vi etter omstendighetene funnet det riktig å kunne akseptere at nasjonalparkstyret har gitt dispensasjon til kjøring inn til Tverrfjellet i påvente av revidert forvaltningsplan. Vi forutsetter at det gjennom arbeidet med ny forvaltningsplan blir gjort en grundig avveining av fremtidig praksis mht til bruk av det omtalte kjøresporet. Likeledes andre kjørespor til hytter i området. Miljødirektoratet vil vurdere om det er behov for en forskriftsendring når forvaltningsplanarbeidet er ferdig*». Ut fra at direktoratet ba om at praksisen med kjøresporene skal bli gjenstand for vurderinger i forvaltningsplanarbeidet har ikke Fylkesmannen gått nærmere inn på nevnte praksis i høringsforslaget. Ordlyden i gjeldende forskrift er at det kan gis tillatelse til

«Nødvendig transport av ved, materialer m.m. på barmark etter eksisterende kjørespor til hytter ved Søndre Snøfjelltjønn». Fylkesmannen tilrår at ordlyden justeres til (ny tekst understreket): «nødvendig transport av ved, varer, utstyr og materialer til hytter ved Søndre Snøfjelltjønn på barmark etter kjørespor som avmerket på vernekart». I klageavgjørelsen klargjorde direktoratet at tillatelsen ble hjemlet i naturmangfoldloven § 48, og ikke i den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen. Fylkesmannens tilrådning innebærer at den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen gjelder inn til Søndre Snøfjelltjønn slik det er angitt på kart i gjeldende forvaltningsplan inntil videre, og at praksisen med omtalt kjørespor og andre kjørespor til hytter i området blir gjenstand for nærmere grundige avveiiinger i arbeidet med ny forvaltningsplan. Dette tilrås med bakgrunn i direktoratets angivelse av hjemmel og videre prosess i nevnte klageavgjørelse. Tilsvarende tilrår Fylkesmannen at det innarbeides hjemmel for å kunne tillate vedlikehold av eksisterende kjørespor til Søndre Snøfjelltjønn etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan. Det er ikke en spesifisert dispensasjonshjemmel for dette i gjeldende nasjonalparkforskrift. Fylkesmannen legger for øvrig til grunn at dette er kjørespor, og ikke vei.

Nasjonalparkstyret har sluttet seg til nasjonalparkforvalters merknader som stiller spørsmål ved hvorfor den gamle setervegen fram til nedre Vårstigseter blir definert som kjørespor. Vei i utmark som ikke er opparbeidet for kjøring med bil, anses som utmark. Traktorveger og kjørespor anses ikke som vei selv om det kan være mulig å kjøre der med f.eks. firehjulsdrevet jeep. I Fylkesmannens høringsnotat er setervegen/kjøresporet fram til Nedre Vårstigseter omtalt særskilt, herunder historien bak dette hvor det går fram at begrepsbruken har variert. I.f.t. verneområdet er det sist tatt stilling til begrepet for strekningen i gjeldende forvaltningsplan fra 2006. Strekningen er der definert som kjørespor i vedlegg 1. Fylkesmannen tilrår derfor at den bør betegnes som kjørespor. Fylkesmannen viser for øvrig til at Oppdal kommune også angir at de ser på traséen som kjørespor, jf. vårt høringsnotat.

Når det gjelder vedlikehold av merka stier er ikke vernebestemmelsene i § 3 pkt. 1.1 til hinder for vedlikehold, så lenge det er i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 3 pkt. 1.2.

6.6.5 Planteliv

Det har ikke kommet inn noen merknader til verneforskriftenes bestemmelser om plantelivet.

6.6.6 Dyreliv

Åmotsdalen beitelag ser det som positivt og støtter at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for nødvendige tiltak i rovdyrforvaltningen, og støtter at man i ny forskrift har tatt inn en bestemmelse som sier at vern av dyrelivet ikke er til hinder for skadefelling av store rovdyr.

6.6.7 Kulturminner

Det har ikke kommet inn noen merknader til verneforskriftenes bestemmelser om kulturminner.

6.6.8 Ferdsl

DNT Oslo og omegn mener det bør presiseres at bestemmelsene i forskriften heller ikke er til hinder for organisert ferdsel på ski under § 3 punkt 5.2, siden det i andre deler av forslaget er skilt mellom stier og skiløyper.

Lesja kommune mener foreslåtte ferdselsrestriksjoner for hundekjøring er svært strenge både for den organiserte og uorganiserte ferdselen. Kommunen foreslår å oppheve restriksjonene i perioden 1. desember – 20. april, men ikke ved kalvingsområdet og mener definisjon for hundekjøring bør endres til kun å gjelde tre hunder eller fler.

Dovre fjellstyre uttaler at det kan være et behov for å regulere hundekjøring innenfor deler av nasjonalparken, spesielt under vårsesongen, men ikke nødvendigvis innenfor planområdet. Fjellstyret peker på at det sent i april og i mai forekommer kjøring med hundespenn inn i kalvingsområdene med utgangspunkt fra Sæterfjellet og Grønbakken i Oppdal, men at snøforholdene ut fra Hjerkinnskytefelt ofte er for dårlige på våren. Fjellstyret foreslår isteden at kjøring med hundespenn skal være forbudt i nasjonalparken etter 20. april / 3. påskedag (som for transport med snøskuter) og at hundespenn defineres som tre eller flere hunder som drar slede eller pulk. Fjellstyret foreslår videre at organisert kjøring med hundespenn kan tillates etter søknad og styres til områder der konflikten med villrein vil bli små, og peker i tillegg på at reglene bør være like i hele nasjonalparken. Fjellstyret peker til slutt på at hundekjøring er foreslått regulert uavhengig om den er organisert eller ikke, på bakgrunn av at dette ikke spiller noen rolle i forhold til forstyrrelse av villreinen. Fjellstyret mener det samme da må gjelde all annen ferdsel og at det er annen uorganisert ferdsel som er like problemfylt for villrein uten at denne er nevnt, men legger til at det vil trolig være langt mer konfliktskapende å regulere alminnelig ferdsel.

Lesja kommune mener det er viktig å ivareta det enkle friluftslivet i hele området og at det derfor ikke må legges restriksjoner/søknadspålegg for organisert ferdsel som ikke er kommersielle (eks. skoler, barnehager, ideelle lag, foreninger). Andre tiltak som god informasjon etc. bør heller vurderes. Oppdal kommune og Tjønnglupen Hytteeierforening støtter dette. Oppdal kommune skriver mye av det samme og uttaler at aktiviteter i regi av skole og lokale turlag må kunne gis andre bestemmelser enn organiserte, kommersielle arrangementer og opplegg. Lokalbefolkningen må fortsatt kunne bruke sine fjellområder til rekreasjon uten regulering selv om det kan være turer som i en viss grad er et organisert opplegg, og skoler må kunne gjennomføre sine ekskursjoner slik at barn og unge får et forhold til fjellområdene. Samtidig mener Oppdal kommune at sårbare naturlokaliteter må skånes for forstyrrelser og slitasje, og at dette kan reguleres gjennom bevisst kanalisering og tilrettelegging av ferdsel og en aktiv bruk av forvaltningsplanen. På bakgrunn av dette foreslår Oppdal kommune at det tas inn to nye ledd i pkt. 5.2 Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet:

- «Organiserte aktiviteter som inngår i pedagogiske undervisningsopplegg, er tilrettelagt for barn og unge, eller er i regi av lokale turlag, er tillatt. Aktiviteten skal planlegges i samråd med forvaltningsmyndigheten og i tråd med nærmere retningslinjer i forvaltningsplanen.»
- «Utsetting av topptrim, trimposter o.l. må ha tillatelse av forvaltningsmyndigheten slik at ferdselen ikke forstyrrer sårbare naturlokaliteter.»

Videre foreslås det at tredje ledd i pkt. 5.12 endres til å lyde slik:

- «Øvrig organisert ferdsel må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten.»

Oppdal kommune ønsker på generelt grunnlag størst mulig grad av lokal forvaltning. Datoer, bruksområde og andre konkrete styringsredskap for ferdsel bør derfor innlemmes i forvaltningsplan, ikke verneforskrift.

Lesja kommune mener det er positivt at det kommer inn en hjemmel i nasjonalparkforskriften om at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til merking av nye skiløyper.

Dovre fjell nasjonalparkstyre sier at det blir vanskelig for dem som driver med organisert ferdsel til fots å selve avgjøre om aktiviteten kan skade naturmiljøet, særlig i et langt perspektiv. De foreslår derfor å ta inn en bestemmelse om at de som planlegger organisert ferdsel til fots i nasjonalparken melder fra til forvaltningsmyndigheten som da vurderer om aktiviteten kan skade naturmiljøet og

dermed er søknadspliktig. Ut fra denne betraktningen mener styret at det blir feil å avmerke på vernekartet hvor ferdsel til fots kan foregå i et bestemt tidsrom uten å søke (jf. § 3 pkt. 5.2) da det ikke er sikkert at slik ferdsel i resterende tidsrom i enkelte områder kan skade naturmiljøet. Styret mener at disse avgrensningene i stedet bør gjøres i forvaltningsplanen i stedet for på vernekartet.

Dovrefjell nasjonalparkstyre ser utfordringer med å tillate sykling på Snøheimvegen kun i perioden 1. juni – 15. juli. De peker på at det vanligvis er lite rein her i april-mai og dermed lite konfliktylt med sykling. Styret mener også at det blir krevende å gjennomføre forbudet når sluttdatoen sammenfaller med starten på turistsesongen. Styret viser videre til at det tidligere har vært vanlig at jegere syklet på Snøheimvegen og veien til Vesllie i villreinjakta da dette sparer tid og bæring av tung sekk på grusvei. De ber derfor Fylkesmannen om å vurdere å ta inn en unntaksbestemmelse slik at dette regimet kan fortsette. Unntaksbestemmelsen må i tilfelle gjelde alle og ikke bare jegere.

Dovrefjell nasjonalparkstyre mener at den foreslåtte perioden med begrensning av kjøring med hundspann til områder avsatt på vernekartet (§ 3 pkt. 5.3) er i strid med forskriftens formålsparagraf. Dette fordi kjøring med hundspann er en del av det norske friluftslivet. De stiller spørsmål ved definisjonen på hundspann og forskjellen på potensiale for skade jamført med en skiløper med noen hunder i bånd. De mener derfor at bestemmelsen bare bør gjelde organisert kjøring hvor det ofte er med flere personer og hunder. De mener videre at avgrensning på kart bør gjøres gjennom forvaltningsplanen og ikke på vernekart. Styret nevner også at det ikke er foreslått bestemmelser om båndtvang i den nye forskriften, og viser til at løse hunder kan være en utfordring for villrein og moskus.

Dovrefjell fuglehundklubb mener at definisjonen av hundekjøring er for «streng» og lite hensiktsmessig, fordi de fleste som går i fjellet og aktivt bruker det vil ha sin hund i en form for line og sele. Disse kan ha både en og to hunder inkl. pulk, men sjelden tre. De mener at det meste trolig vil være kortere turer, gjerne med familie hvor hundene trekker familiemedlemmer, selv om enkelte vil komme seg lengre inn i fjellet. De peker også på at det er flere som har skitur fra Hjerkinnskytefelt til Dombås som tradisjon og at med en skjerpelse på definisjonen av hundekjøring, vil det ikke være mulig å gå en vanlig skitur med hunden foran seg uten å bryte bestemmelsene. Fuglehundklubben har derfor følgende alternative forslag: «*Hundekjøring defineres som en ferdselsform der en utøver blir trukket av tre eller flere hunder (innspent i drag med pulk eller kun på ski).*»

Åmotsdalen beitelag er kritisk til endringene i ferdselsreguleringer i verneområdet i forskriftens paragraf 5. De påpeker at de er avhengige av å organisere sanking og ønsker ikke et system der man må søke om å få ferdes i området. Beitelaget er også kritiske til adgangen myndighetene skal ha til å «legge om» stier i verneområdet. De viser til at beitelagets beitedyr har sitt vante mønster i området og for å kunne gjennomføre oppsyn og sanking på en god og effektiv måte, er de avhengige av å ferdes etter de samme stier som besetningen bruker.

Storskrymtens Spaserklubb peker på at beite er viktig kulturlandskapspleie og er viktig for å holde dalen og landskapet åpen og håper derfor at beitenæringens innspill blir lyttet til.

Storskrymtens Spaserklubb organiserer toppturer for medlemmene til Storskrymten hvor de har satt opp protokollkasse. Spaserklubben er svært kritisk til endringene i forskriftens § 5 som de mener begrenser adgangen til å ferdes og bruke verneområdet til friluftsliv. Spaserklubben ser endringen som gjør at deres aktivitet kommer inn under definisjonen av organisert ferdsel som uønsket. Spaserklubben drives av frivillige og på dugnad og de ønsker å bruke sin tid på vårt formål, og minst mulig papirarbeid.

Møre og Romsdal fylkeskommune viser til at det er noen materielle endringer, hovedsakelig knyttet til ulike ferdselstyper og menneskelig aktivitet, at noen av disse innebærer økte restriksjoner, noen

lettere restriksjoner. Etter fylkeskommunens vurdering er ikke endringene så vesentlige at di finner grunn til å ha innvendinger.

Fylkesmannen mener at oppsetting av trimkasser o.lign. er, og bør være, søknadspliktig jf. § 3 pkt. 5.2 slik at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om ferdsel knyttet til dette er akseptabelt i.f.t. verneverdiene eller ikke. Det er naturlig at forvaltningsmyndigheten har dialog med tiltakshaver, som f.eks. frivillige lag, om dette for å finne gode omforente løsninger. Forvaltningsmyndigheten har anledning til å gi flerårige tillatelser.

Fylkesmannen bemerker at høringsforslagets første ledd i § 3 pkt. 5.2: «Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert ferdsel til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende», også omfattet skigåing. Fylkesmannen har sett nærmere på hele § 3 pkt. 5.2 med bakgrunn i flere ulike innspill til denne bestemmelsen. Med bakgrunn i Fylkesmannens tilrådning om verneformer og grenser så kan teksten forenkles, og ordlyden om område og periode for organisert ferdsel til fots tas ut. Fylkesmannen tilrår at ny § 3 pkt. 5.2 om organisert ferdsel blir: «*Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet, eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplanen skal avklare hva slags ferdsel som krever tillatelse.*». Forvaltningsmyndigheten vil således gi nærmere retningslinjer om dette i forvaltningsplanen. Dette vil være i tråd med tilsvarende bestemmelse i forskriften for Jotunheimen nasjonalpark som ble revidert i 2014. Fylkesmannen mener det er hensynet til verneformålet og verneverdiene som skal legges til grunn for slike retningslinjer, og ikke hvorvidt det er kommersielle eller ikke-kommersielle aktører som er tiltakshaver jf. også gjeldende mal for nasjonalparkforskrifter.

Bestemmelsen i § 3 pkt. 5.2 må også ses i sammenheng med bestemmelsene i pkt. 5.3 om sykling, kjøring med hundespann og organisert bruk av hest. Fylkesmannen bemerker at en forutsetningene for å ivareta villrein og samtidig at Snøheimvegen beholdes, er et strengt skyttelbussregime. Dersom annen ferdsel (gående, syklist og bilbruk) langs vegen blir for stor, vil det kunne undergrave fordelene ved å bruke skyttelbuss og stoppe villreintrekket. Høringsforslaget innebærer at bruk av sykkel på Snøheimvegen bare er tillatt i perioden 1. juni -15. juli, av hensyn til villreinens bruk av områdene. Fylkesmannen tilrår ingen utvidelse av denne perioden for sykling på Snøheimvegen ut fra ovennevnte. Fylkesmannen legger i den forbindelse til at ferdselen på Snøheimvegen også bør være begrenset under villreinjakta, selv om dette er en spesiell periode for villreinen mhp forstyrrelser, av hensyn til forstyrrelser totalt sett. Fylkesmannen bemerker at dagens skyttelbussbestemmelser innebærer at bussen stopper på flere steder under jaktperioden for villrein enn for øvrig av hensyn til villreinjegere. Videre foreslår Fylkesmannen at en i forvaltningsplanen ser nærmere på skyttelbusstidene og vurderer om det ved siste bussretur daglig under villreinjakta kan åpnes for å ta med villreinjegere langs hele vegen, uavhengig av stoppested. Dette for å ta ytterligere hensyn til villreinjegerens behov for fleksibilitet.

Med de valg av verneformer og grenser som Fylkesmannen tilrår, jf. kap. 6.4 har vi kommet fram til at bestemmelsene om kjøring med hundespann og organisert bruk av hest i § 3 pkt. 5.3 kan forenkles, hvilket flere høringsinstanser har ønsket. Fylkesmannen tilrår at andre og tredje ledd i pkt. 5.3 blir følgende: «*Kjøring med hundespann og organisert bruk av hest må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan. Bruk av hest til kløving og gjeting er tillatt.*» Dvs. at tidsperiode og områdehenvisninger for slike aktiviteter tilrås tatt ut av forskriften etter høring.

Fylkesmannen ser etter høring at definisjonen for kjøring med hundespann tilknyttet § 3 pkt. 5.3 bør endres, for å gjøre definisjonen mer entydig og tilpasset formålet med bestemmelsen. Fylkesmannen slutter seg til forslaget fra Lesja kommune m. fl. om at det med kjøring med hundespann menes tre hunder eller mer. Fylkesmannen anbefaler at ny definisjon jf. kap. 6.5.7 innarbeides i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen bemerker at det erfaringsmessig i enkelttilfeller kan være behov for å legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper av hensyn til naturmiljøet og kulturminner. Informasjon vurderes i første omgang som et alternativ til omlegging eller fjerning av stier og løyper. Det er naturlig at forvaltningsmyndigheten ved vurderingene ser på gode alternative løsninger for brukere, jf. ordlyden «omlegging».

Fylkesmannen legger til grunn at ordinær sauesanking ikke omfattes av krav til søknad om organisert ferdsel etter § 3 pkt. 5.2. Flyging lavere enn 300 meter over bakken i forbindelse med beitedyrleting er regulert i § 3 pkt. 6.3.

Fylkesmannen bemerker avslutningsvis at bevisst kanalisering og tilrettelegging av ferdsel, samt en aktiv bruk av forvaltningsplanen vil være viktige grep for å legge til rette for bruk innenfor verneformålet, jf. det Oppdal kommune påpeker. Se også våre kommentarer om å vurdere ferdselen i eksisterende og nye tilrådte verneområder i sammenheng i kap. 6.5.7.

6.6.9 Motorferdsel

Åmotsdalen beitelag er glad for at adgangen til motorferdsel i forbindelse med beiteaktivitet ikke bli innskrenket, men opprettholdt, og peker på at dette er ferdsel som de er avhengige av i utøvelse av beite i området.

Dovre fjellstyre uttaler at under verneforskriftens § 3 punkt 6.2 bør være mulighet for motorisert ferdsel ved funn av beitedyr etter 1. oktober for å ivareta dyrevelferden, samt at det også bør være unntak fra motorferdselsforbudet i forbindelse med fjellstyrenes drift og skjøtsel av egne hytter/buer og fiskevann.

Oppdal kommune støtter forslaget om bestemmelsene pkt. 6.3 r, s og t for bruk og vedlikehold av kjøresporene til Søndre Snøfjellstjønn og Nedre Vårstigseter da dette er klagjørende for både brukerne og forvaltningen. Kommunen mener at det er viktig at dette blir ytterligere tydeliggjort i forbindelse med revisjonen av forvaltningsplanen.

Snøfjellstjønnin vei og hytteeierforening (heretter kalt SVHF) viser til at det er blitt gitt dispensasjon med to turer på barmark og to turer på vinter. De mener dette er meget strengt regulert og viser til at de ikke kjenner til at hytteeiere i andre nasjonalparker i Norge har så begrenset tilgang som til hytteområdene ved Snøfjellstjønnin. SVHF ønsker økning i antall turer sommer og vinter, til hyttene i Snøfjellstjønn-området, og til tilstøtende områder. SVHF skriver videre at det er begrenset adkomst med kjøretøy for grunneiere, næringsdrivere, villreinjegere og garnfiskere, og at det også må åpnes for noen lettere prosedyre med kjøring for disse, og nevner spesielt behov for næringsdrivere med sau. SVHF skriver at det totalt sett er 48 hytter som kan benytte Snøfjellstjønnvegen som en mulig adkomstveg (nærmere beskrivelse i uttalelsen) og at mange av disse har flere eiere. SVHF uttaler at det er ønskelig at det utferdiges kjøreløyver til alle dokumenterte eiere som har interesse for dette. SVHF mener og ønsker at kjøring på barmark kan skje fra veien er farbar og opptørket, og så lenge det er barmark i området.

Tjønnglupen hytteeierforening viser til at feiervesenet i Oppdal kommune har bestemt at også hytter skal omfattes av feieplikt og at dette er en utfordring for hytter langt fra vei. Hytteeierforeningen mener at det vil være nødvendig for feiervesenet å kunne søke om tillatelse til nødvendig snøscootertransport i den forbindelse og at dette bør innarbeides som eget avsnitt under § 3 punkt 6.2. Hytteeierforeningen viser videre til at den årlige traktortransporten til Tjønnglupen har foregått med dispensasjon fra naturmangfoldloven § 48. Det er ønskelig at dette innarbeides i

verneforskriftene, enten som tillegg med «traktor på barmark» i pkt. 6.3 bokstavene f) og g) eller som nytt punkt t) med følgende tekst: «*nødvendig transport av ved, utstyr, materialer m.m. til buer, hytter i Tjønnglupen etter eksisterende traktorspor*».

Fylkesmannen viser innledningsvis til at verneforskriftens bestemmelser om motorferdsel er angitt i § 3 pkt. 6. Motorferdsel for uttransport av syke/skadde bufe i medhold av lov om dyrevelferd er tillatt uten søknad. Kjøretøy som benyttes til dette skal være skånsomt mot markoverflaten og det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel på Snøheimvegen i forbindelse med beitebruk i regi av beitelag og til flyging lavere enn 300 meter over bakken i forbindelse med beitedyrleting. Forskriftsforslaget har ingen direkte bestemmelser om tidsperiode for nevnte motorferdselsformål.

Når det gjelder fjellstyrets motorferdsel viser Fylkesmannen til at motorferdsel ved *gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten*, er direkte tillatt (øvingskjøring er ikke omfattet av dette), jf. § 3 pkt. 6.2 bokstav a. I følge lovkommentar til § 36 i fjellova har oppsynstjenesten etter fjellova rett til motorferdsel med hjemmel i motorferdselloven § 4 bokstav a. Fylkesmannens vurdering er ut fra dette at Fjelltjenesten i.f.t. verneforskriften har direkte hjemmel til motorferdsel i forbindelse med oppsyn, jf. § 3 pkt. 6.2 bokstav a, mens de må søke om tillatelse til motorferdsel knyttet til fiskeutsetting, frakt av ved etc. Ved motoriserte ferdselsoppdrag hvor de kombinerer oppsynsvirksomhet med annen virksomhet er Fylkesmannens vurdering at Fjellstyret må søke om tillatelse til motorisert ferdsel til øvrige aktiviteter der det medfører ekstra motorferdsel.

Når det gjelder kjøresporet til Søndre Snøfjelltjønn viser Fylkesmannen innledningsvis til våre kommentarer om dette i kap. 6.6.4. Vi anser dette som kjørespor, og at det derfor er å betrakte som utmark etter motorferdsellovens bestemmelser. Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag eller bestemmelser om motorferdsel i annet regelverk gjelder i tillegg til bestemmelsene om motorferdsel i verneforskriftene. Verneforskriften skal derfor ikke ha bestemmelser om motorferdsel som er lempeligere enn motorferdsellovens bestemmelser. F. eks. er det ikke adgang i motorferdselloven til å tillate kjøring på barmark i utmark til tilsyn av sau. Kommunen kan etter motorferdselloven gi tillatelse til kjøring på barmark tilknyttet næringsmessig jakt og fiske, men ikke til annen ordinær jakt og fiske, med unntak av direkte hjemmel for transport av jaktutbytte ved jakt på elg og hjort. I verneforskriften er det hjemmel for å kunne tillate bruk av beltegående kjøretøy som ikke setter varige spor for uttransport av felt elg og hjort. I verneforskriften er det videre en hjemmel for å kunne tillate nødvendig transport av ved, varer, utstyr og materialer til hytter ved Søndre Snøfjelltjønn på barmark etter kjørespor. Antall turer og tidsrom for den enkelte tillatelse fastsettes av forvaltningsmyndigheten i det enkelte vedtak og ikke i verneforskriften. Det er nærmere retningslinjer for dette i gjeldende forvaltningsplan. Fylkesmannen tilrår at det innarbeides en hjemmel til å kunne tillate motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjøresporet til Søndre Snøfjelltjønn. Fylkesmannen tilrår ikke at det innarbeides spesifiserte dispensasjonshjemler for formål ut over dette og ut over til transport av ved, varer, utstyr og materialer.

I forbindelse med innspillet om behov for motorferdsel for feierpersonell viser Fylkesmannen til at ny forskrift om brannforebygging trådte i kraft 1. januar 2016. I § 17 om feiing og tilsyn med fyringsanlegg heter det: «*Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feieren sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted. Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. ...*». Fylkesmannen vil bemerke at motorferdsel i forbindelse med dette kan bli en relevant problemstilling i mange verneområder som har buer/hytter langt fra bilvei. Etter vår vurdering faller slik motorferdsel ikke under unntakene i § 3

pkt. 6.2 bokstav a, da vi anser at brannvernvirksomhet i den bestemmelsen er knyttet til akutte tiltak. Vi antar at slik feiing vil skje med en del års mellomrom. Ut fra dette tilrår Fylkesmannen at det innarbeides en hjemmel for å kunne tillate slik motorferdsel vinterstid og på enkelte veger og kjørespor i forskriftenes § 3 pkt. 6.3. Hjemmelen omfatter kun nødvendig transport for kommunalt oppnevnt feiertjeneste, jf. ovennevnte. Fylkesmannen påpeker viktigheten av at slik motorferdsel minimaliseres ved at ulike kjøreoppdrag kombineres i størst mulig grad og at det styres til tider og ruter som tar hensyn til verneverdiene. Dette innebærer god planlegging.

Fylkesmannen konstaterer at det har vært gitt dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48 for bruk av traktor til Tjønnglupen. I gjeldende forvaltningsplan for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark står det i retningslinjene for motorferdsel på barmark at «Kjøring på barmark inn til Tjønnglupen tillates ikke». Traktorsporet (som er tydelig) er ikke angitt som kjørespor i tabell/kart i forvaltningsplanen. Områdene her benyttes av villrein både sommerstid og vinterstid. Selv om antall turer med traktor er begrenset i forhold til antallet turgåere som benytter samme strekning sommerstid mener Fylkesmannen at all transport av ved, varer og utstyr, samt ev. materialer i forbindelse med byggearbeid, bør foregå med bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller med luftfartøy. Det er en slike spesifiserte dispensasjonshjemler i forskriften, og slik vinterkjøring til hyttene i Tjønnglupen-området er også konkret omtalt i forvaltningsplanen. Fylkesmannen tilrår derfor at det ikke innføres en spesifisert dispensasjonshjemmel for barmarkskjøring. Dette vil legge til rette for at traktorsporet vil bli mindre skjemmende i terrenget over tid.

6.6.10 Forurensning

Dovrefjell nasjonalparkstyre mener at forsvarlig lagring av materialer og gjerdeutstyr som f.eks. stolper og netting til midlertidige sankekkeveer, ikke bør regnes som forsøpling.

Fylkesmannen viser til ordlyden «Forurensning og forsøpling er forbudt, herunder lagring av materialer og gjerdeutstyr o.l.» i § 3 pkt. 7 er med for å fange opp de tilfeller der slik lagring utgjør forsøpling. Forsvarlig lagring av gjerdeutstyr, materialer etc. som benyttes jevnlig eller snart skal tas i bruk til bygging etc. anses ikke som forsøpling.

7 Forvaltning av verneområdene

7.1 Forvaltningsplan

Lesja kommune ønsker at rullering av forvaltningsplan for hele (verne)området blir prioritert.

Dovre kommune viser til at store deler av kommunens areal er vernet etter naturmangfoldloven og at flere aktiviteter derfor har blitt kanalisert til skytefeltet (sykling, ridning og hundesport nevnes). Kommunen viser videre til at det gamle skytefeltet omfatter om lag 170 km², mens de tilgrensende verneområdene på Dovrefjell omfatter 4300 km² og på Rondanesida om lag 1500 km². Kommunen mener derfor at det er av begrenset betydning for verneverdiene hva som blir gjort i denne verneplanen, mens det derimot har stor betydning for brukerinteressene. Kommunen mener at forvaltningen har en forpliktelse til å se arealbruken i sammenheng, men at det ikke er gjort i denne verneplanprosessen. Kommunen peker på at revisjon av forvaltningsplan for Dovrefjell er nært forestående og at forvaltningsplanen for Rondane også begynner å bli moden for revidering, og at disse to prosessene bør sees i sammenheng og områdebruken må samordnes, noe som vil forenkle forvaltningen og arbeidet for brukerinteressene. Dovre kommune ønsker en felles forvaltningsplan for alle verneområdene i og rundt Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark før verneforskrifter og restriksjonsnivå endres.

Jora beitelag har innvendinger til tekst om beitebruk i utkastet til forvaltningsplan og viser til at beitebruken er en lovfestet rett. De mener også at det ikke bør være bestemmelser om antall turer med motorisert ferdsel for hytteeiere.

Norges fjellstyresamband viser til at fjellova også gjelder i verneområder og at det er viktig at saksgangen er godt opplyst i forvaltningsplanen, gjerne med prosedyre for saksbehandlingen, for å unngå misforståelser om oppgaver og forvaltningsmyndighet. Fjellstyresambandet mener at restriksjonene som er fastsatt i verneforskriftene som gjelder utøvelse av beitebruk og seterdrift må få en smidig praktisering gjennom en forvaltningsplan. Utgangspunktet må være at landbruksdrift i verneområde må kunne utvikles i tråd med «tida og tilhøva», jf. Fjellova § 3. Fjellstyresambandet ønsker at tiltaks- og skjøtselsplaner og medfølgende midler i stor grad støtter opp under seter- og beitebruk i endring. Fjellstyresambandet mener det er nødvendig og mest korrekt at Fjelloppsynet får en beskrivelse i en forvaltningsplan som er likestilt med beskrivelsen av SNO.

Fylkesmannen viser innledningsvis til at de foreslåtte verneområdene inneholder store verdier innen naturmiljø, landskap, geologi og kulturminner, jf. kap. 1.3. Verneforslaget er blant annet viktig i økosystemssammenheng og for å ivareta viktige funksjonsområder for villrein.

Siden forvaltningsplaner ikke kan gå ut over vernevedtaket, er det naturlig at forvaltningsplanen vedtas etter at forutsetningene for vernet er klargjort gjennom vernevedtaket. Samtidig er det slik at utkast til forvaltningsplan for nasjonalparker og landskapsvernområder, som her, skal foreligge senest samtidig med vernevedtaket, jf. naturmangfoldloven §§ 35 og 36. Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det vil skje gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring. Retningslinjer om f. eks. antall turer til hytter kan være hensiktsmessig å ha med i forvaltningsplanen, av hensyn til vurderinger om samlet belastning og for å gi en forutsigbarhet for brukere. Innenfor rammene av vernevedtakene kan forvaltningsmyndighetene vurdere om det er samordningsmuligheter ved revisjon av forvaltningsplaner for flere verneområder.

Fylkesmannen slutter seg til at det er hensiktsmessig i forvaltningsplanen å opplyse om saksgangen for tiltak og aktiviteter som skal behandles etter ulike lovverk, og med prosedyrer for dette. Som omtalt ovenfor skal forvaltningsplanen med sine retningslinjer for praktisering være innenfor rammene av vernevedtaket. Bestemmelser knyttet til beitebruk mhp. motorferdsel, inngrep etc. er nærmere omtalt i kap. 6.

Utarbeiding av forvaltningsplaner, skjøtsel og andre tiltak vil dekkes innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjettammer, hvor forvaltningsmyndigheten søker om midler dette, jf. kap. 4. For verneområder som forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyrer er det krav at det skal lages en tiltaksplan (informasjonstiltak etc.) som skal gjelde for den perioden styret sitter, altså fire år. Planen skal rulleres årlig. Det er ikke kulturmarkverdier innenfor den foreslåtte nasjonalparken som utløser behov for skjøtselstiltak etter Fylkesmannens vurdering, jf. verneformålene og skjøtselshjemmelen i § 6. Ved tilbakeføring av Einøvlingsdammen er det behov for revegeteringstiltak etter Fylkesmannens vurdering, jf. kap. 6.1.4. Fylkesmannen vil for øvrig bemerke at vi i tilrådingen om vern gjennomgående legger til rette for videre beitebruk i gjennom vår tilråding om å beholde både Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie i tillegg til Snøheimvegen, bestemmelser i verneforskriftene m.v.

7.2 Forvaltningsmyndighet

Moskusstuggu og Moskugrenda mener at «storkommunene» må få ansvaret for ivaretagelse av egne arealer, uansett om det er nasjonalpark eller annen verneform.

Norges fjellstyresamband mener forvaltningsmyndigheten må ha tett samarbeid også med fjellstyrene og deres oppsyn, bl.a. gjennom muligheter for kontaktmøter mellom vernemyndigheten og fjellstyrene.

Fylkesmannen legger til grunn at det lokale nasjonalparkstyret får myndighet for den foreslåtte utvidede delen av nasjonalparken og den utvidede delen av Fokstugu landskapsvernområde, og Fylkesmannen anbefaler at styret får tilbud om å ha forvaltningsmyndighet for det foreslåtte nye Hjerkinns landskapsvernområde.

Fylkesmannen slutter seg til at det er viktig av forvaltningsmyndigheten har dialog med berørte parter, og viser også til at det i verneforskriftene er en bestemmelse om at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. Nasjonalparkstyret har opprettet et slikt rådgivende utvalg, og de bør vurdere om utvalget bør suppleres etter et utvidet vern.

7.3 Oppsyn

Norges fjellstyresamband mener oppsynsbehovet må kartlegges ved opprettelse av verneområder. Oppsynet må bli basert på de lokale oppsynsordningene som eksisterer. Dersom Statens naturoppsyn får oppsynsansvar i verneområdene, må dette skje som ei koordinerende rolle, samt at det blir kjøpt oppsynstjenester lokalt, ifølge fjellstyresambandet. Kjøp av tjenester lokalt styrker vernet, og bidrar samtidig til inntektsgrunnlaget lokalt. Berørte fjellstyrene har kapasitet og ønske om å selge flere tjenester i forbindelse med forvaltning av verneområder. Fjellstyresambandet mener det er et stort behov for koordinering, samarbeid og rolleavklaring mellom forvaltningsmyndigheten, SNO og fjellstyrene/fjelloppsynet. Det må etableres kontaktpunkt mellom fjellstyrene/fjelloppsynet og forvaltningsmyndigheten for å få en god samhandling mellom aktørene.

Fylkesmannen bemerker at bruken av området krever et aktivt oppsyn som bidrar med informasjon, veiledning og kontroll i tillegg til dokumentasjon og overvåking av de spesielle naturverdiene. Det er således behov for ekstra ressurser til dette. Fylkesmannen viser videre til at Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvaret for statlig naturoppsyn i verneområder i henhold til naturoppsynsloven. SNO utfører dette selv eller kjøper tjenester av andre, som fjellstyrer, for å utføre oppsynsoppgavene i verneområdene. Fylkesmannen mener det er viktig at det legges vekt på et godt samarbeid og koordinering med eksisterende lokalt oppsyn.

7.4 Informasjon

Oppdal kommune mener Hjerkinnskytefelt i likhet med de andre innfartsportalene bør inneholde informasjonstavler som gir brukerne god kunnskap om villrein og andre dyr i området, samt hvilken ferdsel som er ønskelig, og at informasjonstavler bør linkes opp mot nettsider med mer informasjon.

For å redusere skader på flora og fauna bør det fokuseres på opplysning og informasjon uttaler Moskusstuggu og Moskusgrenda. De mener dette gjøres best i organiserte turer med etablerte lokalkjente guider, og ikke ved oppslag av tavler og videoer. Videre ønsker de at man har turistverter på parkeringsplasser på Tverrfjellet, Hjerkinnskytefelt, Grønbakken og Kongsvold.

Norges fjellstyresamband viser til at fjelloppsynet har hatt, og vil ha viktige informasjonsoppgaver innenfor verneområdet også i framtida, herunder som viktige informasjonsformidlere om utviklinga i verneområda. De mener fjelloppsynet må involveres i arbeidet med å utvikle en helhetlig informasjonsstrategi for verneområdene.

Fylkesmannen viser til at det er utviklet en merkevarestrategi for Norges nasjonalparker. Strategien legger føringer for hvordan man skal bygge opp kommunikasjonen på dette feltet. Andre vernekategorier, besøksentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner er også aktører under merket.

Fylkesmannen framhever viktigheten av god formidling om verneområdene. Informasjon er, sammen med fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc., tiltak for å balansere hensynet mellom verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et område slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Verneverdiene skal tillegges størst vekt hvis det er motstrid mellom disse hensynene. Det skal i den forbindelse utarbeides en besøksstrategi, som en del av forvaltningsplanen. I det videre arbeidet med forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell er det viktig at det samlede behovet for informasjon blir vurdert i sammenheng. Det er naturlig at styret samarbeider med ulike aktører om informasjon, som Miljødirektoratet, SNO, eventuelle nasjonalparksentra og fjellstyrer. Norsk Villreinsenter Nord har bygd opp «Besøksenter villrein» på Hjerkinnskytefelt og er en naturlig samarbeidspart for videreutvikling av informasjon om verneområdene på Hjerkinnskytefelt.

Tavler ved innfallsporter bør være en av informasjonskanalene, og som skal følge den nasjonale merkevarestrategien for verneområder. Midler til informasjon og andre tiltak i verneområdene tildeles årlig fra Miljødirektoratet til forvaltningsmyndigheten, dvs. til nasjonalparkstyret her.

7.5 Erstatning og økonomisk kompensasjon

Statskog peker på at beitebrukere og hytteeiere i området har vært vant til og fått lov til av Forsvaret å bruke vegsystemet i skytefeltet. Når nå vegstrekningene foreslås fjernet vil dette kunne avstedkomme krav om erstatninger. Statskog mener ut fra gjeldende avtaler med Forsvaret at slike krav må rettes mot Forsvaret eller vernemyndighet og er Statskog uvedkommende.

Forsvarsbygg er nylig gjort oppmerksom på at fjerning av vegger vil kunne avstedkomme krav om erstatninger fra brukere av vegene og viser i den sammenheng også til Statskog sin høringsuttalelse. Forsvarsbygg har ikke mottatt noen formelle henvendelser, men gjør oppmerksom på at Forsvarsbygg ikke uten videre ser det riktig å kunne innfri et slikt erstatningskrav, og viser til at det er nasjonale føringer og vernehensyn som ligger til grunn for at vegene tilbakeføres.

Lesja kommune mener at den ekstra kostnaden beitebrukeren må koste ved magnet i vomma til storfe må dekkes av staten/Forsvaret som har brukt området til skytefelt. Det er urimelig om den enkelte med beiterett skal måtte påføres ekstra kostnader ved dette. Eventuelle erstatninger for skader på folk, storfe eller andre dyr pga. splinter etc. fra skytefeltet må kostes av staten/Forsvaret.

Jora beitelag uttaler at utfordringen ved at bruer blir sanert/fjernet, er at det må på plass alternative erstatninger i form av andre bruer eller klopper. Dette er tidkrevende og har en økonomisk side. Jora beitelag mener derfor at det bør legges opp til at flest mulig bruer består, eventuelt at det avklares gjennom prosessen hvordan dette skal løses og hvem som bærer kostnadene.

Jora beitelag mener at kostnader ved å benytte magnet i vomma på storfe bør dekkes av forsvaret eller fjellstyrer i form av at dette er forhold som kan utløse nye krav om beiteerstatning. Beitelaget mener det ikke er riktig at enkeltbrukerne selv må ta kostnaden for dette, og de ønsker at dette avklares gjennom planarbeidet.

Norges fjellstyresamband mener at ressursene til forvaltninga av verneområdene må økes. De peker på at ressursene må rettes inn mot å utvikle kompetansen i lokalsamfunnene rundt verneområdene.

Fylkesmannen viser generelt til at bestemmelser om erstatning for økonomisk tap som følge av vedtak om opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, finnes i naturmangfoldloven §§ 50 og 51. I henhold til § 50 første ledd har en eier eller rettighetshaver i en eiendom som helt eller delvis blir vernet, rett til erstatning for økonomisk tap når et vern medfører vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelsen er gitt før det er foretatt kunngjøring etter naturmangfoldloven § 42.

Når det gjelder behovet for bruer som beitelaget påpeker viser Fylkesmannen til at det er en hjemmel i forskriften for å kunne tillate nye bruer, slik at nødvendig behov kan bli dekket. Fylkesmannen viser også til at vi tilrår at enkelte bruer kan bestå. Se også omtale av bruer i kapitlene 6.1.6 og 6.5.3.

Fylkesmannen går ikke nærmere inn på kommentarene om erstatning ut over ovennevnte, men viser til at det blir anledning til å fremme krav om erstatning etter naturmangfoldlovens bestemmelser etter et vedtak om vern. Umiddelbart etter et vernevedtak vil Fylkesmannen underrette bl.a. grunneiere og rettighetshavere om vernevedtaket. Underretningen pr. brev vil også inneholde en orientering om retten til erstatning som følge av vernet, og frist for å fremme krav om erstatning, jf. naturmangfoldloven § 46.

8 Forslag til videre arbeid

Verneplanen bør følges av en ny prosess der en ser på mulighetene for å slå sammen nytt Hjerkinns landskapsvernområde med eksisterende Drivdalen /Kongsvoll/Hjerkinns landskapsvernområder, som i henhold til verneforslaget vil få felles grense i området nord for Hjerkinns fram til fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag. Formålet med en slik prosess er å forenkle verneområdeforvaltningen både for brukerne og forvaltningen selv, ved å redusere antall verneområder. Det er også behov for å fornye den gamle verneforskriften for eksisterende landskapsvernområder fra 1974. Det kan være naturlig at en slik etterfølgende prosess også omfatter en vurdering av en mer naturlig avgrensning mellom nytt Hjerkinns landskapsvernområde og eksisterende Fokstugu landskapsvernområde, eventuelt en sammenslåing av disse, herunder også en fornying av gjeldende verneforskrift for Fokstugu landskapsvernområde. Behovet for fornyelse går etter Fylkesmannens foreløpige vurdering særlig på å få inn bestemmelser om motorferdsel og fornye/utvide bestemmelsene som regulerer ferdsel.

Foreliggende tilråding omfatter deler av Snøhetta villreinområde. For å ivareta villreinområdene i Snøhetta, Knutshø og Rondane er det hensiktsmessig å se verneområdene her i sammenheng.

Under høringen er det kommet forslag om å legge ned turisthytta Reinheim og fjerne tilhørende stier og løyper av hensyn til villrein. Villreinen er helt avhengig av å krysse over Snøheimvegen og Stroplesjødalen for å komme til de gode vinterbeitene på østsiden av Snøhettamassivet. Trekket her er viktig for å opprettholde rotasjonstrekket rundt Snøhettamassivet slik at villreinens funksjonelle bruk av landskapet i villreinområdet (kalving, sommerbeite, vinterbeite) kan bevares. Med dagens ferdselsnivå på Snøheimvegen og i Stroplesjødalen er villreintrekket truet i turistsesongen. Det ble i NINA-temahefte 51 *Horisont Snøhetta*, som oppsummerte det store forskningsprosjektet om villrein, samfunn og ferdsel (2009-2013), vist at ferdselen i Stroplesjødalen mellom Kongsvold og Reinheim i turistsesongen er på et så høyt nivå at den skaper barriereeffekter for villreinens trekk. NINA-rapport 1313 *Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen*, en delrapport fra oppfølgingsprosjektet (2014-2017), omtaler ikke i særlig grad villreinens arealbruk og utvikling av ferdsel utover det som har direkte med Snøheimvegen å gjøre, dette vil komme i oppfølgingsprosjektets hovedrapport omkring årsskiftet 2017/2018. Der vil bl.a. utviklingen av ferdselen langs triangelet Snøheim – Reinheim – Åmotsdalshytta og i Stroplesjødalen, og i viktige oppholdsområder for villrein vest for Snøhetta være omtalt. Fylkesmannen anbefaler at en etter sluttrapporten vurderer hvilke tiltak som kan være aktuelle for å bedre betingelsene for villrein i hele villreinområdet, herunder vurderinger om Reinheim turisthytte. Det er da viktig at relevante aktører som DNT, villreinnemnda og villreinutvalget inngår i evt. slike prosesser.

Avslutningsvis vil Fylkesmannen peke på at grensen for tilrådte verneområder er lagt sammen med grensa for eksisterende Hjerkinns/Drivdalen/Kongsvoll landskapsvernområder, som ligger på østsiden av jernbanen. Dette er gjort for, gjennom vern etter naturmangfoldloven, å legge til rette for at gamle trekkveger for villreinen kan gjenåpnes og at villreinområder som tidligere utgjorde et sammenhengende villreinområde på den måten kan bindes sammen igjen. Det er allerede lagt til rette for det samme lenger sør, i området Hjellesettrinn-Furuhaugli, der jernbanen og E6 går gjennom Fokstummyra naturreservat og Fokstugu landskapsvernområde. Det er svært viktig å vurdere muligheten for slike tiltak for å knytte sammen hhv. Snøhetta og Knutsø villreinområder, samt Snøhetta og Rondane villreinområder, dersom det f.eks. skal gjøres større investeringer på infrastrukturen over Dovrefjell i framtida.

9 Vedlegg

Vedlegg 1

Innkommne høringsuttalelser til verneforslaget for tidligere Hjerkinnskytefelt

Alle høringsuttalelser ble lagt ut på nettsida opprettet for verneplanprosessen fortløpende ettersom de kom inn (se www.fylkesmannen.no/hjerkinnskytefelt). Det er til sammen 50 uttalelser til forslaget om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt. De følger med samlet i eget vedlegg jf. listen nedenfor.

Kommuner og fylkeskommuner:

Dovre kommune
Lesja kommune
Folldal kommune
Oppdal kommune
Møre og Romsdal fylkeskommune
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Oppland fylkeskommune

Lokale og regionale høringsinstanser:

Statens vegvesen Region øst
Bevar Dovrefjell mellom istidene
Dombås fjellskole
AS Eidefoss
Folldal trekkhundklubb
Hjerkinnskytefelt hotell AS
Furuhaugli turisthytter AS
Snøhetta villreinutvalg
Dovre fjellstyre
DNT Oslo og omegn
Oppland, Dovre og Lesja Bondelag, Bonde- og småbrukarlag og Sau og Geit (felles uttalelse fra faglagene i landbruket)
Grisungen sameie
Dovre jeger- og fiskerforening
Forum for natur og friluftsliv Oppland
Fuglehundklubbenes forbund
Folldal vekst AS
Lesja fjellstyre
Dovrefjell fuglehundklubb
Interimstyret for overtakelse og drift av Vålåsjøhøvegen og Vesllievegen
Moskusstuggu og Moskusgrenda
Jora beitelag
Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø
Dovrefjell nasjonalparkstyre
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Nasjonale høringsinstanser:

Språkrådet stedsnavntjenesten
Statskog
Statnett
Direktoratet for mineralforvaltning
NTNU Vitenskapsmuseet, Institutt for naturhistorie

Luftfartstilsynet
Norsk friluftsliv og Norges jeger- og fiskerforbund
Landbruksdirektoratet
Naturvernforbundet
Forsvarsbygg
Norges vassdrags- og energidirektorat
Samferdselsdepartementet
Bane NOR
Statens vegvesen Vegdirektoratet
Norges fjellstyresamband
Jernbanedirektoratet

Privatpersoner:

En privatperson i fuglehundmiljøet
To tidligere eiere av landbrukseiendommer
To hundekjørerere

Vedlegg 2

Innkommne høringsuttalelser til ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark ble sendt på en egen høring parallelt med verneforslaget for tidligere Hjerkinnskytefelt. De fleste høringsuttalelser omfatter både verneforslaget for tidligere Hjerkinnskytefelt og til ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Disse er med i vedlegg 1 og merket med stjerne (*) i lista nedenfor. De øvrige følger med samlet i eget vedlegg nr. 2. Det er til sammen 22 høringsinstanser som har uttalt seg til ny verneforskrift for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, derav 11 høringsinstanser som har uttalt seg separat til denne høringen.

Kommuner og fylkeskommuner:

Lesja kommune*
Oppdal kommune
Møre og Romsdal fylkeskommune

Lokale og regionale høringsinstanser:

Folldal trekkhundklubb*
Hjerkinnskytefelt AS*
Grisungen sameie*
Forum for natur og friluftsliv Oppland*
Dovre fjellstyre
Lesja fjellstyre*
Jora beitelag*
Åmotsdalen beitelag
Storskrymtens spaserklubb
Snøfjelltjønnin vei og hytteeierforening
Tjønnglupen hytteeierforening
DNT Oslo og omegn
Dovrefjell nasjonalparkstyre
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag*
Bevar Dovrefjell mellom istidene*

Nasjonale høringsinstanser:

Statnett

Norges vassdrags- og energidirektorat*

Kartverket

Privatpersoner:

To hundekjørerere*

Vedlegg 3

Verneforskrifter, tilrådning

1. Forskrift om Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Sunndal, Nesset, Oppdal, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland fylker – tilrådning (med Snøheimvegen)
2. Forskrift om Hjerkinnskytefelt landskapsvernområde, Lesja og Dovre kommuner, Oppland fylke, tidligere Hjerkinnskytefelt – tilrådning (med Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie)
3. Forskrift om Fokstugu landskapsvernområde, Dovre og Lesja kommuner, Oppland fylke – tilrådning

Vedlegg 4

Verneforskrifter, alternativt sett uten veger (jf. siste avsnitt i kap. 3.3)

1. Forskrift om Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Sunndal, Nesset, Oppdal, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland fylker – vernealternativ uten Snøheimvegen
2. Forskrift om Hjerkinnskytefelt landskapsvernområde, Lesja og Dovre kommuner, Oppland fylke, tidligere Hjerkinnskytefelt – vernealternativ uten Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie

Vedlegg 5

Vernekart, tilrådning

1. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder, A2-format
2. Tidligere Hjerkinnskytefelt med foreslåtte verneområder, A3-format
3. Fokstugu landskapsvernområde, A4-format

Vedlegg 6

Vernekart, tilrådning uten Snøheimvegen (jf. første avsnitt i kap. 3)

1. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder – uten Snøheimvegen
2. Tidligere Hjerkinnskytefelt med foreslåtte verneområder – uten Snøheimvegen